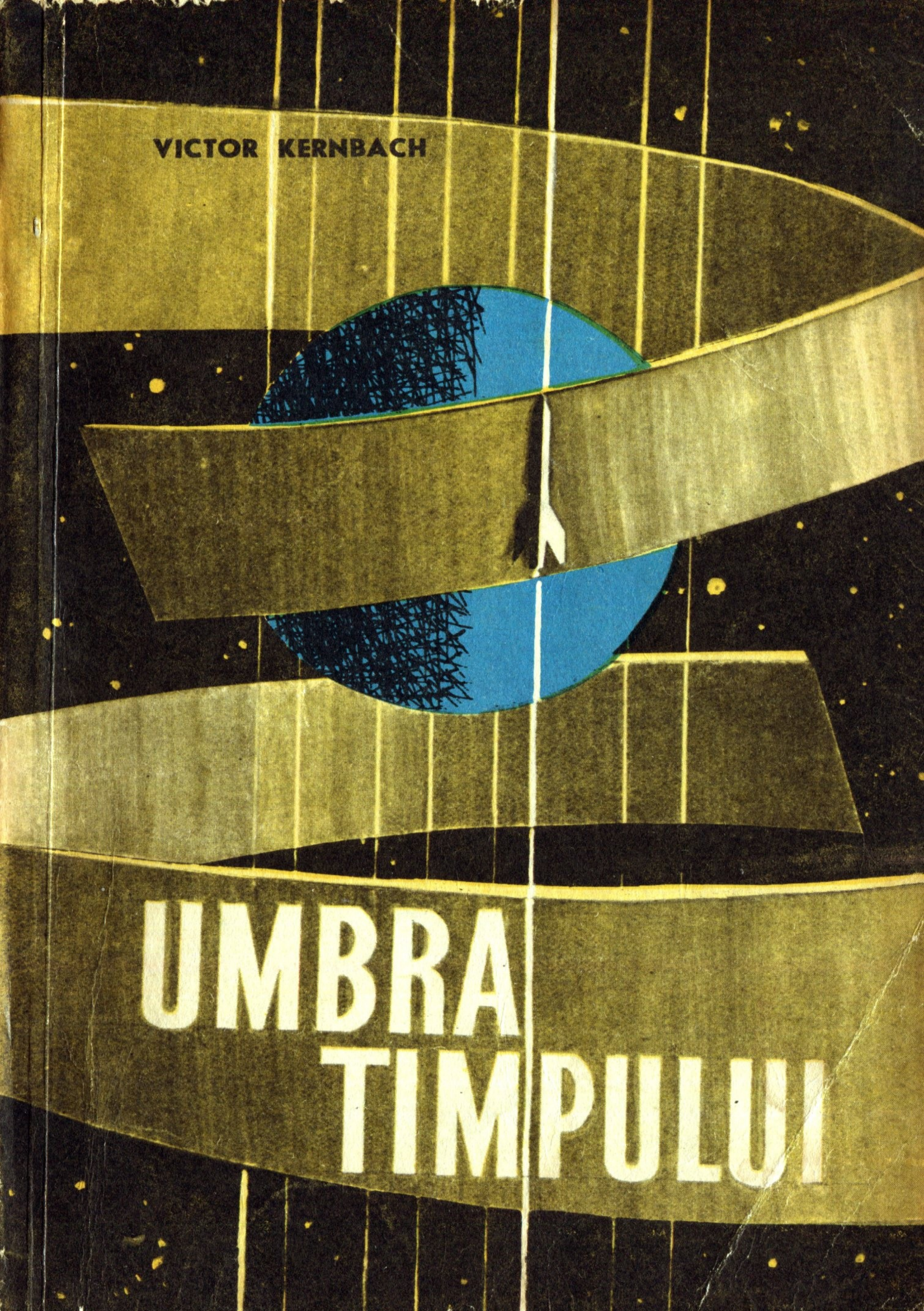

VICTOR KERNBACH
UMBRA
TIMPULUI

Victor Kernbach

Umbra timpului

Coperta de Cristea Condacci

Editura Tineretului
1966

I

Celălalt nu răspunse nimic; nici nu era sigur că fusese întrebat. Orizontul era aşa cum se aşteptaseră să fie, şesuri perfecte sunt peste tot, flori însă erau prea multe: de fapt, nu erau decât flori. Racheta nu se mai zărea. Călcau prima dată consemnul, dar lăsaseră deasupra ei clopotul magnetic invizibil care putea fi reglat sau scos prin telecomandă.

— Altceva decât flori nu au? zise unul din ei.

Vorbeau prin micile lor antene de pe căştile globulare.

La sosire, aparatele arătaseră compoziţia atmosferei, aerul era bun de respirat, totuşi montaseră filtrele şi ieşiseră din rachetă fiecare în scafandrul său.

— Cine? întrebă celălalt.

Erau doi şi mergeau drept înainte. Apoi o luară la stânga şi mai merseră o oră. De jur împrejur nu erau decât flori. Atunci se opriră, însă nu se uitară unul la altul: unul privi la stânga, celălalt la dreapta. Deodată unul din ei zise repede:

— Ai văzut?

Celălalt se întoarse greoi şi se uită: în jurul unor flori zburau câteva albine. Spuse atunci:

— Albinele nu sunt dovadă. Poate nici nu sunt albine.

— Şi mi se pare că le cunosc aşa de bine pe toate, încât…

— Deşi nu le-ai văzut niciodată!

— Deşi nu le-am văzut niciodată. Dar aerul e parcă la fel; erau şi flori: altele – însă erau; lumina zilei, greutatea trupurilor noastre… şi mai ales ţinta de la care mă îndărătnicesc să cred că nu ne-am abătut.

Unul era puţin mai înalt decât celălalt. Acesta, care

era puţin mai înalt, era mai sceptic. El spuse:

— În univers lucrurile pot semăna între ele, chiar dacă sunt altele, dar şi pot *părea* că seamănă, din cauza dorinţei. Iar de aparate nu mai putem fi siguri. Poţi să-mi spui ce am căutat noi pe planeta cealaltă?!

Astronautul mai scund nu-i răspunse nimic, râse numai, puţin în silă, puţin trist. Celălalt se uită la el şi zise:

— Crezi că eu n-am îndoieli?

— Şi ce facem? spuse astronautul care era mai scund. Simţurile noastre nu ne spun nimic, poate numai intuiţia. Dacă nici binoclurile electronice n-au văzut nimic! Cred că trebuie să ne întoarcem în rachetă. Şi totuşi, florile astea…

— M-am gândit. Florile astea care cresc necultivate de nimeni şi care totuşi par cultivate… Ele cresc liber, nu sălbatic, nu sunt sufocate de altă vegetaţie. Şi totuşi poate că altă vegetaţie nu este. De ce să credem că trebuie să fie neapărat şi altă vegetaţie!

Se întoarseră şi stabilind direcţia rachetei porniră spre ea. Erau obosiţi. Astronautul care era mai scund spuse:

— Ar fi trebuit să mai căutăm.

— Suntem prea obosiţi şi nici nu mai avem ce căuta.

— Avem. Eu presimt ceva.

Celălalt râse:

— Presimţiri? îmi aduci aminte de Faust! Eu totuşi nu văd în florile astea decât *un câine negru*. Mefistofeles nu e în ele.

— Şi ce putem face? Să ne întoarcem pe planeta aceea dementă şi pustie?

— De ce numaidecât acolo! Decolând, putem alege alt itinerar. Cum doreşti, prin calcul sau prin telescop.

— Nu. Decolând, alegem alt unghi de coborâre: s-ar putea să găsim ceva pe alt meridian.

— Cum vrei! La urma urmei racheta e a ta.

Astronautul care era mai scund îl privi deodată contrariat, însă nu mai spuse nimic. Dar cel înalt zise:

— Crezi că racheta mai e la locul ei?

— Dacă i s-ar fi întâmplat ceva, paznicul electronic ar fi dat alarma.

— Şi dacă paznicul tău electronic nu mai funcţionează?

— Eşti de un scepticism infernal! zise râzând astronautul scund.

— Poate. Dar optimismul tău nu e decât o beţie. (Făcu o pauză.) Sunt foarte obosit, cred că ar fi bine întâi să ne odihnim puţin printre florile astea stupide. Mi-aş scoate şi scafandrul.

— Asta nu! Dar ne putem odihni, zise astronautul scund şi se aşeză primul printre flori, rupând una din ele, dar văzându-l pe celălalt că tocmai el nu se aşază, şi se uită lung la floarea ruptă, Înţelese şi începu să râdă, adăugând: vezi, n-a explodat, poţi să te aşezi! şi se culcă pe spate, Începând să fluiere.

Celălalt zâmbi:

— E ciudat că în loc să mă iriţi, mă vindeci. Tu eşti un ţăran sănătos şi lucid, aproape că te invidiez.

Scoaseră câte un mic bidon cu hrană concentrată. Se uitară unul la altul: simţeau nevoia măcar să se hrănească în libertate. Astronautul mai înalt duse mâna la butonul care desfăcea casca, dar se opri văzând că celălalt stă liniştit. Atunci astronautul cel scund se ridică puţin, aşezându-se şi el, şi îşi introduse bidonul în buzunarul etanşat, apăsă alt buton şi după câteva secunde luă cu buzele ţeava ca un pai din casca scafandrului şi înghiţi încet hrana. Celălalt făcu tot aşa.

Şesul vast era un fel de pustiu, florile mari şi multicolore stăteau nemişcate, şi nimeni nu era printre ele, nu erau nici măcar cărări. Un singur soare lumina totul, ciudat de asemănător cu soarele terestru. Iarăşi

văzură albine.

— Dacă sunt albine, de ce nu sunt şi fluturi? întrebă astronautul cel înalt.

— Poate nici n-au fost, zise celălalt astronaut. Sau poate nu mai sunt.

Dar niciunul din ei nu avea răbdare să se odihnească. Se ridicară dintre flori aproape în acelaşi timp, fără să se înţeleagă dinainte, şi porniră către rachetă.

— Liniştea asta grozavă nu te turbură? întrebă astronautul înalt. E o linişte moartă, şi totuşi nu ştiu de ce mi se pare vie. Parcă mereu aştept să iasă cineva de sub pământ sau să cadă din cer. Poate că e astenia singurătăţii.

— Nu, pustietatea încă nu mă turbură, zise celălalt. Mă turbură altceva. Deşi am sperat asta din copilărie şi acum am făcut-o, sunt neliniştit, sunt aproape speriat.

— Tu? Ce te poate speria pe tine!…

— Ştiam bine că asta va fi cu putinţă, am aflat după aceea că e cu putinţă, şi acum, după ce s-a făcut, nu-mi mai vine a crede.

— De ce te miri tocmai tu? O rachetă ionică acţionată de metalele alcaline pe care le cunoşti…

— Ştiu, ştiu… Acţionată de rubidiu, viteză de peste o sută de mii de kilometri pe secundă. Nu asta mă sperie, asta ştiam dinainte. Dar timpul! Diferenţa de timp.

— Parcă asta nu ştiai dinainte? Noi am călătorit câţiva ani, aici au trecut câteva decenii: asta-i tot. Nu la zbor te referi?

— Nu. Deşi chiar zborul a avut ceva enigmatic. Dincolo de teritoriul sistemului solar. Dar planeta aceea…

— Lasă planeta. O planetă bizară şi atâta tot. O acceleraţie foarte stranie am simţit şi eu când zburam încolo, dar probabil că aşa se întâmplă, ori s-au

dereglat aparatele de bord.

— Şi ale tale, şi ale mele, cu toate că au fost construite fiecare în alt loc! Nu ţi se pare anormal?

— Şi ce vrei să spui, că am intrat în ritmul marilor diferenţe de timp? Nu văd cum…

— Nici eu, totuşi pluteşte în mine senzaţia ciudată că a trecut mai mult decât am calculat.

— Copilării.

— Dar planeta?

— Pe planeta aceea absurdă n-am stat mai mult de trei ani.

— După ce calendar? Chiar tu zici că planeta ţi s-a părut absurdă.

— Eu am stat mai mult, am dreptul s-o şi înjur! zise astronautul cel înalt, şi râse.

— Mie mi s-a părut numai bizară: era acolo ceva straniu, parcă niciodată cercetat, parcă de curând părăsit… Tu încotro zburai?

— De ce mai întrebi? Parcă nu ştii: spre Epsilon Eridani, ca şi tine… Da, ai dreptate, planeta aceea idioată nu era pe ruta noastră.

— Nu era nici pe hărţile astronautice.

— Asta încă n-ar fi nimic. Ai mai văzut hărţi complete? Dar ce ne-a deviat spre ea ştii să-mi spui?

— Poate diavolul! zise supărat astronautul cel înalt, apoi începu să râdă. Diavolul care locuieşte în Epsilon Eridani nu ne-a îngăduit să-l cercetăm. O călătorie fără rost. Dacă n-ai fi fost nici tu…

Dar celălalt îl întrerupse repede:

— Mă gândesc numai cât a trecut de fapt…

— Eşti sigur că a trecut tot cât trebuia să treacă? De unde eşti aşa de sigur că ai ajuns? (Celălalt arătă cu mâna.) Florile? Iar începi.

Racheta se zărea acum la orizont. Merseră în tăcere spre ea.

Nimic nu le mai atrăgea privirea. Lanul nesfârşit de

flori începuse să-i plictisească demult. Lumea era goală. Dorind s-o umple cu ceva, astronautul cel scund începu să fluiere, dar încetă după câteva note. Şi merseră din nou în tăcere. Racheta se vedea din ce în ce mai aproape. Strălucea.

Când ajunseră lângă ea, oprindu-se la distanţa neprimejdioasă, astronautul cel scund reglă un aparat şi clopotul magnetic invizibil dispăru.

— Intrăm? zise cel înalt.

— Încă nu, răspunse cel scund.

Se aşezară din nou printre florile din jurul rachetei.

— Să ne gândim la o soluţie! zise cel înalt.

— Crezi că nu ne gândim? zise celălalt. Vine ea!

— Eşti uluitor de calm, cu toate că nu eşti flegmatic. Am fost împreună atâta timp… vai, mă doare capul când mă gândesc iarăşi cât timp! Şi numai împreună, fără nimeni altcineva, şi totuşi încă nu ne cunoaştem.

— Pentru noi doi a fost destul de puţin, şi ni s-a părut şi mai puţin pentru că tot timpul am fost ocupaţi. Nu vezi că ăsta e primul nostru răgaz?

II

Câtva timp stătură uitându-se tot la flori. Apoi astronautul care era mai înalt zise:

— Nu mai pot să mă uit la ele. Spune ceva, pentru că nu mai pot să mă uit la ele!

Celălalt spuse, nu fiindcă voia să vorbească, nici pentru că îl rugase omul de lângă el să vorbească, dar nu mai era în stare să se uite nici el la ele:

— Nu ştiu ce aş putea să-ţi spun. Ar trebui să-ţi spun ceva care să mă antreneze şi pe mine. Ce să-ţi spun?

— Spune ce vrei. Povesteşte-ţi viaţa, tot n-o cunosc.

— Crezi că acum ăsta-i lucrul cel mai potrivit?

— Nu, dar ceva trebuie să spui! şi astronautul se uită

îndelung la rachetă, apoi zise: Aş fuma grozav o ţigară.

— Ce ţi-a venit, zise celălalt. Ai fumat vreodată în adolescenţă?

— Nu. Dar aşa ştiam: că în împrejurări sufleteşti grave ţigara te ajută. Poate e un mit. Unde te-ai născut tu?

— De ce mă întrebi, când ştii?

— Nu de ţară te întreb, ţara o ştiu. Vreau să cunosc peisajul tău geografic restrâns, locul unde te-ai jucat prima dată cu mingea.

— Aproape de confluenţa Dunării cu Oltul.

— Interesant! Suntem într-un fel compatrioţi: şi eu sunt de lângă Dunăre, însă din apropierea izvorului. Ah, cum m-aş mai duce acolo!

— Poate că ai să te duci!

Celălalt râse:

— Tot mai crezi în instrumentele tale de bord? Parcă n-ai fi cunoscut itinerarii deviate şi parcă nu umblăm amândoi de atâtea ore prin stupiditatea asta florală.

Astronautul care era de statură mai scundă se numea Bucur. El spuse:

Vrei s-o luăm de la început? Nu te mai uita la flori!

Numele celuilalt astronaut era Wolfram. Wolfram zise:

— Ţi-aş spune eu despre viaţa mea, însă n-am ce. Când am plecat noi de pe Pământ?

— În penultimul deceniu al veacului XX. De ce întrebi?

— Vreau să-mi dau seama cât de bătrân sunt.

— Uită-te în oglindă.

— Crezi că mă liniştesc dacă oglinda îmi arată că par de patruzeci? Toate s-au întors cu dosul în sus.

— Atunci gândeşte-te la proverb. Ştii cum spune generaţia noastră: vârsta omului e pământ sau lumină. Tu când ţi-ai terminat facultatea de astronautică?

— Am uitat şi nici nu mă interesează. Aş mai bate

mingea măcar o dată lângă pădurea mea. Bucur, ţie nu ţi-e dor?

— Îmi este, Wolfram. Cu toate că mie nu mi-a prea plăcut nici în copilărie. Atunci mai mult părinţii noştri îşi sacrificau timpul liber pentru asta, măcar ca spectatori. Noi citeam. Nu te-am întrebat niciodată cum ai ajuns astronaut…

— Vrei să-ţi spun neapărat că citind pe Wells şi Bradbury? Asta răspundeam ziariştilor înainte de decolare. Da, pasiune pentru astre aveam din copilărie, cine n-are! Am şi visat odată că am făcut o călătorie ciudată ca a domnului Barnstaple şi le-am spus băieţilor, apoi mi-a părut rău că le-am spus, fiindcă aş fi vrut să cred că nu m-am mai întors. Atunci aş fi dorit mult să nu mă mai întorc.

— De ce? Doar te ţinea statul la şcoală, din clipa în care ai vrut să te faci astronaut. Chiar şi la voi.

— Mulţumesc! Să ştii că-ţi dă bani numai fiindcă faci ceea ce vrea el. Dacă aş fi vrut altceva, mai ales ce dorisem eu: umanistica, aş fi crăpat de foame. Aşa cel puţin s-au păcălit: au investit bani în paradoxul lui Einstein. Să le fie de bine! Cu tine însă bănuiesc că a fost altfel.

— Da, Wolfram. Încă tata visase să se facă astronaut, ei ziceau atunci cu mai multă mândrie: cosmonaut, dar abia ieşiseră din zona extraatmosferică. Tata era ziarist. Pe urmă mi-a spus, după ce s-a întors ca reporter din Lună: „Eu sunt prea bătrân, continui tu“.

— Va să zică ţi-a impus el astronautica! zise Wolfram şi cu părere de rău, dar şi cu satisfacţie.

— Nu, ei nu voiau să ne impună nouă nimic: ne-au crescut aşa. Când s-a întors din Lună, eram în ultimul an al Institutului de astronautică. Bineînţeles, tata s-a bucurat: îmi spunea că de copil trăise cu visul ăsta, din primii ani de după ultimul dintre războaie.

— De unde ştii că a fost ultimul? Poate au mai făcut unul.

— Stai, zise Bucur, tu ce căutai spre Epsilon Eridani? Nu te-a trimis tot Consiliul superior astronautic?

— O ipoteză imbecilă a unui compatriot, zise Wolfram cu glas iritat, făcând să vibreze casca lui Bucur. Constructorul-şef al întreprinderii. Eram un caz experimental… adică racheta, prin urmare tot eu. Au făcut presiuni asupra Consiliului astronautic. Constructorul-şef zicea că traseul e perfect, aşa apunea el, că e perfect, dar nici azi n-am aflat de ce… Astrobiologul nostru i-a susţinut ipoteza…

— Ipoteza n-are nimic imbecil, zise Bucur. Chiar de la mijlocul secolului se presupunea că în sistemul Epsilon Eridani ar fi una sau mai multe planete locuite.

— Nu asta! zise Wolfram. Ei spuneau nu ştiu de ce că ori au fost fiinţe raţionale acolo şi nu mai sunt, ori că n-au fost niciodată. Nu admiteau că ar putea să fie şi acum… Dar tu de ce naiba te-ai dus tot într-acolo, voiai să ajungi primul?

— Fii liniştit, nu. Mult timp înaintea ta au pornit în aceeaşi direcţie câteva rachete, două sau trei… Nu ştiai? Vasăzică nu ţi-au spus adevărul!… Una sau două s-au întors imediat, în termeni astronomici, alta nu s-a mai întors de loc. Toate erau, bineînţeles, experimentale. De aceea n-ai avut de unde să afli… Cu piloţi… Am fost trimis s-o caut pe ultima.

— Totuşi auzisem ceva despre ele, nu eram sigur… Ştiai locul?

— Ştiam destinaţia… Stai! exclamă Bucur. Dacă s-a rătăcit şi ea pe planeta aceea bizară…

— Planeta aceea trebuie să fie un fel de sentinelă a sistemului lor solar, zise Wolfram. Altceva nu văd.

— Acum e prea târziu să mai vedem ce planetă este.

— Când eram copil, m-am rătăcit odată în Pădurea Neagră: voiam să ştiu de unde izvorăşte Dunărea. M-

am rătăcit şi n-a venit nimeni să mă caute. M-am descurcat singur. Nici în Cosmos n-ar fi venit să mă caute nimeni, dacă nu veneai tu.

— Ai avut o copilărie chiar aşa de singuratică?

— Mamă nu mai aveam, tata era într-un spital unde a şi murit: eram bine pregătit pentru singurătatea cosmică.

— De ce era la spital?

— O rană mai veche din război…

— Cum din război?

— Nu ştiu. Era copil: poate că de la o explozie, mi se pare că aşa spunea… Sau cancer, nu ştiu. Îţi dai seama de ce m-am făcut astronaut! Un fel de şofer cosmic. De unde să-mi dea tata bani să învăţ sanscrita?

— Asta voiai tu? Şi ce meserie avea tatăl tău, ce făcea?

— Nimic. Nu mai putea să facă nimic. Era paznic de noapte. După aceea ochiul fotoelectric i-a desfiinţat meseria. Vezi, nimic romantic!

Wolfram se uită în gol. Bucur se sculă atunci dintre flori şi se duse să se rezeme de rachetă. Vorbi după o pauză:

— Ştiu că trebuie să-ţi spun ceva, nu ştiu însă ce… Vezi, ne-am dezobişnuit!

— Dacă ar fi fost mai în vârstă s-ar fi făcut soldat, zise Wolfram. Atunci aşa era. Ar fi cucerit teritorii, chiar dacă lui nu-i trebuia nimic. Parcă mie îmi trebuia Epsilon Eridani? Nici mie nu-mi trebuia nimic: eu visasem să citesc bine Mahabharata. Dar poate că şi tatăl tău s-ar fi făcut soldat, dacă era mai în vârstă. (Bucur se uită la Wolfram, care zâmbi şters.) Şi poate că ar fi trebuit să fie duşmani. Bănuiesc că de nevoie.

— Da, zise Bucur. Chiar dacă altă nevoie: tata ar fi luptat pentru ca nimeni să nu mai aibă nevoie să lupte altfel decât cu natura.

— Atunci se poate spune că n-ar fi fost duşmani.

— N-ar fi putut să fie, Wolfram. În orice caz, nu ei doi.

— N-am înţeles niciodată de ce s-ar fi putut să fie aşa! Bunicii poate că au şi fost, zise Wolfram. Copiii se jucau cu arme pentru copii, tata n-a avut şi n-a vrut să aibă. Bunicii noştri au plecat cântând şi s-au întors în spitale. Mulţi nu s-au întors nici în spitale.

— Şi tu voiai să citeşti bine Mahabharata.

— Ce folos că am vrut…

Dar Wolfram se întrerupse şi îşi reglă receptorul acustic. Bucur auzise înaintea lui.

— Ce auzi? întrebă Bucur.

— Am crezut că sunt albinele, dar nu sunt albinele! zise Wolfram. Aud un fel de foşnet continuu, un foşnet egal.

III

Se uitau amândoi fix, îngrijoraţi şi muţi, la un fel de fus enorm, care plutea în aer la înălţime destul de mică şi se îndrepta spre ei. Fusul era probabil de metal (un fel de argint aburit), iar foşnetul egal şi continuu îl produceau fără îndoială cele două jeturi de gaze în dreptul cărora văzduhul tremura. Fusul era foarte frumos datorită culorii şi lipsei de orificii evidente care să păteze geometria lui simplă.

Când fusul acesta coborî lângă ei şi se opri între flori, Wolfram strigă violent:

— Clopotul magnetic!

Bucur duse mâna la aparatul necesar, dar mâna îi încremeni la jumătatea gestului, fiindcă în carcasa fusului aterizat se deschise fără zgomot o uşă ovală glisantă din care înaintară spre cei doi astronauţi (care le priveau ca în extaz sau în hipnoză) două braţe de o elasticitate neverosimilă, lungindu-se din ele însele şi

fără a-şi pierde din volum. Braţele se mişcară puţin, oprindu-se în faţa lui Wolfram şi a lui Bucur. Abia acum astronauţii îşi regăsiră voinţa şi vrură să fugă spre rachetă, dar fiecare braţ declanşa dinăuntru câte o pereche de aripi încovoiate, care prinseră mijlocul fiecărui astronaut, însă delicat, mulându-se ca nişte braţe vii pe trupul celor doi oameni; şi atunci braţele începură să se scurteze retrăgându-se în cavitatea fusului de argint. Nici Bucur, nici Wolfram nu mai erau în stare să spună nimic.

Braţele mobile îi aduseră înăuntrul fusului şi îi aşezară pe două fotolii alăturate, apoi se retraseră în nişte manşoane din perete. Uşa glisantă se închise. Se auzi jos un zgomot: un oblon dispărea, lăsând un hublou liber.

Wolfram încă stătea ţeapăn, dar Bucur se sculă din fotoliu şi rămase câteva clipe aşa; nu-l surprinsese aparatul în sine, chiar dacă necunoscut, ci poate numai ivirea lui neaşteptată pe un tărâm socotit pustiu. Bucur se uită la Wolfram care nu părea speriat nici el; apoi văzând că nu se mai întâmplă nimic, Bucur se uită pe geamul hubloului din podea, asupra căruia Wolfram îşi şi aţintise ochii.

— Zburăm! zise atunci Wolfram, şi mai mult nu putu să spună nimic.

Bucur nu răspunse şi făcu câţiva paşi prin cabina lungă a fusului, se uită cu atenţie la pereţi şi tavan, o măsură încet cu pasul (zborul era foarte lin), apoi veni repede şi, aşezându-se din nou lângă celălalt astronaut, spuse cu o voce abia acum uşor tremurată:

— Wolfram, aici nu e *nimeni*.

— De unde ştii? zise Wolfram, şi glasul lui păru că mai mult afirmă, decât întreabă.

— În spate e motorul, şi locaşul lui e foarte mic. Tu vezi acolo (şi îi arătă în faţă pereţii rotunjindu-se până în vârful interior al unui con), vezi ce este?... Am

măsurat! zise Bucur. Nu e aproape nicio diferenţă. Suntem singuri, Wolfram! Şi repetă: Aici nu mai e nimeni.

Wolfram îl privi lung, după aceea întrebă nehotărât:

— Crezi că?...

Bucur nu-i răspunse; şedea şi se uita prin geamul de jos. Nu zburau la prea mare înălţime: florile se vedeau clar, dar nimic altceva decât florile. Simţeau amândoi cum li se intensifică bătăile inimii. Niciunul din ei nu se mai gândea la altceva decât la acest zbor într-o aeronavă fără echipaj, care venise singură, singură îi luase în captivitate şi tot singură îi ducea nu se ştie unde. Dar Bucur se linişti destul de repede şi-i spuse lui Wolfram:

— Nu te îngrijora, Wolfram: nu e nimic îngrijorător!

— Cum nu e? zise Wolfram. Dar *asta?*

— Încă părinţii noştri trimiteau în spaţiu rachete şi staţii teleghidate. Ce vezi miraculos în tot ce vezi?

Totuşi lui Wolfram i se păru că Bucur nu e atât de liniştit cât vrea să pară. De aceea spuse, însă cu glas şi mai nehotărât, văzându-se bine că nu întreabă ca să i se răspundă:

— Atunci, *ei* cine sunt?

Bucur zâmbi incert:

— Nişte fiinţe raţionale dintr-o civilizaţie superioară.

— Mai crezi acum că aparatele tale sunt bune şi că te-ai întors acasă? îl întrebă Wolfram, mai mult cu tristeţe decât cu maliţie.

— Nu, zise Bucur, nu suntem acasă.

— Uite o pădure! strigă Wolfram, uitându-se în jos ca şi până atunci. În sfârşit nu mai văd flori.

Bucur se uită şi el, dar nu recunoscu arborii, deşi pădurea era alcătuită din arbori puternici şi verzi. Zburau fără să-şi schimbe viteza sau înălţimea. Fusul zburător părea că nici nu se mişcă. Până adineauri se mişcaseră numai florile sub el, acum se mişca numai

pădurea.

— Totuşi sunt mai îngrijorat acum decât eram chiar pe planeta aceea stupidă unde m-ai găsit! zise Wolfram. Ţi-am spus eu bine şi atunci de ce mă tem. Uite că ai ajuns la vorba mea. Îţi place?

— Crezi că lămureşti ceva dacă mă tachinezi? spuse Bucur.

— Nu te tachinez. Tu eşti o fiinţă ciudată, Bucur. Eşti aşa de liniştit că mă întreb uneori dacă nu cumva eşti un robot genial, construit din substanţe coloidale, după un cod genetic uman! (Bucur începu să râdă.) Nu, nu, râde, nu cred nimic, însă definiţia ţi s-ar potrivi: eu trăiesc, sufăr, şi tu, nimic! Ţii minte ce ţi-am spus când m-ai contrazis. Aş fi vrut să fiu profet mincinos, dar uite că nu sunt şi îmi pare rău în primul rând mie că nu sunt. Omul se luptă un milion de ani să-şi uşureze munca. Şi deodată s-a trezit eliberat de toate preocupările lui mărunte şi de toate dificultăţile şi bolile, trăieşte mult şi n-are ce face. Prin urmare gândeşte…

— Şi e rău că ai timp să gândeşti?

— Foarte rău! Omul e lacom. Dacă a ajuns să nu mai ducă lipsă de hrană, îmbrăcăminte, distracţii, sau dracu' mai ştie ce îi mai trebuie, vrea ce n-a visat. A ajuns să trăiască de pildă două sute de ani; el vrea trei. Trei – nu poate, toată ziua se gândeşte că nu poate şi că îi vrea, că are dreptul: cibernetica, energia nucleară, zborul cosmic l-au făcut să se creadă demiurg. Şi nu se mai gândeşte la nimic altceva, lui nu-i mai trebuie nici Ramayana, nici Mozart, şi e nefericit. Şi nici măcar nu scrie tragedii ca Eschil: e numai nefericit, ros de sentimentul tragic al vieţii lui idioate.

— Te înşeli, Wolfram! zise Bucur. Iarăşi te înşeli.

— Aş fi foarte fericit să mă înşel! (Şi astronautul se uită iar prin hublou în jos.) Uite, o jumătate de viaţă

nişte lanuri de flori stupide, altă jumătate păduri fără niciun sens. Eşti mulţumit?

— De ce te grăbeşti cu sentinţele, Wolfram? Ai văzut altceva?

— Dar *asta?*

— Asta e o aeronavă admirabilă.

— Care vine şi ne arestează cu nişte mecanisme barbare, fiindcă maiestatea sa, fiinţa raţională, nu vrea să-şi deranjeze confortul măcar ca să-şi privească prizonierii. Îţi spun eu, Bucur: cu cât omul ajunge mai raţional şi mai conştient că după moarte el ca individ nu va mai fi, cu atâta creşte frica lui de moarte şi-l face mai egoist.

— De ce să fie numaidecât aşa? zise Bucur. Nu văd nimic nedemn în felul cum am fost luaţi. Stai să vedem până la capăt.

— Ce să mai vedem până la capăt? Cum îşi râd ei de noi?

— Poate că fiinţa asta raţională în setea ei de independenţă şi confort e stăpână desăvârşită pe sclavia morală a unei cibernetici bine aplicate. Sclavie imorală a fost numai cealaltă, ştii tu, scrie despre ea şi în Mahabharata. Te supără că n-au venit să te întâmpine cu pâine şi sare? Poate că ei nu se hrănesc cu pâine şi sare. Eu admir deocamdată altceva: chiar creierele electronice din racheta noastră sunt încă prea mari, cu prea multe relee. Aş vrea să ştiu mai curând dacă nu cumva *ei* au reuşit să înlocuiască cele cincisprezece miliarde de neuroni cu altceva…

— Taci! îl întrerupse Wolfram, cu o umbră pe faţă, izvorând dinăuntru. Ai spus adevărul fără să vrei: au izbutit să facă sinteza celulei, au folosit legile genetice, acizii nucleici, tot… Ah, Bucur, mai bine tăceai! Tu nu vezi? *Ei* au dispărut. Au făcut întâi o mulţime de maşini antropoide…

— În formă de fus?

Forma geometrică n-are nicio importanţă. Fapt e că le-au făcut şi la un moment dat monştrii au preluat iniţiativa: egoişti, perfecţi, flegmatici şi nemiloşi. Cu inerţie în loc de suflet.

— Vrei să zici că suntem pe o planetă unde fiinţele raţionale au fost detronate de roboţi? Nu se poate, Wolfram!

— De ce? Acum îmi dau seama că şi planeta aceea imbecilă era la fel. De acolo am scăpat, să vedem aici… Cum poţi să negi? Fiinţa superioară le-a dat monştrilor ce era sfânta sfintelor ei. În anumite condiţii tragice maşinile au nimicit fiinţa superioară. Tu îmi spuneai că aveţi voi un proverb cu ţiganul care a ajuns împărat. Asta e! Monştrii şi-au ucis părintele şi vor să se guverneze singuri, bineînţeles, fără niciun scop: un absurd perpetuum mobile tehnic. Maşini. Şi se reproduc singure, fără să cunoască măcar suferinţa dragostei. Javre de metal! Câinele pompierilor lui Bradbury[1]. Vezi că n-ai ce să-mi mai răspunzi?

— Am, zise Bucur. Te ascult fiindcă tot n-avem ce face: teza asta a fost călărită de o mulţime de autori de pe vremuri. Nu e nimic nou. Dar o societate de fiinţe raţionale, ceea ce numeam pe Pământ omenire, nu poate fi distrusă total de nimic, nici de ea însăşi.

— Cine n-o lasă? râse Wolfram cu amărăciune. Dumnezeu?

— Ai umor, chiar dacă negru. Legile ei intrinsece, fiindcă societatea nu e individ. Dacă maşinile ar putea să aibă sentiment social! Dar nu pot să aibă.

— Nu pot, pe dracu'! Ah, ah, unde-i toporul de cremene şi peştera să stau să zugrăvesc mamuţi la

---

[1] Wolfram se referă la câinele electronic al pompierilor care nu mai sting case, ci ard cărţi, din fabula de anticipaţie „451° Fahrenheit" a scriitorului american Ray Bradbury. Acest câine nu e, bineînţeles, subtilul câine negru în care se preface uneori goetheanul Mefistofeles, ci un călău teleghidat. (V.K.)

Neanderthal…

— Nu ofta, Wolfram! zise celălalt astronaut. Eu mă gândesc cu grijă la cu totul altceva. În autoguvernarea roboţilor tot nu cred. Mă gândesc cum o să ne înţelegem cu fiinţele care au trimis aeronava după noi!

— Eşti incorigibil. Tu îi şi vezi că ţi-au trimis limuzina la scară.

— Poţi fi ironic numai dacă ai epuizat toate argumentele ştiinţifice. Dar nu le-ai epuizat. Mă gândesc totuşi dacă sunt în stare ele să ne înţeleagă, dacă sunt bune sau rele din punctul de vedere al moralei noastre terestre. Cine ştie, poate că ne aşteaptă demult, încă din Cosmos, dacă ne-au trimis aşa de prompt aeronava asta. Şi nu te-ai gândit de la ce depărtare! De când zburăm, şi tot n-am ajuns.

— Vezi că-ţi pui întrebări etice! zise Wolfram. Ţi-e frică şi ţie.

— Nu pentru existenţa mea în sine. Dar dacă frica este şi îngrijorare filozofică obiectivă, atunci da.

— Presupunem că ar fi şi fiinţe raţionale. Dar dacă sunt mai ticăloase decât roboţii?

— Ticăloase, nu. Cine ajunge aici, n-a mai putut fi ticălos. Grija mea e tot contactul iniţial. Dacă cumva sunt cu un milion de ani mai evoluate decât noi? Poate că pentru ele o să fim nişte păianjeni. Cum să le pricepem atunci? Prin simplă înţelegere simpatetică, observându-le faptele şi mişcarea? Dar dacă nu se mişcă şi în aparenţă nu fac nimic? Ce avem altceva la îndemână, ca doi simpli astronauţi rătăciţi?

— Îmi pare rău, Bucur, că până şi optimismul tău începe să se pulverizeze, zise Wolfram. Acum ştiu ce gândeşti: te gândeşti cu teamă la roboţii lui Čapek, la robotul lui Lem…

Wolfram sări în picioare şi apoi se lăsă în genunchi deasupra hubloului. Fără să-l întrebe ce face, Bucur făcu imediat la fel.

— Vezi? Uite! spuse Wolfram.

— Văd, zise Bucur şi amuţi.

Terenul se golise de păduri, circular, într-un fel de poiană mai ridicată, la mijlocul căreia se zărea o aglomerare de ziduri şi turnuri pe jumătate năruite, unde părea că predomină bazaltul şi marmura. Zburau totuşi prea sus ca să observe şi alte amănunte.

Trecură peste această privelişte şi acum vedeau iar numai păduri. Tăcură amândoi încă mult timp. Primul semn de civilizaţie omenească distrusă îi zguduise profund. Bucur îşi reveni cel dintâi.

— Tu de ce plângi? zise el.

— Ţi se pare, zise Wolfram. Probabili că aşa se refractă ochii mei prin vizor. De fapt tu plângi şi vrei să arunci vina pe mine! mai zise el, aşezându-se în fotoliu lângă celălalt astronaut şi uitându-se la faţa lui. Nu vezi, au distrus şi monumentele, tot! Lor nu le trebuie nimic.

Bucur se liniştea treptat. Zise:

— Monumente distruse au fost şi pe Pământul nostru, în fiecare veac. Unele pier, altele se clădesc. Îţi repet: o societate de fiinţe raţionale nu se poate sinucide, e o lege a evoluţiei.

— Legile sunt bune până nu cad.

— Asta nu cade şi o ştim prea bine. Nu e lege juridică… Spune, cum poţi crede că fiinţa raţională ar fi înlocuită de maşină? E absurd. Maşina nu are conştiinţă socială, chiar dacă am presupune că i s-ar fi programat o conştiinţă de sine…

— Ei, vezi! zise Wolfram încă iritat. Tocmai asta am spus şi eu. De aici până dincolo e un pas.

— Maşinile nu se pot uni ca oamenii, Wolfram, pentru că n-au scop.

— Ţii minte ce spunea Norbert Wiener cu puţin înainte de a muri? Noi nici nu ne născuserăm.

— Ştiu, dar asta nu înseamnă nimic. El zicea că

automatul poate să-ţi ofere ceea ce îi ceri, însă nu-ţi poate sugera ce să-i ceri.

— Nu m-ai înţeles, zise Wolfram. Wiener prevedea pericolul în funcţie de programările care s-ar face şi vorbea de tragedia care ar fi dacă maşinile ar declara deodată războiul nuclear. Ştii ce zicea Wiener?… Dar la urma urmei, dracul să-i ia pe toţi. Nici măcar nu suntem pe planeta lui Wiener. Îţi dai seama câtă teorie facem? Asta-i nevroza sfârşitului. Mergem la moarte şi ne îmbătăm de logoree. Dacă ne-ar auzi cineva, ar râde.

— N-ar râde! zise Bucur. Dacă ne-ar auzi cineva, ar fi om, şi omul n-ar râde de pasiunea dialectică a omului.

Iar automatul n-ar râde, fiindcă pe el nu-l interesează nimic.

— Da, da! bombăni Wolfram. Nu vezi că zburăm fără nicio noimă? Cartoful ăsta zburător ne duce în inerţie, nici el nu ştie încotro şi o să ducă tot aşa şi cadavrele noastre, până o să i se termine combustibilul, dacă mai are cumva nevoie de combustibil.

De la o vreme pădurile de sub ei dispărură şi lanul floral se întinse din nou dedesubt.

Wolfram se uita silnic în jos. Exclamă, lovind geamul hubloului cu piciorul:

— Iar flori! Nu vezi, Bucur, că maşinile astea sinistre au descoperit în ele un program horticol şi au inundat toată planeta…

— Ai fi preferat cucută şi mătrăgună? zise Bucur.

Wolfram nu răspunse. Izbi din răsputeri cu piciorul în hubloul transparent, şi mârâi înciudat, văzând că nu-l poate sparge, nici zgâria.

Nu vedeau în lături, nici sus. Dar după scăderea luminii de sub ei începură să bage de seamă că steaua care slujea acestei planete drept soare năzuia să apună.

— Au şi amurg! zise Wolfram posomorât.

Deodată însă sunetul foşnitor cu care se obişnuiseră al aeronavei se prefăcu în alt sunet, puţin mai strident. Cei doi astronauţi rămaseră calmi. Schimbară numai o privire, se uitară în jos unde nu se vedea nimic altceva decât flori, şi apoi aşteptară moartea.

IV

Cei doi oameni stăteau nemişcaţi în echipamentul lor astronautic şi erau aşa de nemişcaţi, încât începuseră să pară statui. Dar aeronava se lăsa uşor în jos, spre florile de sub ea. Se aşeză între flori, legănându-se lin. Apoi se opri. După o secundă de întuneric, se aprinse o lumină verzuie, mascată în tavan. Legătura cu lumea exterioară se pierduse. Niciunul din cei doi oameni nu mai îndrăzni să spună ceva. Fiecare îşi dădea seama că n-ar mai avea ce să spună.

Hubloul de jos fusese acoperit din nou de oblonul carcasei. Lumina din tavan se stinse şi începu să se audă un ţârâit metalic discret.

— Trebuia să stăm în rachetă, şopti Bucur.

— Ehe! zise Wolfram, şi nu mai spuse altceva nimic.

Când uşa ovală glisantă începu să se deschidă, lăsând înăuntru lumina şi nişte zgomote, cei doi tot mai şedeau nemişcaţi. Apoi se ridicară încet din fotolii, apropiindu-se de uşă. Jos, pe o platformă netedă, şapte sau opt creaturi zvelte, puţin mai înalte decât astronauţii, având toate caracteristicile omeneşti ale înfăţişării, se mişcau lângă aeronavă. Bucur se aplecă puţin şi privi afară, apoi sări jos fără vioiciune deosebită, mânat poate numai de imensa lui dorinţă de cunoaştere. Cu nepăsarea lui fermă din ultimele ore, ieşi după el şi Wolfram.

Una din creaturi începu să le facă nişte semne.

Wolfram rosti cu silă:

— Automate antropoide. Acum ne vor duce în laborator să ne despice ca să vadă ce avem înăuntru.

Bucur nu-i răspunse. Privea neliniştit, chiar cu interes, aceste făpturi, băgând de seamă abia acum că ceea ce crezuse la început că e înveliş organic era îmbrăcăminte. Făpturile purtau haine. Hainele lor se deosebeau mai mult prin culoare: nuanţe discrete de cărămiziu, albastru, gri sau violet; forma hainelor era simplă, aproape sportivă, în înţelesul secolului XX, sugerând însă prin anumite linii o eleganţă rafinată. Bucur cerceta interesat aceste forme antropoide, şi la un moment dat îi scăpă gândul (de care el însuşi se înspăimântă) că totul în ele era de o arhitectură biologică atât de desăvârşită, chiar aproape efeminată, încât mai degrabă el, omul, era un antropoid faţă de ele. Bucur nu mai era sigur că va muri, sau nici nu se mai gândea că ar putea să fie ucis, şi chiar îi spuse lui Wolfram, care se uita furios la cele şapte sau opt făpturi stranii:

— Poate să se întâmple orice, dar dacă astea sunt automate, cel care le-a făcut era un artist genial!

— Lirism! zise Wolfram. Ai văzut Napoli şi poţi să mori. Preferam să nu văd asemenea napolitani. (Dar îşi aduse aminte de ceva) Ai la tine pistolul iradiant care era stricat? Poate că totuşi merge!

— Dacă sunt automate, nu ne foloseşte la nimic. Şi dacă nu, *eu* nu l-aş folosi. Cu orice risc! zise Bucur.

Însă făpturile continuau să le facă anumite semne, până când Bucur înţelese şi zise:

— Ne cer să ne dezbrăcăm de scafandre. Ce zici?

Wolfram se gândi câteva clipe, apoi spuse, începând să-şi demonteze casca globulară:

— Prefer să mă dezbrac singur, decât să mă atingă ei cu labele lor electronice…

Demontându-şi cu dificultate tot scafandrul, ajutat

numai de Bucur, Wolfram se simţi mai uşor; desfăcu braţele şi trase aer cu voluptate. Dar atunci rămase deodată înlemnit, aşa cu braţele în lături, cum rămase înlemnit şi Bucur, cu casca pe jumătate scoasă, pentru că feţele câtorva făpturi îşi schimbară spontan expresia. Zâmbeau. Atunci Bucur îşi trânti casca jos şi se repezi spre una din aceste făpturi, fără să se uite la Wolfram, care-i striga:

— Ai înnebunit?

Făptura nu se feri; dimpotrivă, deschise braţele şi îl cuprinse peste scafandru. Neînţelegând încă ce se petrece, Wolfram sări precipitat să încerce a-şi salva prietenul, pe care-l credea în criza unei nevroze, dar depărtându-se un pas de făptura care-l îmbrăţişase, Bucur zise:

— Sunt oameni, Wolfram: au zâmbit! (Făpturile nu arătau să fi înţeles cuvintele astronauţilor şi Wolfram le privea placid, în timp ce Bucur, dezbrăcându-se în sfârşit de scafandrul său, mai adăuga) Şi totuşi e neverosimil, în câteva decenii…

— Homo sapiens! zise Wolfram, în batjocură.

Atunci una din făpturi zâmbi din nou şi arătă cu mâna spre sine, spre ceilalţi ai săi şi spre cei doi astronauţi. Se aplecă jos şi deschise o cutie mică, din care scoase o schemă mecanică miniaturală de sistem solar. Cei doi astronauţi întâi se uitară fără deosebită curiozitate, dar după câteva secunde se apropiară, mai curând năvăliră amândoi spre schemă recunoscând numărul, ordinea şi dimensiunile în proporţie reciprocă a sistemului nostru solar cu planetele, sateliţii naturali şi principalii asteroizi. Făptura (sau omul) care luase în mână schema astronomică arătă spre cei doi astronauţi, spre sine, şi apoi spre globul minuscul de pe a treia orbită concentrică. Şi iarăşi zâmbi.

Bucur simţi întâi că i se întunecă ochii de o ameţeală, apoi îşi reveni şi zbieră:

— Suntem pe Pământ, Wolfram.

Wolfram rămase însă rezervat şi prudent. Zise:

— Da, dar când? Şi de unde ştii că nu sunt totuşi automatele autoperfecţionate de care se temea… (Nu-şi duse fraza până la capăt; adăugă numai) Şi zâmbetul lor putea fi programat!

Lângă platforma pe care stăteau se afla un cub destul de mare, aproape de două ori înălţimea unui om. Cubul era violet. El atrăsese numai la început atenţia astronauţilor. Acum, însă, pe una din suprafeţele lui apăru o deschizătură dreptunghiulară, de forma unei uşi. Gestul făcut de câteva dintre făpturi părea să fie invitaţia de a intra în cub. Astronauţii rămaseră pe loc. Una dintre făpturi zâmbi din nou şi intră; astronauţii priviră înăuntru şi nu văzură nimic decât pereţi goi.

— Eu intru, zise Bucur. Dacă nu intru singur, poate mă vor băga forţat. Măcar să văd ce e.

Bucur intră în cub. Wolfram nu zise nimic, dar intră după el. Celelalte făpturi (sau automate antropoide) intrară şi ele, aducând şi cele două scafandre ale astronauţilor. Înainte de a se închide cu totul uşa glisantă a cubului, Bucur zări la orizont soarele.

O lumină albă se răspândi în cub. Duşumeaua moale a cubului începu să se lase uşor în jos, fără să schimbe dimensiunile interioare. Astronauţii înţeleseră că sunt într-un ascensor, dar asta nu-i linişti şi nu-i linişti nici măcar prezenţa făpturilor tăcute şi nici lipsa lor de agresivitate.

— Sunt blajini, zise Bucur. Poate că n-au intenţii rele,

— Calculatorii n-au intenţii, au program! zise Wolfram sec.

Liftul cubic se opri. Uşa se deschise. Astronauţii ieşiră atenţi şi rămaseră uluiţi să vadă nu cine ştie ce altă cavitate geometrică goală, ci un fel de stradă luminată egal de lumina solară, cu aer înmiresmat şi

săţios, mai bun decât *afară,* cu şiruri laterale de pereţi până la tavanul înalt al străzii; pereţii aveau din loc în loc tăieturi de forme geometrice diferite, care puteau fi uşi sau altceva. Strada, pe amândouă părţile, avea şiruri de mari pătrate deschise, împrejmuite de câte un gard compact şi scund, un fel de puţuri cu destinaţie enigmatică. Privind la întâmplare îndărăt, Bucur zări cubul cu care veniseră, care tocmai cobora într-una din aceste cavităţi pătrate, şi i-l arătă lui Wolfram, care zise:

— Nici asta nu mă miră.

— Tu nu vezi că e un oraş subteran? zise Bucur.

— În oraşe locuiesc oameni, nu automate, zise Wolfram. Unde vezi case omeneşti?… Aici sunt dulapurile unde automatele se autodepozitează.

— Şi altceva nu vezi? întrebă mâhnit Bucur.

Wolfram nu-l privi. Zise, fără să se uite la nimic, aproape cu dezgust:

— Poate şi nişte laboratoare în care operele astea de artă (şi abia atunci îşi ridică ochii, ironic) or să ne disece pe noi… îţi place vivisecţia?

— Lasă asta, zise Bucur. Nu ţi se pare ciudat? Acum mi-am dat seama că noi am venit de sus şi cubul a plecat în jos.

Wolfram privi în tavanul străzii şi spuse indiferent:

— Uite cubul *nostru!* Celălalt s-a dus mai jos, spre iad.

Însă făpturile din oraşul subteran, tăcute ca şi până atunci, deşi se înmulţiseră (şi astronauţii, observând, făcură legătura cu celălalt cub, coborât), le arătară pe dreapta aparentei străzi alt cub care ieşea de jos. Se repetă întâmplarea de la suprafaţa pământului şi astronauţii intrară cu *gazdele,* acum poate cincisprezece, în el. Şi cubul începu să coboare.

— Parcă simt că mă liniştesc, zise Wolfram. Aş spune chiar că sunt amuzat. Au născocit lifturile astea idioate

şi se plimbă cu ele din pură inerţie.

— Stai, Wolfram, nu te pripi! zise Bucur. Poate…

— Lasă-mă cu deducţiile tale antropologice! Dacă ar fi oameni, măcar ar vorbi între ei, n-ar tăcea ca nişte cretini.

După câteva clipe cubul se opri, dar nu se deschise. Astronauţii simţiră o mişcare plană, care dură un minut sau două, şi apoi cubul se mişcă iarăşi vertical şi se deschise la suprafaţa aceleiaşi străzi subterane sau a alteia care semăna cu ea. Ieşiră înconjuraţi de cele vreo cincisprezece făpturi (automate sau oameni) şi se supuseră mişcării acestora, intrând, printr-un fel de uşă gotică, într-o mică sală cu pereţii plini de lumini semnalizatoare, ecrane şi butoane, amintindu-le celor doi astronauţi de comenzile creierelor electronice, iar de acolo în altă sală, imensă, cu un mare număr de fotolii confortabile (numai zece sau douăsprezece ocupate de făpturi similare, care şedeau ca într-o consfătuire, însă tăceau). Sala era scăldată de aceeaşi lumină solară şi avea aerul la fel de înmiresmat. Cineva luă de braţ pe astronauţi şi îi împinse delicat spre două fotolii. Ei se aşezară, mai mult supuşi decât curioşi, în faţa unui dreptunghi sticlos ce părea să fie ecran. Dar nu se petrecu nimic primejdios ori măcar senzaţional: pe ecran rulară numai nişte secvenţe, în culori şi relief, prezentând, ca într-o banală conferinţă de popularizare ştiinţifică, etapele fundamentale ale istoriei omului pe planetă. Filmul sărea însă peste unele lungi perioade, lăsând hiaturi enorme, dar deveni de o amănunţime didactică în ultima sa fază când începu să proiecteze paralel, pe două jumătăţi ale ecranului împărţit vertical, imagini în mişcare din secolul omenesc XX şi din acest secol insolit al făpturilor printre care se găseau astronauţii. Imaginile din dreapta ecranului arătau viaţa acestor făpturi, pesemne spre a le demonstra superioritatea, căci

Wolfram bombăni:

— Vor să ne argumenteze avantajele automatului neuronal faţă de om, ai văzut?

Bucur urmărea tăcut cele două vieţi paralele. În stânga vedea, de pildă, o succesiune de birouri strâmte cu funcţionari modest îmbrăcaţi, trudind să înscrie coloane de cifre în lungi registre, în timp ce în dreapta acelaşi lucru îl făceau simple aparate de calcul electronic în câteva secunde. „Asta ştim“, se gândi Bucur, însă văzu apoi un fenomen mai atractiv: în stânga, un om prost îmbrăcat şi neverosimil de gras lovea cu securea grumazul unei vite, apoi îi jupuia pielea, desfăcea cărnurile şi îşi alegea o bucată pe care o înfigea într-o frigare, iar o femeie bătrână secera grâu, îl lega în snopi, îl ducea la treierat, apoi la moară, după aceea frământa pâinea, o cocea în cuptor (totul într-o sinteză simbolică diavolesc de simplă) şi tăia prima felie caldă tocmai când bărbatul cel gras scotea din frigare friptura. Începeau să mănânce. După aceea imaginile arătau circulaţia hranei în corp până la excreţie, un cântar (şi aici amândoi astronauţii izbucniră în râs) avea pe un talger hrana înghiţită şi pe altul rămăşiţele ei grele evacuate de organism. În dreapta se putea deduce că laboratoare speciale, fără să mai utilizeze plante, animale sau săruri, refăceau sinteza biochimică prin mijloace automate, oferind pachete mici cu un aliment semisolid, de forma unui pateu, pe care, acolo pe ecran, cineva, semănând cu făpturile (sau oamenii) din jur, îl mânca, imaginea circulaţiei alimentului se repeta şi ea, dar funcţia excreţiei, aproape inexistentă, se limita la o eliminare numai a apei nefolosite de organism.

Bucur vru să-şi întrebe prietenul ceva, însă ecranul trecu la funcţiunea reproducţiei, sări cu duioşie ştiinţifică peste faptul iniţial (şi aici amândoi astronauţii se surprinseră fără voie oftând) şi le arătă numai faptul

naşterii, în care la urma urmei nu era nimic nou, decât că pruncii erau scoşi printr-o operaţie cezariană mult mai simplă şi se pare de loc dureroasă, aproape în stare de făt, şi în vreme ce mamele se însănătoşeau după o simplă baie de iradiaţii, noii-născuţi erau duşi în vaste laboratoare sau mai bine zis creşe, apoi în săli subterane care erau de fapt nişte grădini pline de vegetaţie şi de soare artificial, apoi în şcolile cibernetice, după aceea în viaţă. În care viaţă? Ecranul nu avea de gând să-i informeze deocamdată pe astronauţi, căci se stinse.

— Te mai îndoieşti că sunt oameni? întrebă astronautul Bucur, dar Wolfram nu-i răspunse şi se sculă din fotoliul său ca să se uite la *gazdele* sale.

Un alt ecran se lumină însă aproape în acelaşi timp şi câteva scheme astronomice cu simboluri imagistice arătară expansiunea paşnică a omului în Cosmos şi colonizarea unor planete pustii. Şi pe acele planete se construiseră aceleaşi oraşe subterane, care economiseau efortul fiinţei raţionale dându-i însă tot ceea ce dorea: soare, grădini, lacuri, artă, odihnă şi muncă, dar în condiţii igienice totale. Din tot ce li se arătase părea să rezulte că aceste fiinţe trăiau foarte mult, fără să îmbătrânească şi menţinându-şi energia şi înfăţişarea vârstei, să zicem, de treizeci de ani.

Se stinse şi acest ecran. Wolfram se sculă din nou şi se apropie de una din fiinţele acestea şi îi spuse aceeaşi frază („Ce sunteţi voi?“) în mai multe limbi, dar fiinţa zâmbi fără să deschidă gura. Atunci Wolfram se întoarse spre Bucur şi zise mâhnit:

— Sunt muţi.

Bucur spuse:

— Te-ai convins că sunt oameni? Dar ce-ai zice dacă ai afla că încep eu să mă clatin…

— Acum te întrebi tu dacă nu sunt calculatori antropoizi? zise Wolfram. Nu, nu sunt. Ah, i-am bănuit

iubindu-se. Schiller spune undeva... dar ce nevoie mai avem aici de Schiller!

— Nu dacă sunt oameni, zise Bucur. Oameni sunt... cel puţin fiinţe raţionale vii, antropoide. Mă întreb pe ce planetă suntem?

Wolfram îl privi uimit.

— N-ai văzut schema? zise el.

— Am văzut schema, zise Bucur, însă poate că e numai un sistem solar identic cu al nostru. Nicio coincidenţă nu e imposibilă.

— Şi tot ce au arătat ecranele?

— Ecranele astea mă încurcă cel mai mult. Îţi dai seama, Wolfram, timpul...

— Da, zise Wolfram, la timp nu m-am prea gândit. Rachetele noastre ionice nu fac nici jumătate din viteza luminii.

Bucur îşi muşcă buza.

— Presupunem, zise el, că cine ştie datorită cărei legi necunoscute acceleraţia a crescut constant până aproape de viteza fotonică: dus şi întors, plus doi sau trei ani acolo... nu; mai mult de câteva decenii diferenţă nu pot să adun.

— Să zicem un secol şi jumătate! spuse Wolfram. Da, ai dreptate: aici e diferenţă de ere. Şi atunci în ce sistem crezi că am ajuns? zise el cu voce obosită.

— Nu ştiu, Wolfram, mă doare capul. Îmi place însă oraşul: sus numai flori şi păduri, jos tot ce îi trebuie omului. Şi pe vremea noastră se făceau legi împotriva zgomotului, dar era zgomot, se arăta că anumite radiaţii solare sunt nocive, că fumul e nociv, că aerul e nociv, dar toată lumea stătea la soare, toată lumea fuma sau înghiţea fumul industriei, toată lumea respira aer. Sunt totuşi nerăbdător să văd cum trăiesc ăştia sau cum comunică între ei.

— Şi dacă totuşi sunt automate şi ne-au păcălit? zise Wolfram.

— Automatele nu ştiu să glumească, zise Bucur. Automatele sunt cinice.

— Poate întâmplător, zise Wolfram. Au fost învăţate să proiecteze filmele acelea şi asta fac.

Bucur ridică din umeri.

— Dacă nu ne omoară până la urmă, aproape că m-aş bucura să stăm într-un oraş al lor, zise Wolfram. Tot e mai bine decât pe planeta aceea absurdă… şi chiar decât acasă, de unde am plecat eu. Nu ştiu, hrana…

Doi inşi dintre aceste enigmatice gazde ale astronauţilor pământeni se desprinseră din grupul lor şi îi împinseră pe astronauţi spre o uşă laterală. Astronauţii şi ceilalţi doi intrară într-o sală boltită, unde se auzea muzică şi erau mese pătrate cu fotolii în jur. La mijloc ţâşnea dintr-un havuz o apă multicoloră, jucându-şi într-o anume succesiune ritmică nuanţele spectrale. Cele două făpturi (automate, oameni sau altceva) se aşezară la o măsuţă, aşteptând să facă acelaşi lucru şi astronauţii. Dar ei se uitau din ce în ce mai contrariaţi la alte câteva mese unde intrau şi se aşezau pentru câteva minute alte asemenea făpturi, apăsau un fel de buton şi în mijlocul mesei apăreau (venite pesemne prin piciorul gros al mesei) pachete mici în foiţă străvezie şi ploşti transparente cu un anume lichid. Făpturile acelea mâncau un pachet sau două şi beau lichidul din ploscă (în tăcere, deşi stăteau şi câte trei sau patru la aceeaşi masă), apoi plecau.

— Închipuie-ţi, râse Bucur, ne-au invitat la restaurant!

— Sunt sceptic! răspunse Wolfram. Vechii fantaşti au imaginat până şi alimentele astea sintetice. Încep să mă conving că Eclesiastul avea dreptate. Nimic nou sub soare. (Wolfram se opri, schimbând tonul) Bucur, dar soarele unde e?

Una dintre cele două făpturi cu care veniseră puse pe masă un mic aparat cu ecran sticlos, ca un televizor

portativ cu tranzistori din a doua jumătate a veacului XX, şi-i îndemnă pe astronauţi, cu un gest, să privească ecranul. Nedumeriţi, astronauţii se uitară şi rând pe rând ecranul le arătă fel de fel de animale pe care le cunoşteau, fel de fel de păsări, peşti şi reptile; apoi ecranul repetă o parte din secvenţa înjunghierii vitei şi frigerea fripturii. Ecranul se stinse şi fiinţa ciudată rămase în aşteptare, uitându-se la astronauţi cu o privire care putea fi interogativă.

Wolfram se lovi cu palma peste frunte, ceea ce îngrijoră o clipă pe cele două gazde, apoi zise vesel:

— Bravo! Automate sau cetăţeni tehnocraţi, dar au delicateţe şi ospitalitate. Tu ştii ce ne întreabă?

— Ştiu, zise Bucur. Dacă stomacurile noastre *primitive* nu doresc să ne înjunghie un elefant sau o balenă. Ai văzut că ni le-au arătat pe toate, şi şarpele boa, şi girafa, şi struţul.

— Asta aş putea s-o interpretez ca ironie şi m-aş supăra dacă nu mi-ar fi foame, zise Wolfram. Nu cred să se fi gândit făpturile astea chiar în terminologia ta. Ce comandăm? Mi-e grozav de dor de câteva sticle de bere şi de câteva perechi de… nu, ne facem de râs: mie mi-e ruşine.

— Şi mie, zise Bucur. Aş îndrăzni să cred că stomacurile noastre astronautice sunt destul de antrenate şi pentru hrana lor. Şi la urma urmei, intrând în astronavă, am intrat în şcoala riscului! şi Bucur făcu semn spre mijlocul mesei.

Ciudatele fiinţe nu arătară mirare şi apăsară simplu pe buton. Hrana apăru.

După ce mâncară, Wolfram zise, ciocnindu-şi plosca străvezie de plosca lui Bucur şi redresat sufleteşte:

— Sunt sigur că industria de hârtie igienică aici ar intra în şomaj.

— Mă simt mai bogat! zise Bucur, privindu-l amuzat. Sunt bucuros că ai iarăşi umor. Însă, vorbind serios, îţi

dai seama că fiinţele astea nu vor să accepte empiric nicio ofertă a naturii. Dacă nu se îmbuibă, înseamnă că trăiesc pentru idei.

— Văd că de înmulţire nu se tem, de vreme ce populează şi alte planete. Hrană au. De ce n-ar trăi şi pentru idei! spuse Wolfram, fără prea multă convingere; apoi preciză: Deşi trebuie să devină enervant să nu-ţi mai poţi număra la un moment dat populaţia. Şi ce fac ei cu cretinii, cu alienaţii, cu proştii pur şi simplu?

— Poate că n-au, zise Bucur.

Wolfram râse.

— Proşti există totdeauna! zise Wolfram. Crezi că se poate dirija inteligenţa ca în utopia barbară a lui Aldous Huxley[2]: alfa, beta, gamma şi aşa mai departe? Poate că ei fac altceva: o selecţie dirijată.

— Cred că nu i-ai înţeles, Wolfram. Selecţia dirijată e tot barbarie; numai selecţia naturală: cu cât sunt mai mulţi, cu atât mai multe şanse de valori omeneşti.

— Şi dacă totuşi au şi proşti? Sau poate că-i extermină.

— Wolfram, Wolfram! Cine-mi dovedeşte că la Salamina, n-a murit un Aristotel, la Waterloo un Shakespeare şi în cuptoarele hitleriste un Einstein?

Wolfram se ruşină şi zise:

— Iar am declanşat energia noastră filozofică şi ăştia stau cuminţi şi se uită. Nici n-am ascultat muzica lor. Ascultă, Bucur, simţi ce simfonism rafinat?...

Muzica era într-adevăr de un simfonism rafinat.

Dar ei se sculară şi cele două făpturi antropoide (sau

---

[2] Referire la scepticul roman de anticipaţie „*Brave new world*” (Minunata lume nouă) al scriitorului englez (autor şi al mai binecunoscutului roman „*Contrapunct*”) Aldous Huxley, în care o societate viitoare se împarte în clase sociale, numărate cu literele alfabetului grecesc şi predestinate biologic în laboratoare, din stadiul de făt, la automatismul vieţii lor cenuşii pe care, totuşi, scriitorul o satirizează, (n. a)

aşa ceva) îi conduseră spre altă uşă (nu erau uşi, numai porţiuni glisante din pereţi) dincolo era o sală triunghiulară sau aproape triunghiulară din care se putea intra în două camere rotunde, şi fiecare din ele avea la mijloc o canapea; în aceste camere aerul avea alt miros decât în restul oraşului. Astronauţii înţeleseră şi erau şi obosiţi şi îi satisfăcea şi constatarea că şi fiinţele acestea cunosc somnul sau cel puţin odihna, aşa că bănuiala că nimeriseră într-o lume de automate li se risipi.

Somnul lor fu reconfortant.

Se întâlniră *a doua zi* în una din camerele rotunde şi încă nu ştiau cum să se spele sau dacă trebuie să se spele, fiindcă anii al căror număr nu-l cunoşteau, petrecuţi în zbor, chiar dacă-i dezvăţaseră de vechile obiceiuri sedentare, se suprimară într-o clipă la trezirea din somn într-o încăpere statornică, alcătuită aproape ca în secolul lor. El se dezbrăcară, fără să ştie de ce, şi cercetară peretele rotund. Descoperiră un buton.

— Să apăs? zise Wolfram, prudent.

— De ce să nu apeşi? zise Bucur.

Şi unul din ei apăsă. Peretele se desfăcu, lăsând să se vadă o încăpere pustie, tot rotundă, cu pereţi luminiscenţi. Cei doi intrară şi peretele se închise după ei. Wolfram tresări. Bucur râse. Niciunul din ei nu spuse însă nimic. Şi deodată începură să-şi simtă în trupuri o vigoare proaspătă, năvălindu-le mai curând dinăuntru, din ei înşişi. Nu trecură decât câteva minute. Uşa (sau peretele) se deschise din nou şi cei doi ieşiră, uitându-se unul la altul şi râzând acum ruşinaţi de teama fiecăruia, nemărturisită de niciunul. Dar hainele lor dispăruseră. În locul lor erau costumele simple ale localnicilor. („Ale localnicilor?” se întrebă Wolfram şi se aşeză pe canapea cu fruntea rezemată în pumni.)

Bucur fluiera nepăsător, îmbrăcându-se mai încet decât Wolfram, însă deodată se opri.

— La ce te gândeşti, Wolfram? zise.

Wolfram ridică ochii spre el şi răspunse alene:

— La acest *zoón kybernethikon*[3] de care te-ai îndrăgostit.

— Nu, Wolfram! zise Bucur şi se aşeză. Eram gata să-l numesc *homo sapiens humanior*[4], însă…

— A! îl întrerupse Wolfram, începi să ai în sfârşit şi tu îndoieli… Mă bucur. Ce îndoieli ai?

— Nu chiar îndoieli, zise Bucur. Nu ţi se pare totul cam prea liniştit şi mult prea idilic?

Wolfram râse acru:

— Dragul meu fost astronaut, ştiam nişte basme vechi în care duhurile rele te umpleau de atenţii până să te distrugă!

V

În păduricea subterană sufla zefirul. În păduricea subterană susura un izvor. Soarele artificial îşi strecura lumina printre frunzele copacilor din păduricea subterană. Însă în păduricea subterană nu cântau păsărelele. Totuşi, zefirul mirosea a liliac.

Ajunseseră aici fără călăuză, deşi unul din ei era încredinţat că voinţa lor se paralizase din pricini necunoscute şi că fiecare pas avea să le fie ghidat măcar şi din umbră („Poate hrana aceea stupidă, poate că în hrană este un calculator neuronal minuscul care a rămas în noi ca un alter-ego?“ zisese el), iar celălalt („Asta-i cu neputinţă”, zisese celălalt) nu risca totuşi să

---

[3] Expresie parafrazată după Aristotel (*zoón politikon*=animal politic, cu care filozoful elin numea omul); *zoón kybernethikon* arată, ironic, pe omul cibernetic, omul automatizat.

[4] Replica *homo sapiens humanior* înseamnă *om inteligent* (spre deosebire de *homo primigenius*=om primitiv) *mai omenesc*. (n.r.)

nege că sunt fie şi numai supravegheaţi de la distanţă.

Sculându-se din somn în dimineaţa aceea, numită de ei dimineaţă doar pentru uşurinţa calculului, fiindcă pe străzile şi în sălile oraşului ziua artificială părea să fie veşnică şi noaptea venea numai, probabil, în camerele de dormit, după dorinţa celui care voia să doarmă, astronauţii căutară o uşă în camera în care dormise Wolfram. Erau multe, butoane multicolore pe zidul rotund şi nu se ştia dacă unele, prin aşezarea lor, nu puteau fi numai ornamentale. („Pe care apăsăm?” întrebase Bucur. „Eşti sigur că unul din ele n-o să declanşeze nişte iradiaţii mortale?” răspunsese Wolfram. „Atunci să stăm închişi aici cât or să vrea *ei!*” zisese Bucur ironizând. Şi Wolfram apăsase pe câteva butoane deodată.)

Aşa se petrecuseră lucrurile. Apăsând pe câteva butoane deodată, Wolfram văzu uimit cum odaia lui începe să se rotească. Îl apucă pe Bucur de braţ. Odaia se roti pe jumătate sau trei sferturi şi se opri. O uşă lunecă în peretele rotund şi se deschise o galerie lungă, clar luminată şi goală. Întrebându-se din ochi, intrară în galerie. Uşa glisantă se închise în urma lor. Făcură câţiva paşi şi zăriră un prag sau o mică platformă. Se urcară. Platforma se mişcă înainte. Drumul dură mai multe zeci de minute şi părea nesfârşit. Ei tăceau. De fapt nu tăceau; tăcerea este o pauză a vorbirii, iar ei *nu puteau* să vorbească şi nici măcar nu se uitau unul la altul. De la o vreme, fiecare din ei se simţi mort. Stăteau în picioare pe platforma care luneca repede înainte prin galeria dreaptă, dar nu-şi mai simţeau existenţa. Deodată platforma îşi încetini mersul şi se opri. Ei nu-şi dădeau seama ce se petrecuse. Bucur observă după un răstimp că galeria nu se sfârşea acolo. Se urcară din nou pe platformă şi platforma porni din nou înainte. Cei doi vrură să vadă ce era în spatele lor şi se întoarseră. Platforma se opri

aproape brusc, clătinându-i, şi porni numaidecât înapoi. Ei se întoarseră iarăşi cu faţa înainte şi platforma porni înainte. Bucur începu să râdă. Wolfram zise:

— Îşi bat joc de noi!

— Nu, zise Bucur şi continuă să râdă.

Platforma iar se opri. Se dădură jos. Priviră pereţii galeriei care erau goi, fără butoane, încheieturi sau altceva. Bucur atinse la întâmplare unul din pereţi. Peretele se deschise într-altă galerie. Wolfram privi placid. Bucur zise:

— Începe să mă enerveze.

Şi intră în galerie. Wolfram veni după el. Galeria aceasta era scurtă. În capătul ei era altă platformă sau mai degrabă un prag. Se urcară. După câteva secunde un perete din faţa lor se deschise şi îi izbi lumina soarelui. Apoi văzură copaci.

— Ne-au scos afară din oraşul lor! zise Wolfram, ieşind cu celălalt astronaut. E bine şi aşa. Păcat că ne-au furat aparatele din scafandre. (Şi se gândi puţin, apoi zise:) Tot n-avem ce face, o să umblăm până ne găsim poate racheta.

Bucur însă tăcea. Wolfram se uită la el, apoi îi urmări privirea. Zări printre copaci un luminiş spre care se uita Bucur. Erau într-o pădurice tânără, dar deasupra ei, destul de sus, nu era cerul, era numai o boltă sticloasă albastră, din care se răspândea egal lumina ce o crezuseră solară. Adia un vânt uşor, mirosind a liliac.

Aşa ajunseseră ei în păduricea subterană.

După câţiva paşi, se opriră auzind ceva: ceea ce auzeau li se părea uluitor şi bizar. Întâi auziră un răget de leu, apoi o voce domoală (una singură), care vorbea ritmic. Astronauţii ascultară: vocea se auzea clar. Cineva vorbea. Vocea rostea cuvinte. Vocea rostea cuvinte legate în fraze. Astronauţii ascultau. Întâi

ascultară numai pentru că puteau auzi o voce omenească. Apoi băgară de seamă că vocea folosea o limbă anumită, şi atunci ascultară cu dorinţa de a recunoaşte limba sau măcar înfăţişarea ei fonetică obiectivă. Limba asta nu semăna cu nici una din limbile pământeşti. Astronauţii învăţaseră câteva din ele bine şi cunoşteau structura altora. Dar ascultând un timp, începu să li se pară că fluxul fonetic general al limbii pe care o ascultau acum avea pentru ei ceva familiar. Observară scurtimea cuvintelor şi fluenţa lor elegantă, care le amintea întrucâtva de cele mai frumoase fraze din *Furtuna* sau din *Hamlet*, dar era în ele şi ceva din rostirea moale a limbilor slave, însă mai ales precizia sculpturală cu care se poate recita un vers de Rimbaud. Ascultând cu mai multă atenţie, li se păru că recunosc unele rădăcini, însă filtrate şi pline de supleţe şi de aceea derutante, fie din arabă sau latină, fie din sanscrită sau hausa. Şi tot ce se pronunţa avea împreună ciudata cantabilitate în urcuş a poemelor lui Thu Fu, dar şi anumite fluxuri şi refluxuri vocalice din *Agamemnon.* Apoi iarăşi se auzi răgetul leului.

Astronauţii porniră spre luminiş. Era o poiană. În stânga, ceva mai departe, un leu viu se plimba într-un peisaj rezumativ de junglă africană. Cei doi astronauţi, tresăriră. Două maimuţe săreau dintr-un arbore în altul, agăţându-se cu cozile de crengi. Leul nu se uita la ele. Se uită o singură dată la astronauţi, apoi se aşeză cu spatele la ei şi adormi. Bucur avu o bănuială şi ridică de jos fructul uscat al unui copac (era un fel de sferă castanie ca o alună de pădure), apoi, după o scurtă ezitare, aruncă fructul spre una din maimuţe. Dar modestul proiectil se lovi de ceva şi căzu jos. Bucur se apropie cu mâna întinsă până ce mâna lui se lovi de un obstacol invizibil. El exclamă:

— Sticla invizibilă pe care o visam noi în copilărie!

Vocea care vorbea în limba necunoscută încetă.

Wolfram clătină din cap. După aceea vocea se auzi din nou. Astronauţii merseră înainte şi cotiră la dreapta, o dată cu poiana, dar atunci se opriră: acolo, în faţă, un grup de făpturi ale planetei pe care se aflau astronauţii şedea pe scaune care păreau de lemn şi iarbă. Unele făpturi semănau cu cele văzute în ajun, altele aveau forme vădit feminine. Şi bărbaţii şi femeile păreau în prima tinereţe. („După ce se măsoară la ei vârsta – se gândi Wolfram – dacă nu se vede pe faţa lor nicio vârstă?“) Un bărbat citea (altceva nu putea să facă!), uitându-se atent la un ecran mic de aparat, ca un televizor portativ, la fel cu acela în care li se arătaseră posibilităţile zoologice ale planetei. Ceilalţi ascultau.

— Ştiu să vorbească! zise Wolfram. Şi aş pune rămăşag că acela citeşte versuri.

Cititorul se întrerupse şi îi privi. Cineva din grupul acelora le făcu astronauţilor semn să vină acolo. Wolfram şi Bucur înaintară puţin şi se opriră. O femeie din grup zâmbi foarte larg şi le arătă nişte scaune libere. Cei doi astronauţi se aşezară, Wolfram căutând un loc lângă femeia care-i chemase. Aceea era foarte subţire, ochii îi avea alungiţi spre tâmple, albaştri, părul era roşcat ca flacăra la sfârşit de incendiu, bluza era uşor violetă mulând sânii viguroşi, fusta albă şi destul de strâmtă (fără multă deosebire de moda secolului XX de pe Pământ). Wolfram se uită la ea cu interes, iar femeia râse plin şi îi atinse umărul cu mâna. Wolfram roşi, zicându-i lui Bucur în şoaptă:

— Chiar dacă i-am plăcut, să-i fie de bine. De unde ştiu eu că asta n-are două sute de ani! Poate-i babă.

— Totuşi a râs pentru tine! zise Bucur.

— Poate a râs *de mine*, zise Wolfram. A râs, aflând că ginta noastră mănâncă vite înjunghiate fripte în frigare. Spune, Bucur, faţă de ei cum sunt? Include-te în optica lor: nu par cumva caraghios?

Bucur zâmbi. Bărbatul din grup îşi reluă lectura.

Wolfram se uita cu coada ochiului la femeia de lângă el. Grupul acum iarăşi asculta, fără să-i pese de cei doi străini. Bucur îşi aduse aminte cum la un congres astronautic i se defectase casca conectată la maşina electronică de tradus şi cum, până la înlocuirea ei, ascultase câteva minute cuvântarea unui pilot cosmic japonez, părându-i atunci însuşi pilotul un mesager din altă constelaţie. Acum, senzaţia aceasta era şi mai acută.

— Ştii că nu sunt chiar aşa de urâţi cum mi s-a părut la început! zise în şoaptă Wolfram, aplecându-se spre prietenul său astral, şi adăugă: încep să cred că urâţi suntem noi.

Lectura mai dură un răstimp, însă fu întreruptă de apariţia celor doi inşi care-i conduseseră pe astronauţi în ajun la locul de consumare a hranei. Văzându-i pe astronauţi, le zâmbiră, dar îi invitară printr-un gest să vină cu ei. Înciudat, Wolfram zise:

— Credeam că zâmbetele astea sunt saluturi, dar cine ştie, poate că ne înjură. Mă lasă să găsesc un amor, pe urmă zâmbeşte politicos şi mă cheamă la el, diavolul.

— De ce te supui? îl întrebă liniştit Bucur, fără să se scoale de pe scaun, în timp ce Wolfram se ridicase.

Dar insul care-i invitase spre el privi, tot zâmbind, cu nişte ochi aproape oţeliţi şi chiar Bucur nu mai fu în stare să nu se supună. Se sculă şi veni după Wolfram spre insul care-i chema. Întregul grup porni după ei în galerie, şi pentru că nu încăpeau toţi pe vehiculul-platformă, unul din ei apăsă un buton mascat de o cornişă, aşteptă câteva zeci de secunde până când se ridică din podea o platformă de rezervă, apoi porniră cu toţii în lungul galeriei, aşa cum li se părea astronauţilor, în altă direcţie decât aceea de unde veniseră ei doi.

— Wolfram, n-ai sentimentul că suntem nişte

prizonieri într-o libertate absurdă? zise Bucur.

— Abia acum te-ai trezit? exclamă Wolfram. Când îţi spun că ne-au băgat vreun sistem cibernetic în mâncare!

— Mă îndoiesc, zise Bucur. La ce le-ar folosi?

— Se distrează pe socoteala noastră, cretinii! zise Wolfram.

— Şi dacă înţeleg ce vorbim? zise Bucur.

— Înţeleg pe dracu! zise Wolfram, însă cu glas mai scăzut. Se ţin după noi cum mă ţineam eu în copilărie după circuri şi menajerii.

— Poate că au alt interes, zise Bucur.

— Ei, nu! zise Wolfram. Nu ştiu ce urmărea târfa aia roşcovană, bine că nu i-am făcut avansuri. (Apoi glasul i se frânse şi el adăugă potolit, ruşinat) Vorbesc ca altădată pe Pământ; am uitat măsurile.

Călătoria lor nu dură mult. Galeria se isprăvi într-o gigantică sală elipsoidală populată de o mulţime de sfere. Fiecare sferă era luminată altfel, lumina fiind cuprinsă în suprafaţă, nevenind nici dinăuntru, nici dinafară şi nerăspândindu-se în jur. Sala era foarte frumoasă, părea o sală de artă geometrică abstractă în care originalitatea ar fi stat numai în culorile luminescente ale sferelor. Astronauţii intrară în tovărăşia ca o şaradă a *localnicilor* şi s-ar fi încântat de privelişte dacă, cercetând să afle scopul aducerii lor aici şi neaflându-l cum era şi firesc nu şi-ar fi pus ei înşişi întrebări de îngrijorare asupra acestei noi etape a existenţei lor mişcate de simpla aventură absurdă.

Iar din capătul sălii elipsoidale veniră două femei blonde, prin nimic deosebite de celelalte femei din grup decât prin culoarea de păr şi ochi şi prin unele trăsături ale feţei. Printr-o manevră, care scăpă atenţiei astronauţilor, ele deschiseră o uşă într-una din sfere. Cum sferele se rezemau de duşumeaua concavă, astronauţii încercară să vadă înăuntru, dar

sferele fiind sau părând goale ei nu văzură înăuntru nimic.

— Sferele astea sunt pentru noi! spuse Wolfram cu glas aproape macabru atunci când unul dintre însoţitori îl invită cu un gest şi cu un zâmbet să intre în sferă. Wolfram îşi aduse aminte de propria lui voinţă şi rămase pe loc. Atunci insul îl pofti pe Bucur, care şi el rămase pe loc. Ceilalţi aşteptau impasibili, unii din ei surâzând. Una din cele două femei, venite din fundul sălii, se apropie de Wolfram şi îl privi atentă. Îi zâmbi fix. Wolfram zise:

— Să vă ia dracul! şi intră în sferă.

Bucur se gândi: „Oare dacă am fi mai mulţi, am rezista?“ Apoi înţelese că fabulează fără rost şi se miră că pe el l-au scutit de intrarea în sferă, tocmai când uşa sferei se deschidea lăsându-l pe Wolfram să iasă. Wolfram ieşi râzând:

— Nu s-a întâmplat nimic, zise el. Astea trebuie să fie nişte aparate medicale, intră şi tu!

Bucur intră de bună voie. Între timp, Wolfram intra în altă sferă. Lucrurile se repetară de câteva ori, şi când mulţimea gazdelor îi conduse într-o sală verde, de forma perfectă a unui trunchi de con, Wolfram zise:

— Sau iarăşi se joacă cu noi, sau ne fac un examen medical complex. Dar îmi place arhitectura asta geometrică: e ceva sublim în ea!

Bucur nu zise nimic. Ei erau astronauţi şi bineînţeles cele mai complicate probe medicale şi de antrenament nu erau străine. Acestea erau mult mai simple, necerându-le nici efort, şi ar fi fost chiar amuzante dacă li s-ar fi spus dinainte ce scop se urmăreşte. Aşa, o permanentă surpriză a locurilor, acţiunilor şi ţelurilor enigmatice sau mai insolite nu putea decât să sperie sau măcar să îngrijoreze pe omul cel mai lucid.

În sala verde se petrecu însă un lucru în faţa căruia prevestirile rele ale lui Wolfram li se părură fleacuri.

Amândoi fură invitaţi cu acelaşi gest scurt şi cu acelaşi zâmbet straniu să se aşeze pe nişte fotolii, dar îndată ce se aşezară comod, fotoliile se desfăcură, transformându-se în paturi şi amândoi astronauţii începură să simtă în trupuri un fel de amorţire galopantă, ca o paralizie în atac. Vrură să se ridice, însă nu mai puteau. Vrură să vorbească, însă gura nu li se mai mişca. Ochii vedeau, urechile auzeau, aveau senzaţia desluşită a poziţiei corpului, mintea gândea fără piedici, totuşi în conştiinţa lor, se strecurase în grabă sentimentul inexistenţei.

„Limita”, gândi Wolfram; ochii i se întunecară, mintea se opri, undeva mai auzea un fel de ţârâit şi atâta tot.

„Murim?“ se întrebă în acelaşi timp şi Bucur, dar ochii i se întunecară, mintea se opri, undeva mai auzea un fel de ţârâit şi atâta tot.

O explozie de lumină izbucni o secundă în conştiinţa lui Wolfram, care socotea că o vede aievea, şi el crezu că stă de vorbă cu sine, văzându-se pe sine însuşi aşezat, ca pe altcineva, într-un fotoliu din ciudata sală verde; ţârâitul slăbise, dar se mai auzea.

Aceeaşi explozie de lumină izbucni o secundă şi în conştiinţa lui Bucur, care crezu că stă de vorbă cu sine, văzându-se aşezat într-un fotoliu din ciudata sală verde; ţârâitul pe care-l ascultase ultima dată slăbise, dar se mai auzea.

După aceea, nici Bucur, nici Wolfram nu mai auziră nimic.

VI

„Alt soare artificial?“ se întrebă. Părea să fie soare: adevărat. Se mişca pe cer aşa cum pare să se mişte orişice soare pe cerul planetei pe care o luminează.

Privi în jos, peste umărul stâng, şi îl cuprinse ameţeala: de sub el, de sub dalele de marmură pe care îi stăteau tălpile, pornea într-o adâncime de hău şoldul abrupt al unui munte. Un nor plutea acolo jos, sau puţin mai sus, iar dedesubt se zbătea o masă enormă de materie instabilă schimbându-şi culoarea clipă de clipă. „Nu se poate!“ se gândi el şi se uită cu luare-aminte. Totuşi, da, era marea sau un ocean care se izbea ritmic de piciorul granitic al muntelui uriaş. Se uită la dreapta şi la depărtare de câţiva paşi văzu un om (era sigur că vede un *om*) şezând într-un fotoliu larg şi înalt şi privindu-l cu interes. I se păru că-l cunoaşte, însă nu ştia de unde. Apoi îşi aduse aminte treptat de păţaniile vremii din urmă. De rachetă, de călătoriile astrale, de oraşul subteran şi de pădunicea de sub pământ, de sala verde şi de sferele ei. Atunci începu să râdă tare şi spuse:

— Am visat!

Omul celălalt începu să zâmbească. Zise:

— N-ai visat. Acum ştiu cine eşti tu: te-ai trezit mai târziu.

— Cine eşti? întrebă cel dintâi.

Celălalt zise:

— Sunt Bucur. Te-ai trezit mai târziu decât mine, eu am avut timp să mă obişnuiesc.

— Nu semeni cu Bucur! zise cel dintâi.

— Nici tu nu semeni cu tine însuţi. Ştii ce era sala verde?

Celălalt nu răspunse. Se gândi numai: „Aşadar, nici eu nu semăn cu mine… Dar el m-a recunoscut. Are vocea lui Bucur…“

Bucur zise:

— M-am gândit la început la lucruri bizare, Wolfram! încă nu te recunoscusem, dar vedeam cerul adevărat deasupra cupolei acesteia de sticlă invizibilă… Ştii, am încercat-o cu metoda din pădurice! Şi vedeam jos

marea; aici, nimeni decât noi doi. Pe urmă am început să bănuiesc că eşti tu… Ştii ce era sala verde?

— Nu ştiu! zise Wolfram.

Bucur urmă:

— Am crezut întâi că am visat, că şi călătoria astrală şi omenirea nouă au fost fabulate în vis. O clipă am crezut apoi că am murit şi că acum găsesc cheia uneia din marile întrebări… Toată viaţa am fost sigur de ateismul meu. Exact, însă acuma am crezut o clipă că suntem…

— Crezi că suntem în rai? îl întrerupse Wolfram. Şi atunci sala verde era o rampă de lansare pentru rai!

— Nu! zise Bucur. Ştii ce era sala verde? Era spital.

— De unde ştii? întrebă încă moale Wolfram, apoi simţi că se dezmorţeşte brusc şi sări din fotoliu, aducându-şi aminte numai după ce sărise să se întrebe dacă mai poată să sară. Ai dreptate. Ai o oglindă?

— N-am. Uite-o la spatele tău.

Wolfram se întoarse şi se privi: era mai suplu decât se ştiuse vreodată, trăsăturile feţei i se desăvârşiseră întinerindu-l, în trup simţea acum o vigoare inedită.

— Da, zise Wolfram. Ne-au operat. Au vrut să ajungem ca ei. …Deci nu mai sunt eu. Poate mi-au schimbat toate organele interne. La faţă nu semăn cu nimeni şi nici cu mine însumi. Atunci ce a mai rămas din mine?

— Creierul! zise râzând Bucur. Sau te îndoieşti şi de asta? şi iarăşi râse, apoi încetă brusc şi se porni să fluiere ceva părându-i-se şi lui vechi şi indefinibil.

Wolfram îl privi nemulţumit. Zise:

— Fluieri, ce-ţi pasă! Apoi mai spuse: Măcar atât ne-au lăsat din ce-am adus de pe Pământ! Şi urmă, uşor înciudat: Şi de ce ne-au părăsit aici pe amândoi?

— Nu ştiu, zise Bucur, întrerupându-şi fluieratul. N-a venit încă nimeni.

— Să-ţi spun drept, am întrebat aşa, mecanic, spuse

Wolfram. Mie nici nu mi-e dor de ei. Deşi mi se pare că până acum nu ne-au făcut niciun rău. Nu sunt nici măcar canibali. Dar de ce nu vor să ne înveţe să vorbim ca ei? Ne socotesc rasă inferioară? Întâi i-am crezut muţi. Nu sunt muţi. Atunci ce vor de la noi?

Bucur dădu din umeri şi spuse:

— Hai să facem o excursie măcar aici unde suntem… Cred că tu aştepţi nu ştiu ce de la ei.

Wolfram se sculă din fotoliu.

— Bine! zise el. Mergem… Nu vezi ce dezaxaţi sunt: ori sub pământ, ori în cer.

Încăperea în care stătuseră era un mare clopot de sticlă. Undeva se vedea cadrul colorat al unei porţi semicirculare. O galerie din aceeaşi sticlă (dacă era sticlă) dulcea spre o construcţie piramidală părând să continue muntele. Piramida era albă. Prin ea nu se putea privi; dar avea o poartă clasică, putându-se deschide cu mâna. Când intrară în piramidă îi izbi măreţia interioară a sălii cu suprafaţa de câteva hectare. Mii de măsuţe semicirculare, cu numeroase butoane, cadrane, lumini multicolore, ecrane şi alte obiecte, dintre care unele ar fi putut semăna cu nişte căşti de radio, umpleau sala iluminată artificial zăcând într-o linişte absolută. La multe mese şedeau fiinţe la fel cu acelea văzute de astronauţi în oraşul subteran. Niciuna nu se uită însă la ei. Astronauţii se aşezară la una din măsuţele care nu erau ocupate de nimeni, unde erau două scaune. Priviră în tăcere. Atunci veni lângă ei o femeie, îşi luă alt scaun, se aşeză între ei, manevră o mică manşă, aşteptă câteva secunde, apăsă apoi mai multe butoane, şi când un ecran se lumină, ea le arătă un buton negru; apăsându-l, ecranul se stinse; apăsându-l iar, acelaşi ecran se lumină din nou. Dintr-un gest dificil, Bucur crezu totuşi că înţelege că pupitrul era reglat, că butonul negru putea fi un fel de comutator, iar toate celelalte

butoane cine ştie ce puteau fi. Femeia apăsă un buton la întâmplare, şi încă unul, părând că-l alege. Le zâmbi, după aceea plecă. Pe ecranul luminat se iviră ei doi aşezaţi în fotoliile din sala verde: fotoliile se deschideau transformându-se în paturi, ei mişcau buzele, apoi închideau ochii (Bucur întinse mâna după ceea ce părea a fi cască sonoră, însă Wolfram îl opri: „Lasă, cine ştie ce mai auzim şi ne scoate din sărite! Avem tot timpul.”), după aceea erau mutaţi în altă sală, în care, pe rând, erau injectaţi, tăiaţi, sudaţi cu felurite radiaţii, îşi vedeau organe întregi înlocuite, sau numai masate, întărite, completate, li se administrau terapii complexe, câte o rază de lumină abia vizibilă tăia sau mai bine zis dezintegra în ei cine ştie ce punct care nu plăcuse sferelor din sala verde, alte raze văzute sau nevăzute le mutilau faţa şi apoi le-o reconstituiau în forma de acum. Nicăieri nicio fiinţă, niciun bisturiu, numai aparate…

Wolfram apăsă pe butonul negru.

— Ajunge! zise el.

Bucur ţinuse minte că dacă se apasă un buton din ultimul şir de jos mai trebuie apăsat altul din celelalte şiruri. Făcu aşa. După câteva secunde pe ecran porniră în succesiune lentă pagini greceşti în care Wolfram recunoscu *Elementele* lui Euclid. Stinseră ecranul şi apăsară alte două butoane. Începură să curgă imaginile în mişcare ale unui film pe care amândoi îl ţineau minte din cinemateca copilăriei lor: *Marele dictator*.

— Suntem pe Pământ! strigă Wolfram şi îl îmbrăţişă pe celălalt astronaut.

Bucur se uită şi satisfăcut, dar şi jenat spre sală: ceilalţi păreau să nu fi auzit nimic. Atunci Bucur se încruntă câteva clipe, apoi se ridică brusc şi se depărtă de masă. Zise destul de tare:

— Wolfram!

Însă Wolfram nici nu clipi, doar se uită la mişcarea buzelor şi deodată înţelese.

— Îşi apără liniştea, savanţii! zise el. Dracul să-l ia: probabil radiaţii antifonice. Pereţi…

Dar erau amândoi încântaţi de asemenea bibliotecă. Wolfram tocmai se pregătea să caute alte surprize ale imensului depozit electronic de cultură, însă băgă de seamă că Bucur se frământă pe scaun. Se uită la el mirat.

— Hai înapoi! zise Bucur, sculându-se iar.

— Unde înapoi?

Văzură că unele fiinţe din sala vastă încep să-i privească. Şi Bucur şi Wolfram se simţeau acum stânjeniţi.

— Acolo unde ne-am trezit, zise Bucur. Vreau să văd Pământul.

Wolfram îl înţelese abia acum. Observând că Wolfram îl înţelege, Bucur, care simţise acest impuls cel dintâi, se înţelese pe sine el însuşi mai bine. Amândoi ştiau acum că văzuseră adevăratul Pământ, de imaginea căruia se tot îndoiseră atâta, şi simţindu-se deodată, mai grabnic decât puteau raţiona, cuprinşi de sentimentul spaţiului natal şi al erei natale, ieşiră sufocaţi de emoţie. Ţineau minte direcţia din care veniseră şi porniră într-acolo, însă femeia de adineauri le ieşi înainte şi, zâmbindu-le după obişnuitul protocol ciudat, le arătă cu totul altă direcţie. Privirea ei era fermă şi paraliza voinţa.

Cei doi făcură un efort mai mare ca de obicei de a nu i se supune, dar se supuseră ca de obicei. Wolfram privi blazat în gol. Bucur suspină. Femeia îi zâmbi parcă mai cald.

— Spune-mi, Bucur, tu eşti mai deştept: cine sunt *ăştia?* Am citit în adolescenţă o nuvelă a lui Bradbury; unde marţienii îşi modelau înfăţişarea ca să înşele şi să-i distrugă pe pământeni.

— Prostii! zise Bucur. Aceea era o fabulă inteligentă, nimic mai mult decât o fabulă inteligentă.

— Eu mă îndoiesc iar, zise Wolfram. Nu ca să fiu sigur că exist. Mă îndoiesc pur şi simplu iarăşi. Spune, cum putem fi totuşi pe Pământ? Noi am lipsit un secol, poate ceva mai mult. Ştii tu vreo lege a contracţiei timpului alta mai…?

— Nu ştiu, Wolfram; dar sunt sigur că suntem pe Pământ. Şi munţii de sub noi seamănă grozav cu Caucazul.

— Aiurezi! (Se uită la femeia care-i aştepta, pomi în direcţie contrară celei dorite, vrând să-l ia pe Bucur de braţ, dar femeia se intercală între ei.) Nu vezi, urmă Wolfram, nu ne lasă să facem nimic din voia noastră. La urma urmei, trebuie să avem răbdare, să vedem ce este.

— Uite că acuma nu mai am eu răbdare, zise Bucur. Observi că nu ne lasă să vedem de două ori acelaşi loc! Bănuieşti de ce?

Wolfram se încruntă.

— Am înţeles! zise. Locurile pe care le vedem nici nu există: sunt halucinaţii şi halucinaţiile nu se pot repeta întocmai.

Bucur zâmbi.

— Nici chiar aşa, zise şi se posomorî. Cred mai degrabă că vor întâi să ne arate toată lumea lor, şi pe urmă… pe urmă, recunosc, nu mai ştiu.

Tăceau amândoi, mergând supuşi de o parte şi de alta a femeii străine. Apoi se urcară toţi trei pe o platformă care întâi îi coborî sub duşumea, apoi îi duse mult timp printr-o galerie, până îi scoase într-un labirint de săli şi săliţe, unde văzură tablouri, statui, tapiserii şi goblenuri, sculpturi miniaturale în os, bronzuri şi gravuri sau mătăsuri pictate, obiecte rare de artizanat, şi în toate recunoscură Pământul, chiar dacă nu văzuseră decât a milioana parte din ce s-ar fi

putut contempla în acel muzeu magnific.

— Halucinaţie! zise Wolfram şi se aşeză pe un scaun găsit la îndemână. Sau am nimerit pe o planetă nocivă care ne-a îmbolnăvit creierul… poate florile acelea absurde, poate chirurgia *lor!*… sau noi doi am murit demult, încă de pe planeta unde m-ai găsit… (şi deodată se uită crunt la Bucur:) acum ştiu tot, tu nici nu exişti, nu m-ai salvat, n-ai venit pe nicio planetă de nicăieri, eşti numai o nălucă la fel cu *ei!* şi începu să plângă.

Femeia se apropie de el; faţa ei păru îngrijorată. Bucur veni alături şi îşi trecu braţul pe după umerii lui, încercând să-l liniştească:

— Wolfram, zise el, fii cuminte fiindcă nu sunt nălucă, nu e nicio nălucă aici. Au trecut prea multe peste tine, Wolfram. Mai rabdă puţin şi o să aflăm totul.

Femeia de lângă ei se uită undeva în sală; după câteva minute apăru din spatele lui Wolfram altă femeie, cu un obiect în mână, aducând cu o lanternă, dar fără lumină. Liniştită, aproape nepăsătoare, ea purtă uşor ecranul acelui obiect peste ceafa lui Wolfram, cu toate că Bucur izbuti printr-o încordare formidabilă a voinţei s-o apuce de mână ca s-o îndepărteze de prietenul său după primele secunde. Luându-şi obiectul iradiant (aşa îl socoti Bucur), femeia plecă, puţin mirată şi parcă regretând puţin. Rămase cu ei cealaltă. Bucur se uită la ea jumătate interogativ, jumătate mustrător. Dar femeia aceea zâmbea.

— Mi-a trecut, zise deodată Wolfram. Hai! şi porni, dar fără vioiciune.

Acum tăceau amândoi. Bucur zări imensa statuie a lui Moise, pe care nu apucase a o vedea în vremea lui niciodată. Vru să se oprească, însă Wolfram îl zori:

— Hai, hai să mergem mai repede, să terminăm mai repede ce ne cere inchiziţia cibernetică.

Merseră mai departe. Bucur se uita atent şi posomorât. Uneori arunca o privire cu coada ochiului şi Wolfram. Femeia se uita satisfăcută la tot, dar şi la ei. Era lesne de priceput că n-avea de gând să le arate totul, dar din stăruinţa ei de călăuză încântată Bucur socoti că deduce la ea o anume mândrie, trezită după atâta timp de trecutul reapărut prin cei doi astronauţi. Şi i se mai păru lui Bucur că observă ceva, dar îşi alungă numaidecât gândul.

Din labirintul muzeului, care le sfâşie sufletul mai mult decât ar fi crezut ei, şi nu prin emoţia estetică ce ar fi rezultat din contemplare, ci prin nostalgiile grele trezite asociativ în ei, femeia îi scoase la suprafaţă. Erau pe creasta muntelui care părea să fie, în vechile măsuri, de cel puţin patru sau chiar cinci mii de metri înălţime faţă de nivelul mării ce se zbătea, alternându-şi umbra şi lumina, undeva jos. Sus era soarele adevărat. Aerul era rece şi mai puţin dens. Bucur se miră că nu vede zăpezi în pisc, vru să-i spună asta lui Wolfram, dar nu-i spuse nimic.

Pe un platou artificial stăteau pe rampele lor câteva rachete mici, albe.

Wolfram era însă liniştit. Tăcea. Nu spuse nimic nici când femeia îi conduse pe amândoi într-o rachetă. Nu spuse nimic nici când racheta decolă, aterizând apoi după un zbor de scurtă durată pe vârful altui munte, lângă un poliedru care-şi alterna suprafeţele colorate şi suprafeţele străvezii. Într-o încăpere îi opri şi le arătă cu mâna operaţia complexă pe care o executa o maşină automată.

În faţa unui ecran un tablou pe care Wolfram îl recunoscu îndată: *Madona Sixtină*, Wolfram rămase pe loc. Văzuse deseori pânza la Dresda şi acum veni vesel spre ecran, însă femeia îl îndepărtă delicat cu braţul. Wolfram se uită la ea mâhnit, se dădu în lături, vru să plece mai departe, însă femeia îl opri în loc cu acelaşi

gest. Şi Wolfram iarăşi o privi trist, şi se uită la Bucur care se uita posomorât în gol. Femeia zâmbi („Ah, zâmbetul tău stupid!“ îşi zise Wolfram) şi le arătă, în spatele maşinii, alt ecran, egal în mărime cu pânza pictorului italian, pe care o mulţime de peneluri executau automat tabloul. Maşina lucra foarte repede, pictând pe pânză toate liniile, umbrele, nuanţele de culoare şi lumina pe care le fixase cândva mâna lui Rafael. În câteva minute copia fu gata, două braţe mecanice coborâră într-un soi de vitrină originalul şi proaspăta copie, şi aşezară la loc, printr-o mişcare inversă, alt tablou – necunoscut celor doi astronauţi – înfăţişând o explozie de lumină foarte albă şi de gaze sau altceva deplasate în jur pe un fond de negru compact. Luminiscenţa tabloului era zguduitoare. Bucur privi atent; i se păru că recunoaşte explozia tipică a unei supernove. Maşina tăiase între timp o pânză preparată, de mărime egală, şi începuse să lucreze. Wolfram se uită la penelurile prin coada cărora trecea vopseaua şi care, comandate electronic, se mişcau cu precizie imitând fără deosebire tot ce voise şi făcuse pictorul. Se uită apoi în vitrină, unde stăteau în faţă cele două Madone, şi putu ghici numai după poziţia ecranelor maşinii pe care din cele două pânze trecuse mâna lui Rafael. Wolfram surâse şi ridică din umeri. Bucur zise:

— Încep să nu mai pot admira nimic: mi se pare că nimic nu mai are sens sau gust când mi se tot impune ce să văd, cât şi când să văd… Toate sunt sublime, dar vreau să constat eu singur.

— Am senzaţia că repet şcoala adolescenţei mele! spuse Wolfram. Şi asta mă supără.

— Pe mine mă supără tocmai pentru că n-o repet: eram altfel deprins, eram liber! zise Bucur, şi se uită la femeia care le zâmbi arătându-le o uşă. Hai, adăugă Bucur, manechinul zâmbitor ne pofteşte afară.

Vocea lui Bucur suna gutural. Wolfram îi iscodi ochii. Spuse:

— Tu ascunzi ceva! De ce nu spui până la capăt?

Femeia îi purtă încolo şi încoace cu vehiculele acelei lumi, arătându-le lucruri pe care le puteau deduce singuri, pentru că erau perfecţionări, poate maxime, poate nu, ale altor lucruri ştiute de mult, sau arătându-le obiecte, mecanisme şi situaţii la care nimeni din generaţia lor nu se gândise vreodată. Bucur spuse pe neaşteptate, după o oră de tăcere:

— Nu ascund nimic. Mă gândesc.

Într-o sală conică şi opacă era de pildă un obiect înalt, un fus gelatinos vertical, care se mişca probabil singur schimbându-şi forma şi revenind la ea într-o aritmie ciudată. Wolfram se opri. Femeia se opri. Bucur vru; să se uite numai din mers, dar se opri şi el.

— Ce poate să fie asta? întrebă Wolfram, fără prea multă curiozitate.

Bucur se uită întâi la femeie, care de astă dată nu mai zâmbise; doar, crezând poate că străinii vor să se apropie prea mult, întinse mâna, ca pe un obstacol. Apoi Bucur zise cu glas obosit:

— Dacă i-ai arăta măcar şi lui Arhimede un calculator electronic sau o astronavă, ce crezi că ar răspunde?

Wolfram râse şi trecu mai departe.

După un platou lung acoperit cu sticlă invizibilă (dacă era sticlă, căci ei simţiră trecerea dintr-un mediu; în alt mediu numai după deosebirea de temperatură şi de densitate a aerului), în care erau flori adevărate şi havuzuri adevărate, intrară într-o clădire părând de marmură roşie, ca un obelisc. Un ascensor tubular (care nici nu era de fapt ascensor, ci un cilindru larg, în care totul îşi pierdea greutatea şi se urca, imponderabil, printr-un fel de absorbţie) îi aduse într-o săliţă circulară goală unde se deschise o uşă, în

cadrul ogival al căreia apăru un ins, care-i privi cu atâta interes şi nerăbdare de a-i vedea câtă nu păruse să arate până atunci niciunul din semenii lui întâlniţi în această lume.

Zâmbetul lui perpetuu, poate mai intens decât al celorlalţi, gesturile lui puţin mai agitate îl iluminară dintr-o dată pe Bucur care simţi abia acum ceea ce nu băgase de seamă înainte. El îi şi spuse celuilalt ce credea că băgase de seamă, însă Wolfram se scutură. El zise:

— Nu te minţi cu iluzii. Afecţiune?! Sunt ca nişte copii cărora li s-a dăruit o jucărie rară. (Şi pentru că Bucur încerca să protesteze, el adăugă) Hai, cel mult o curiozitate ştiinţifică imensă. Tu nu înţelegi că nu ne pot iubi, cum nu putem nici noi să iubim nişte ginţi barbare?

Bucur îl privi mustrător şi încordat, dar tocmai atunci intrară cu noua lor gazdă într-o încăpere imensă, de forma unui romb. Tavanul era foarte sus. O mare fereastră romboidală se deschidea spre priveliştea naturală a munţilor. Restul spaţiului de pe ziduri era ocupat de felurite aparate şi instalaţii, printre care unele puteau fi creiere electronice (astronauţii se obişnuiseră cu dimensiunile reduse ale acestora, bănuind că lumea în care veniseră înlocuise complicatele relee cu altceva, poate cu sistemul natural al acizilor nucleici), însă şi cu tablouri („Vai, zise atunci Bucur, să fi avut maşinile acelea care află unghiul de refracţie al luminii din fiecare tentă!“) şi nenumărate sertare luminate de minuscule scântei multicolore, cu destinaţie incertă. Iar într-un colţ (astronauţii rămaseră uimiţi), pe câteva rafturi de lemn lustruit şi sculptat, câteva sute de cărţi omeneşti, cărţi de hârtie tipărite cu cerneală şi legate în piele, având pe cotoare titluri imprimate aurit. Amândoi astronauţii se repeziră spre acele cărţi; înainte de a întinde mâna

spre ele. Wolfram întârzie o clipă şi se uită întrebător la insul la care veniseră, dar nici el, nici femeia nu făcură niciun gest de interdicţie. Wolfram luă cu teamă un volum gros şi îl deschise cu mâinile lui puternice, care tremurau; citi cu glas tare, înecat de emoţie:

— *Goethes Werke, Leipzig 1973*, apoi adăugă: Ediţia adolescenţei mele, ediţia pe care o aveam în rachetă…

Bucur găsise *Lucretius*, *De rerum natura* într-o veche tipăritură din Ţările de Jos, şi nebăgând de seamă pe nimeni se duse cu ea la fereastră, întâi mângâindu-i scoarţele, apoi deschizând-o la întâmplare şi începând să scandeze muzical versurile poetului latin despre structura atomică a lumii. El nu mai vedea nimic. Dar Wolfram, lăsând în jos mâna cu cartea poetului său, urmărea surprins şi mut mişcările insului la care fuseseră aduşi. Acesta conectase la unul din aparate o bilă, care putea fi microfon, îşi pusese pe tâmple un arc conectat la acelaşi aparat, adusese bila (sau microfonul) aproape de Bucur şi aştepta. Deodată insul zâmbi şi rosti destul de clar:

— *Poeta sum!*

şi Bucur lăsă mâinile în jos.

Femeia se uită ţintă la insul care spusese latineşte, prin intermediul unui traducător electronic sau de alt gen, că este poet şi insul, părând nemulţumit, deconectă aparatele şi le arătă cu un gest larg celor veniţi încăperea.

— El te socoteşte contemporan cu Lucreţiu! zise Wolfram râzând.

— Nu ştiu, zise Bucur. Poate că da. Mă întreb însă, dacă e poet ce face cu tot laboratorul ăsta? Îi compune vreun creier electronic versurile după ideea pe care o programează!?

— Nu pot crede! zise Wolfram. Poate mai curând asta e biblioteca lui documentară, el ştie…

— Tu îmi spuneai că scrii versuri, Wolfram! zise

Bucur. Nu mi-ai citit niciodată. Afară de hârtie şi creier îţi mai trebuie ceva?

— Mi-ar fi trebuit, zise Wolfram. Dar nu aveam. Să-ţi dau un exemplu mărunt, unul din zece mii: uneori *simţi* imaginea, dar n-o găseşti şi n-o poţi formula, ea (pluteşte în tine încă nebulos, şi ori o cauţi luni sau ani cu imensă risipă de energie, ori o pierzi.

— Dar marii poeţi?

— O mult mai bună organizare neuronală, în anume sens. De ce să nu simplifici efortul mecanic atunci când poţi?

Femeia atinse braţul lui Wolfram, care vru să se scuture, totuşi renunţă. Ştiau: totul pe jumătate, nimic până la capăt! Nu li se mai îngăduia să rămână.

Dar *poetul aproape cibernetic*, cum părea să fie, probabil fără să fi fost, se uită la femeie şi ea se opri. Atunci el luă din rafturi câteva cărţi şi le întinse spre cei doi. După o clipă de ezitare, Bucur zise ironizând în ton:

— *E băiat de treabă!* Vrea să ne dea cărţi.

Dar se vedea după ochii lui Bucur că vechiul om romantic din el răzbise la suprafaţă.

Wolfram se uită în ochii femeii; ea zâmbi, parcă altfel ca de obicei, însă Wolfram zise iritat şi aproape cu dezgust:

— Educatoarea noastră de la grădiniţă ne dă voie să, ne jucăm. E poate un premiu!

— Poate, zise Bucur, şi surâse prelung, adăugând: Bagă de seamă, poate cununiţa are spini.

Cu toate acestea, cei doi astronauţi îşi aleseră aproape cu lăcomie din rafturi destul de multe cărţi, însă ceea ce puteau citi ei, fiindcă poetul, nerăbdător să le facă plăcere, le dăduse un vraf luat de-a valma, între tipărituri nimerindu-se nişte tabele de logaritmi într-o ediţie uzbecă şi două sau trei volume imprimate cu un alfabet necunoscut, din care numai anul ediţiei

se putea citi: 2987, 3011 etc.[5] Cărţile acestea nu alcătuiau o bibliotecă: erau o colecţie de curiozităţi. Biblioteca poetului era fără îndoială în aceşti pereţi electronici.

Acum astronauţii porniră singuri spre ieşire, fiecare gândindu-se că măcar aşa va dobândi senzaţia unui simulacru de iniţiativă. Dar acesta dură foarte puţin: femeia îi conduse spre o rachetă.

În timpul zborului, Wolfram zise, strângându-şi la piept cele câteva cărţi primite în dar:

— Oare ce citesc *ăştia?* Arhitectura lor e geometrie pură.

— Cred că nu tabelele de logaritmi uzbece, zise Bucur. Nu ştiu. Cum putem să ne imaginăm ceva ce nu se poate construi nici ipotetic? N-avem repere. Unde avem repere, putem fantaza mai uşor. Dezvoltăm reperele sau chiar le completăm cu repere inventate.

— E rău că n-avem o limbă comună cu ei, zise Wolfram. Aşa cum sunt, mă simt prizonier.

— Exagerezi! zise Bucur. Ei zâmbesc des. Asta ar putea să însemne cel puţin că le place şi Moliere şi Aristofan, dacă nu cumva şi că ne simpatizează pe noi…

— Iluzii, zise Wolfram. Râd de inferioritatea noastră.

— Cine poate şti! zise Bucur. Nu cred că zâmbetul lor are sens satiric. Ar putea nici să nu înţeleagă toate *caracterele* lui Teofrast. Poate nici documentar. Parcă nouă ne plăcea tot ce s-a scris înaintea noastră? Zola nu-mi mai plăcea. Mă pusese bunicul meu să-l citesc. Dar îmi plăceau Tucidide şi Apuleius, pe care bunicul

---

[5] N-am vrut să încarc atenţia cititorului cu lucruri de l-a sine înţelese. Dar fiul meu, care poate că aparţine generaţiei lui Bucur şi a lui Wolfram, m-ar putea întreba ce limbă vorbeau între ei aceşti doi astronauţi. Fireşte, una în care să se înţeleagă. Sau una din cele două cărora le aparţin ei, sau oricare alta, neutră. Spune, Bucur, are asta vreo importanţă? Wolfram, tu ce zici? (V.K.)

nu-i citea, zicând că pentru el sunt prea vechi.

— Deci tu crezi că zâmbetul lor nu e ironic?

— Nu cred: vreau să cred! zise Bucur. Ştii de ce nu-mi plăcea nici mie literatura satirică în perioada când am terminat şcoala superioară de astronautică? Atunci nu mă gândisem, acuma ştiu. Chiar dacă era pornită din intenţii bune, ea satisfăcea curiozitatea periferică şi gustul de bârfă al cititorului mijlociu.

— În felul acesta poate că, zise Wolfram, ai dreptate. Dacă arta simplă e un rafinament al cărui drum trece prin experienţă îndelungată şi complexă, atunci arta lor e simplă. Într-adevăr, pasiunea pentru artificios era a filistinului despre care noi, chiar noi, ştim numai din cărţi: zorzoane, dinţi falşi de metal strălucitor…

Racheta îi depuse în clipa aceea în faţa unei noi clădiri geometrice. Wolfram oftă. Zise, ieşind din rachetă:

— Iarăşi ni se arată ceva nou.

— Şi eşti sătul până şi de noutate, asta vrei să spui? zise Bucur.

Femeia, bineînţeles, zâmbi, arătându-le o uşă dreptunghiulară, înrămată în galben.

Wolfram zise:

— Nu ni se arată nimic; suntem arătaţi!

VII

Dar de două zile nu le mai zâmbise nimeni. Se odihniseră, prizonieri în libertate, pe vârful altui munte, unde aveau hrană, muzică, ecrane (pe unul din ele, manevrând orbeşte nişte butoane colorate, văzuseră *Faust*, spectacolul ambelor tragedii, interpretat de oameni din epoca lor uitată, însă când doriră să-l mai vadă o dată, greşiră butoanele şi văzură un străvechi documentar ştiinţific despre distrugerea şobolanilor),

cărţile ce le fuseseră dăruite (sau împrumutate, cine putea şti!) de poet şi, în plus, propria lor existenţă. Nimeni nu-i vizitase. Nu vizitaseră pe nimeni. Clădirea lor era cu totul izolată, un turn din substanţă străvezie, cu dormitoare subterane, băi de iradiaţii reconfortante, automate pline probabil de informaţii interesante pe care nu le ştiau folosi. În toată clădirea nu era însă *nimeni*. Nici împrejur.

De o zi ei doi nici nu mai vorbeau. Până să fie aduşi în această izolare, doriseră izolarea fiindcă zile de-a rândul fuseseră purtaţi în fel de fel de locuri şi arătaţi, trezindu-le sentimente ciudate, poate chiar de jignire, toată acea plimbare nesfârşită prin *brava lume nouă*[6], cum începuse s-o numească Wolfram după o sceptică şi sumbră fantezie literară citită de el în adolescenţă. Iar acum începuseră să dorească societatea acestei lumi noi. Sau fuga.

Spre seară (dar de pe muntele lor soarele se vedea încă mult timp), Bucur zise:

— N-am văzut nicăieri pânză. Ce bine era în sacra noastră epocă a plăpumilor şi aşternutului de pânză!

Wolfram înţelese şi se uită afară, în zare, apoi jos.

Muntele părea imens.

— Hainele noastre? zise Wolfram.

Bucur le măsură din ochi.

— N-ajung, zise el.

— Ai vrea să căutăm racheta, nu? întrebă Wolfram.

Dar Bucur se întinse pe canapeaua lui şi zise mâhnit:

— Nu. E o naivitate să căutăm racheta. Unde s-o căutăm? Şi paraşuta e o nebunie, chiar dacă am putea-o face!

Şi stătură aşa în camera străvezie de odihnă până ce soarele dispăru după orizont, fără să poată vedea prea bine asfinţitul, fiindcă pe măsură ce scădea lumina de afară, zorii artificiali ascunşi nu se ştie unde se

---

[6] Referire la romanul amintit al lui Aldous Huxley. (n.r.)

înteţeau, menţinând în încăpere tot timpul aceeaşi lumină.

Bucur se simţea ros de o insatisfacţie căreia nu-i cunoştea bine nici originea, nici efectul. Aci i se părea că îl mâhneşte numai lipsa de activitate autonomă, deşi pricepea simplu că îngrădiri reale dorinţele sale nu aveau, că singura piedică ar fi rămas, dacă nu limba, măcar marea deosebire dintre cele două ere, aici credea că de vină e numai el care nu face primul sforţarea necesară adevăratei lor încorporări în societatea ce nici nu o socotea străină. De aceea, uneori cuvintele îi ieşeau aproape fără control, regretate imediat după rostire, ceea ce-l deosebea de Wolfram care-şi închipuia, şi după ce le-a rostit pe ale sale, că le gândise neapărat el.

— Nici măcar nu ne lasă plăcerea amurgului. Acela e soarele nostru, noi ne-am încălzit la el înaintea lor! spuse Bucur aproape cu mânie.

— Eşti chiar aşa de sigur că e soarele nostru? zise Wolfram, obosit.

— Vrei să spui că nici acest Goethe care ţi s-a dat nu convinge? şi Bucur zâmbi trist. Sau ai o nevroză cumplită, sau lecturile tale din adolescenţă au intrat strâmb în tine. Wolfram, suntem pe Pământ, asta mă doare!

— Înainte numai te îngrijora, zise Wolfram. Timpul…

— Paradoxul ăsta o să-l lămurim. Eu am răbdare. Mă uimeşte purtarea lor. Sau poate că eu sunt un primitiv şi nu-i înţeleg.

— Şi nu mai vrei să fugim? întrebă Wolfram.

— E ridicol! zise Bucur. Nu suntem ostateci într-un turn medieval. Nu suntem nici măcar prizonieri, poate numai…

În momentul acela văzură o rachetă venind spre micul platou de lângă clădirea în care erau.

— Cred că apare Zâna Surâsului Enigmatic! zise

Wolfram şi scuipă spre peretele concav de sticlă invizibilă.

Dar nu apăru nimeni: racheta trecuse mai departe.

Astronauţii mai stătură aşa, nefăcând nimic, nevorbind nimic, apoi coborâră silnic în dormitoarele lor subterane. În clipa în care se culcară pe canapelele lor, dezbrăcaţi de haine, înveliţi de aerul odăii, lumina se stinse încet şi ei adormiră.

Trezirea şi ridicarea din pat însemna reapariţia luminii. Ei îşi făcură baia de radiaţii (singura îndeletnicire care le mai dădea satisfacţii, deşi chiar în această dimineaţă Wolfram zise cu nostalgie: „Aş da tot să mă pot freca o singură dată cu zăpadă!“) şi se urcară printr-un ascensor tubular cu absorbţie la suprafaţă. Trecând pur şi simplu prin faţa unei măsuţe de pe culoarul dinspre ascensor, o tavă glisantă ieşi pe masă, cântând un cântec vioi şi semnalizându-le cu lumini multicolore pachetele de hrană şi ploştile străvezii cu licoare reconfortantă (ei ştiau că nu mai pot încerca să nu mănânce, de vreme ce măsuţa s-ar fi întins şi s-ar fi lăţit până la bărbia lor, devenind obstacol şi poruncă), consumară alimentele obligatorii, apoi intrară în sala străvezie în care se obişnuiseră să stea.

Pe una din canapele şedea surâzând insul pe care Bucur îl îmbrăţişase la sosirea lor pe platforma de aterizare a oraşului subteran. Insul veni lângă ei, sculându-se foarte repede, le zâmbi şi le arătă uşa.

Wolfram mârâi printre dinţi:

— Reîncepe caruselul!

Şi caruselul într-adevăr reîncepu. Dar continuă altfel. Ei nu presimţeau nimic.

O rachetă îi duse până pe platoul unde-i lăsase prima dată fusul zburător care-i răpise de lângă astronava acum cine ştie unde pierdută. Nu-i mai aştepta nimeni. Insul care-i însoţea îi călăuzi în sala cu

multe fotolii, ecrane şi aparate, unde li se arătase de la început paralela filmată a vieţii lor şi a vieţii acestor fiinţe.

Erau acolo foarte mulţi inşi, bărbaţi şi femei, care tăceau aproape funerar. Şi totuşi zâmbeau cu toţii.

Astronauţii simţeau că îşi automatizaseră existenţa. Nu mai aşteptau invitaţii, şi mecanica îndeletnicirii lor zilnice fiind simplă şi repetată, începuseră demult să deducă ce aveau de făcut. Aceasta, fiindcă nu aveau nimic de făcut.

Se aşezară din proprie iniţiativă pe două fotolii alăturate, ca sa vadă apoi că altfel nici nu s-ar fi putut, întrucât erau singurele fotolii libere. Însoţitorul lor se aşezase pe un scaun mobil din faţa unui soi de pupitru de comenzi.

O voce metalică venind dintr-un difuzor puternic rosti aceeaşi frază de întrebare („Vreţi să vorbiţi despre voi?“) în câteva zeci de limbi ale secolului lor.

— Cineva dintre cei care sunteţi aici ne întreabă? zise Wolfram cu emoţie, surprindere şi nerăbdare, în limba sa de acasă.

Bucur se uită la insul de la pupitru şi observă arcul cu două mici palete fixate pe tâmplele lui. Atât. Nici cablu, nici antenă, nici măcar grai viu în vreun microfon. Maşina răspunse metalic:

— Noi toţi.

Wolfram şi Bucur schimbară o privire grăbită, înseninaţi puţin.

Gândindu-se că e mai simplu aşa, Bucur apuse în limba lui Wolfram:

— Până să răspundem noi, dorim noi un răspuns: pe ce planetă şi în ce eră suntem?

După câteva secunde toţi ceilalţi îşi puseră acelaşi soi de arc pe tâmple, stătură o jumătate de minut şi izbucniră în nişte hohote de râs, încât Bucur schimbă cu Wolfram altă privire, dar nu mai îndrăzni să

comenteze nimic. După alte câteva secunde, însă, toţi bărbaţii şi toate femeile cutremurară sala cu alt val de râsete.

Acum astronauţii înţeleseră tot şi nu mai îndrăzniră nici să mai cugete clar. Ca să se ferească de ispita meditaţiei secrete pe care prin mijloacele lor complicate fiinţele acestei lumi o puteau ghici, intui sau chiar asculta, Bucur îşi repetă întrebarea, dar acum nu mai râse nimeni şi după o pauză foarte scurtă maşina spuse:

— Sunteţi pe planeta pe care v-aţi născut. De la naşterea voastră au trecut cinci milenii şi un secol, cinci mii de ani şi o sută de ani, aproape cât a trecut de la primele înregistrări scrise cunoscute de voi şi numite de voi istorie până la plecarea voastră de pe Pământ.

— De ce? întrebă Wolfram.

— Nu ştim, zise maşina. Ne trebuie informaţiile voastre. Prin ele vă vom putea fi de folos mai bine ca până acum.

Bucur se însenină. Dar Wolfram se gândi la ceva. Atent, apoi îl întrebă pe Bucur încet:

— Dacă ei ne ghicesc gândurile, nu ştiu cum să mai vorbesc şi ce să le mai vorbesc.

Maşina răspunse:

— Noi nu v-am făcut contactul neuronal pentru fluxul interior al gândirii. Puteţi gândi cum vreţi, nu ştim ce gândiţi.

Wolfram tresări. Bucur surâse, părând mai degrabă amuzat şi întrebă:

— Ce vreţi să ştiţi despre noi?

Maşina zise:

— Tot ce vreţi să ne spuneţi. Întâi numele voastre.

Wolfram zise:

— Wolfram.

— Eu sunt Bucur, spuse Bucur.

Maşina zise:

— Prima întrebare fundamentală: în perioada plecării voastre au decolat două rachete. După datele de arhivă comunicate prin calculatori au plecat doi astronauţi, câte unul în fiecare rachetă. Doi astronauţi s-au întors, sunteţi voi; de ce s-a întors o singură astronavă?

Wolfram zise:

— Aici începe ceea ce n-am înţeles nici noi.

VIII

Când omul veacului XX îşi sfârşeşte învăţătura în şcoli şi, alegându-şi pentru sine o ţintă, începe să devină util societăţii, Wolfram plecase din lumea în care se năşteau şi mureau mileniu după mileniu fiinţele care se numesc oameni. El părăsise planeta numindu-se explorator spaţial, fără să aibă în acest spaţiu o ţintă a lui. Urmărise în viaţă altceva. Altceva însă nu putuse face.

Într-o noapte, de pe un platou cunoscut de foarte puţini, Wolfram zburase în cer. Ţinta lui nu era steaua numită Epsilon Eridani, ci planetele hrănite de ea cu lumină. Ce urmărea el acolo? Nu urmărea nimic pentru el, pentru sine; numai cei care-l trimiseseră urmăreau să facă o experienţă, care lui i se părea şi acum absurdă… Wolfram se întrerupse şi zise:

— Cred că acest detaliu nu este azi de niciun interes.

— Spune numai ce vrei! zise maşina.

Dacă tot se aventura în cosmosul care nu-l chemase, ar fi vrut să-l şi vadă. Cei care l-au trimis nu aveau însă nevoie de ochii, de urechile şi de inteligenţa lui pe drum, de aceea, învăţându-l mai întâi să-şi manevreze racheta şi indicându-i cu exactitate locul şi timpul

sosirii *acolo*, au conectat conducerea automată a rachetei, iar pe el l-au îngheţat, urmând ca după străbaterea rutei, care în rachetă trebuie să dureze aproape trei ani, un robot să-l dezgheţe şi să-l reanimeze.

Trezindu-se din somnul îngheţului, recăpătându-şi treptat cunoştinţa de sine şi cercetând apoi cu grijă aparatele de bord, Wolfram şi-a dat seama cu groază ce zbor tragic i s-a impus: benzile magnetice, care lucraseră în perioadele hotărâte i-au arătat că legătura cu Pământul se pierduse demult din cauze necunoscute. Salvatoare fusese numai precizia mecanismelor şi comenzilor automate ale rachetei. Astronautul regreta că n-a văzut peisajul cosmic pe unde l-a purtat vehiculul său, totuşi despărţirea sa completă de Pământ şi imposibilitatea comunicării nu l-a dus la disperare, ba, dimpotrivă, întrucâtva l-a bucurat.

— E nevoie să spun de ce pierderea contactului cu Pământul m-a bucurat? întrebă Wolfram.

— Spune numai ce vrei! repetă maşina.

— Bucur, nu vrei să continui? întrebă Wolfram.

— Nu, zise Bucur, tu ai plecat înaintea mea, te-am găsit acolo, eşti şi mai în vârstă…

— Din cauza îngheţării viaţa mea a fost în pauză: acum eu sunt mai tânăr! zise Wolfram. Ah, ce greu mi-e să povestesc…

— Memoria ta e obosită? întrebă maşina.

— Nu memoria. Altceva! zise Wolfram şi vorbi mai departe.

Un timp, astronautul a zburat liniştit: calculase că mai avea aproape o lună până la ţintă. Îşi făcea programul zilnic de observaţii vizuale, citea, asculta muzică de Mozart şi de Brahms, uneori de Gershwin şi învăţa sanscrita din care îşi făcuse ideal încă la mijlocul adolescenţei.

Deodată, însă, i se păru ceva suspect şi în indicaţiile aparatelor de bord şi în contradicţiile tot mai vădite între diferiţii săi calculatori şi informatori electronici. Atunci manevră micul său telescop, cercetă vreme îndelungată constelaţiile, compară observaţiile sale cu harta parcursului cosmic şi nu înţelese nimic.

Wolfram făcu o pauză. Maşina îl întrebă:

— Cunoşteai cauza?

— N-o cunosc nici acum, zise Wolfram.

— Ştiai că o rachetă a pornit de pe o rampă din est spre acelaşi sistem, un an mai târziu? întrebă maşina.

— Atunci n-avea de unde să ştie şi nici eu nu ştiam despre el! răspunse Bucur.

Wolfram povesti mai departe. Singurul lucru pe care l-a înţeles era că avea acum un itinerar deviat faţă de hartă sau că harta nu fusese bine alcătuită. Totuşi, curând, unele aparate îşi revenіră şi după câteva zile de zbor constată că se apropia de o planetă. Măsură temperatura planetei, calculă compoziţia atmosferei ei, şi cu toate că Epsilon Eridani se vedea acum din cu totul alt unghi decât cel care trebuia să corespundă hărţii, Wolfram începu să fie convins că racheta lui se orientase singură mai bine decât îi calculaseră astronomii de pe Pământ itinerariul probabil.

— Planeta avea mărimea şi însuşirile asemănătoare cu planeta spre care ai fost trimis? întrebă maşina.

— Nu, zise Wolfram. Datele de pe Pământ erau mai mult sau mai puţin ipotetice, iar erorile de pe drum m-au făcut să cred acele informaţii şi mai ipotetice.

Şi Wolfram îşi zise: „Numai ipotetice?“ Zâmbi stânjenit. Tăcu mai multe secunde, obligând maşina să tacă şi ea. După aceea îşi aduse aminte cum informaţiile calculate de instrumentele sale electronice îi arătaseră că, recondiţionat, aerul acelei planete s-ar fi putut folosi pentru respiraţie. Deci aparatele îl lăsaseră (numai ele?) să creadă că planeta ar putea fi

vie. Wolfram se sili să-şi ascundă acele vechi zbateri şi comunică rece maşinii aceste amintiri. Nu-i mai spuse, fiindcă nu mai voia să-şi spună nici sieşi, ce simţise văzând că Pământul nu-l mai urmărea şi că începea să se bucure că îşi descoperea o locuinţă mai liniştită, unde ar găsi poate măcar o vegetaţie oarecare pe care s-o poată preface în hrană. Dar maşina zise:

— Ce se petrecea cu tine?

Wolfram o privi, apoi, zâmbind silit, o privi din nou şi zise:

— Mă gândeam că racheta îmi va fi casă, că voi putea învăţa până la capăt limba sanscrită ca să citesc netulburat Mahabharata… şi celelalte.

— Care sunt celelalte? întrebă maşina, dar adăugă tot ea numaidecât: Spui dacă vrei.

— Nu ştiu! zise Wolfram. Singurătatea, şi celelalte. După aceea se linişti şi îşi urmă descrierea aventurii.

I se înfipsese în minte altă spaimă: dacă pe planeta spre care zbura sunt fiinţe raţionale, agresive şi înainte de a putea măcar ieşi din rachetă ele îl vor distruge? Wolfram nu ţinuse niciodată prea mult la viaţă, dar atunci simţea că începe să ţină. Încă nu-şi dădea seama dacă e numai instinctul orb de conservare, dacă e perspectiva de a scăpa de Pământ până la sfârşitul vieţii, sau, dimpotrivă, tocmai dorinţa încă ceţoasă de a se întoarce acolo unde se născuse. Treptat, această dorinţă deveni dominantă. Wolfram făcu din nou observaţii astronomice, îşi chinui roboţii să-i facă tot felul de calcule, întrerupse până şi studiul limbii sanscrite şi, când fu încredinţat că ştie direcţia unde se află planeta natală, manevră comenzile.

Dar racheta nu putu să se întoarcă din zbor. Ea plutea spre planeta descoperită; această planetă o atrăgea, părând că o şi furase şi că nu mai doreşte s-o dea înapoi. Atunci Wolfram cercetă cât putu suprafaţa acelei planete şi zărind prin telescop un platou care i

se părea foarte neted şi ferm, vru să-şi dirijeze vehiculul într-acolo. Manevră iarăşi comenzile, însă racheta nu se supuse. Încercă s-o mişte măcar în aşa fel ca s-o transforme, fie şi vremelnic, într-un satelit al acelei planete. Racheta lui nu acceptă nici această dorinţă. Wolfram privea cu groază planeta spre care se îndrepta şi nemaigândindu-se la nimic altceva conectă motoarele de frânare. Când văzu că acestea se supun comenzii lui, zguduit de o bucurie imensă, căută în memoria copilăriei lui o rugăciune şi o spuse. Îi păru rău că nu imprimase pe una din benzile lui *Ave Maria*.

— Vrem să întrerupi povestirea şaptesprezece secunde ca să ne informăm despre noţiunea de *rugăciune!* zise maşina.

Wolfram lăsă capul în jos, ruşinat.

După şaptesprezece secunde un zâmbet trecu pe feţele oamenilor viitorului. Fără să mai aştepte invitaţia metalică a maşinii atotştiutoare Wolfram îşi reluă povestirea.

Motoarele de frânare funcţionară bine. Racheta ateriză normal. Wolfram se gândea că într-un oarecare răstimp, fie că va stabili că poate locui pe planeta pe care coborâse, fie că îşi va putea repara stricăciunile încă necunoscute ale rachetei şi va izbuti să se întoarcă pe Pământ.

În primul minut după constatarea că racheta se aşezase perfect şi că în apropiere nu se arată nicio primejdie, cel puţin aparentă, astronautul asigură paza, producând în jurul vehiculului său, devenit locuinţă stabilă, un clopot de radiaţii. Apoi luă un somnifer puternic, vrând întâi să doarmă şi să-şi liniştească astfel nervii zdruncinaţi. Cronometrul său cu cuarţ îi arătă după trezire că dormise douăzeci de ore solare.

Wolfram se îmbrăcă cu scafandrul, îi controlă funcţionarea, îşi luă un număr de aparate necesare,

deschise uşa rachetei, coborî liniştit, însă după câţiva paşi băgă de seamă că nu poate trece mai departe, că ceva îl aruncă înapoi cu brutalitate. Se sprijini îngrijorat de rachetă, stătu aşa câtva timp, neînţelegând nimic şi deodată începu să râdă aducându-şi aminte că nu deconectase clopotul magnetic de protecţie. Făcând operaţia necesară, se mustră de atare greşeală neîngăduită unui călător astral, însă tot el îşi acordă iertare când se gândi la toată suprasolicitarea sa nervoasă din ultima vreme, trecând înainte, acum nu mai uită să aşeze clopotul invizibil peste astronavă.

Începu să cerceteze solul. Compoziţia solului nu era prea deosebită de cea terestră. La câteva zeci de metri de rachetă descoperi nişte plante roşii, cu tulpina cărnoasă, fără frunze sau alte excrescenţe. Luă câteva mostre, pentru analiză. Controlă compoziţia aerului, care corespundea observaţiilor făcute încă pe când zbura. Planeta era bine luminată şi cu temperatură cam fierbinte, totuşi suportabilă pentru un pământean. Se şi gândi să încerce mai târziu o escapadă fără scafandru, numai într-un costum protector moale şi cu filtrul antibacteric pe faţă.

Orizontul se arăta gol. Wolfram avea o tanchetă pentru explorări şi se întoarse după ea. În tanchetă îşi luă mai multe instrumente, aparate automate de filmat şi aparate fotografice, arme dezintegratoare şi arme paralizante şi instalat în ea fără prea mult confort, după ce lăsase în post sentinela magnetică, plecă în cercetare, drumul său descria o permanentă volută pornită de la rachetă. Era odihnit, calm şi curios. Călători mult timp, făcând fotografii, ieşind să ia mostre de floră şi de minerale, oprindu-se să contemple orizontul sau cerul care era aici liliachiu. Nicăieri nu vedea nicio urmă de viaţă animală, necum de existenţă a vreunor fiinţe raţionale. Încărcase tancheta cu plante, care cel puţin pe teritoriul cercetat

nu erau prea deosebite unele de altele, cu tot felul de pietre, cutii cu sfărâmături minerale sau cu nisip, dar de la o vreme începu să-l cuprindă toropeala. Luă un reconfortant, mirându-se de această senzaţie, când îşi dădu seama, făcând o socoteală simplă, că umbla de cel puţin patruzeci de ore pământene, iar ziua acestei planete, după calculele aparatelor sale din rachetă, trebuia să fie de patru ori mai mică. Se uită la Epsilon Eridani, soarele local, şi abia atunci înţelese că axa planetei fusese calculată de aparate greşit, şi că pe emisfera unde se afla el era zi eternă. Nu era prea sigur de această opinie, însă nici altă explicaţie nu putu găsi.

Opri tancheta şi dormi puţin în ea, ştiind că riscă, însă neputând face altfel. Trezindu-se, fu bucuros că nu i se întâmplase nimic, luă un reconfortant şi porni îndărăt spre racheta sa, însă pe altă rută, încă necunoscută. Nu-i păru rău, fiindcă după vreo oră peisajul începu să capete relief. Nişte coline dulci, roşii probabil din pricina plantelor, sclipeau sub această stea Epsilon Eridani ca un fel de sculptură masivă ornată cu corali. Wolfram se îndreptă într-acolo.

Ajunse şi vru întâi să coboare, apoi zări un mic pisc de o formă geometrică surprinzător de corectă: un trunchi de piramidă şi vroia să vadă dacă şi de aproape acesta îşi va menţine forma, pentru că o licărire se trezise în el, nu ştia nici el dacă de teamă sau de bucurie, că ar găsi acolo urma unor fiinţe care ştiu să lucreze. Îşi conduse tancheta spre acel pisc. Drumul deveni dificil, trebuia să ocolească mereu nişte obstacole naturale şi într-o clipă de neatenţie, când se uita din apropiere la piscul ca un trunchi de piramidă, o şenila a tanchetei scăpă de pe terenul solid, tancheta se înclină, alunecă pe un teren lucios şi foarte oblic şi se rostogoli într-o prăpastie. În cădere, Wolfram, fusese destul de bine protejat de scafandrul său, de

pereţii interiori ai tanchetei, care erau făcuţi să amortizeze izbirile, dar şi de vechiul său antrenament pregătitor, pe are îl făcuse cândva în vederea astronavigaţiei.

Puţin ameţit, Wolfram se căzni multă vreme să-şi scoată la suprafaţă tancheta, însă şenilele nu mai ascultau de comenzi. Fie că ceva era stricat, fie că alunecosul teren oblic avea o înclinaţie prea mare, astronautul se văzu obligat să-şi abandoneze tancheta şi să încerce a ieşi singur din prăpastie. Chiar dacă şi-ar fi scos scafandrul, şi, desculţ, s-ar fi căznit să se agaţe de terenul înclinat cu ajutorul celor două piolete pe care le luase cu sine pentru probele geologice, şi tot ar fi urcat din greu. Dar Wolfram nu voia să renunţe la niciunul din aparatele şi instrumentele aduse în tanchetă şi cu atât mai puţin la scafandru. Urcuşul a durat ore fără număr, cu alunecări înapoi, cu lovituri şi luxaţii, aşa că în cele în urmă, când ajunse sus, pe malul prăpastiei, nici nu mai avu putere să se descarce de poverile sale şi căzu cu faţa în jos pe terenul dur, unde adormi (sau leşină).

Când se trezi, steaua Epsilon Eridani se răspândea solar asupra colinelor, bineînţeles, cam tot în acelaşi punct ceresc. Îşi roti privirea pe orizont: racheta se zărea la locul ei, destul de aproape. Simţindu-se odihnit şi mai luând un reconfortant, prin tubul din cască prin care se hrănea când era echipat, Wolfram îşi controlă aparatele şi uneltele: le avea pe toate. Se ridică în picioare şi privi încă o dată orizontul. Nu era nimic deosebit nicăieri, afară de piscul acela ca un trunchi de piramidă pe care cu greu şi-l putea închipui produs direct de natura planetei. Totuşi ceva ţiuia ritmic foarte aproape de el. Roti puţin butonul necesar pentru a întări audiţia din cască, dar ţiuitul nu deveni mai intens. Ascultă câteva clipe, apoi deconectă antena, ţiuitul ritmic se auzi însă la fel. Era neliniştit şi

atent, se uita în jur în prăpastia din care ieşise, fără să schimbe situaţia cu nimic: ţiuitul continua, ritmic, netulburat. Ridică faţa spre Epsilon Eridani şi atunci unul din ochii săi lăcrimă şi clipi. Wolfram abia acum înţelese izvorul sunetului ciudat. Pesemne, în cădere, vizorul căştii crăpase izbindu-se de terenul dur şi lăsa să treacă prin fisura, aerul planetei. Deci aerul era într-adevăr bun de respirat. Astronautul îşi demontă vizorul şi ştiind că avea în rachetă alte câteva de rezervă îl aruncă. Rămase aşa, pentru că avea nevoie de senzaţia aerului liber. Aerul acesta, cam fierbinte şi cam uscat, îl mulţumea totuşi. Wolfram porni spre rachetă, totuşi nu se putu stăpâni să nu facă un ocol nu prea lung pe după piscul ciudat. Dar, ajungând în spatele acelui pisc, rămase locului, stupefiat: acolo nu mai era natura sălbatică şi aridă de până acum. Pe un fel de platformă roşie şi foarte netedă stăteau în dezordine câteva (Wolfram îşi amintea de cinci) mari pietre perfect paralelipipedice, unele în picioare, altele culcate, lustruite şi negre. Se apropie de ele şi le cercetă cu atenţie, le ciocăni cu pioleta, încercă să răstoarne una din ele şi nu izbuti, apoi le fotografie. Neştiind ce conţin, sau dacă puteau să conţină ceva, le fotografie şi cu aparatul special de infraroşii. Nu-i venea să le părăsească.

— Fotografiile există? întrebă maşina.

Wolfram se încruntă, gândindu-se dacă le mai avea. Ştia că nu le developase niciodată, dar nu mai ştia dacă nu cumva rămăseseră în racheta lui.

— Negativele sunt în racheta noastră! zise Bucur, şi rămase deodată mirat, deducând că fiinţele acestea nu umblaseră să le cerceteze astronava.

Văzând că maşina nu-l mai întreabă nimic, Wolfram povesti mai departe.

De aici s-a trezit în el dorinţa să cerceteze şi alte teritorii ale planetei. Dar tancheta nu mai putea fi

recuperată, comenzile rachetei nu-l mai ascultau şi o explorare cu piciorul ar fi fost nimic altceva decât demenţă. Aşa că astronautul se mulţumi să mai facă nişte fotografii, să mai ia câteva probe vegetale şi minerale de pe acele coline, să fixeze topografic poziţia celor cinci pietre negre şi să se mai uite o dată la priveliştea din jur. Apoi, încărcat cu poverile care ajunseseră la limita puterilor lui, el porni cu mers greoi spre astronavă. Trebui să se oprească de multe ori şi să se aşeze pentru odihnă, până izbuti să ajungă. Deconectând clopotul protector, intrând în locuinţa sa astrală şi conectându-l din nou, Wolfram se aşeză în fotoliul său de astronavigator, eliberat de poveri şi de scafandru, se hrăni cu alimentele sale concentrate, luă un somnifer şi adormi.

Somnul durǎ mult. Nu se mai interesă la trezire cât dormise. Epsilon Eridani scălda ţinutul, ca de obicei, în lumină fierbinte. Nu mai ieşi din rachetă. Întâi îşi cercetă colecţia adunată din cercetarea planetei, după aceea înghiţi conţinutul unui mic bidon alimentar, şi, punându-şi muzică de Brahms, îşi reluă liniştit studiul limbii sanscrite. Numai după aceste îndeletniciri odihnitoare începu să facă o verificare amănunţită a rachetei.

Verificarea durǎ, după calendarul terestru, o lună. Iritat şi obosit, îşi confruntă observaţiile notate şi socoti cu ajutorul calculatorului electronic de cât timp ar fi avut nevoie pentru reparaţii. Avea tot ce i-ar fi trebuit, dar lucrul era aşa de migălos, încât nu l-ar fi putut încheia decât în cel puţin doi ani. Atunci începu să-l cuprindă disperarea.

Pentru a se linişti, făcu mai multe drumuri peste colinele roşii, contemplă ciudatele pietre negre, privi orizontul, dar toate aceste încercări de autofortificare nu izbutiră să-l ajute. Astronautul rătăcit în Cosmos, ajuns la marginea deznădejdii, începu să urască

singurătatea pe care o dorise, să urască astronautica şi Cosmosul, să dispreţuiască până şi sanscrita şi să se gândească din ce în ce mai des la sinucidere.

Calculele făcute mai înainte precizaseră nu numai că planeta avea aer de o compoziţie căreia organismul lui se şi adaptase, dar şi că racheta putea fi reparată fără greş, cu efortul destul de îndelungat al unei munci calme şi minuţioase. Existau deci şanse de salvare. Totodată, plantele roşii culese de el în excursiile documentare se dovediseră comestibile, după ce aparatele electronice le făcuseră analiza chimică atentă.

— Mă gândeam, zise Wolfram, că cele cinci miliarde de ani de evoluţie a materiei noastre solare până la conştiinţa ei de sine nu sunt nimic de vreme ce această conştiinţă de sine nu-mi dădea mie, ca individ, altceva decât disperare. Şi am înţeles foarte bine atunci că plăcerile absolute ale omului sunt tot plăcerile lui elementare dictate de instinct, la care eu am renunţat pentru una nesigură şi plătită scump. Afli ceea ce era mai bine să nu ştii…

Bucur se enervă şi îl întrerupse:

— Există totuşi scop!

— Care, zise Wolfram, că omul e nesăţios să afle?

— Exact!

— Ei, n-aş zice chiar aşa; asta-i o cochetărie a vechilor civilizaţii filozofarde. Mă întreb şi ce rost are în definitiv progresul…

— Întrebarea nu e de loc originală, zise Bucur ironic. S-a răspuns de mult la ea… Sau îţi convine întârzierea?!

— Ştiu. Cunosc sofismele astea. Spune-mi, înţeleptule, ce importanţă mai are întârzierea în viaţa cosmică generală? Spune-mi dacă e într-adevăr mai fericit omul care a inventat vehiculul astral decât cel care a inventat roata?

— În sens filistin nu e mai fericit. Dar aici nu e vorba nici de fericire, nici de nefericire. Marea nelinişte a cunoaşterii e cu totul altceva. Asta nu e bucuria să scapi de o primejdie, ca să fii fericit până dai de alta… De satisfacţia descoperirii n-ai auzit nimic?

— Am venit aici şi am acceptat totul, poate şi din oarecare curiozitate. Acolo era însă altceva, pe atunci. Ştii bine cum m-ai găsit. Scop pentru mine ca individ? Sau te referi la scopul biologic? Acela nu mă interesează. Ce vină am că evoluţia se joacă cu mine? Pentru mine, ca individ, ar fi fost scopurile sociale care însă m-au depăşit. Era scopul cunoaşterii. Şi?

Bucur se uită liniştit şi în aparenţă distrat. Wolfram nu băgă de seamă.

— Scopul biologic obiectiv rămâne, fie că vrei, fie că nu vrei! zise Bucur.

— Nu înţeleg bine! spuse Wolfram.

Bucur îl privi cam nedumerit. Zise totuşi:

— Conştiinţa ta renunţase să repare racheta şi să caute Pământul. N-ai senzaţia că te apropii de scop cu o clipă?

— Cu o clipă peste un miliard de ani. Mulţumesc, eşti darnic! zise Wolfram cu năduf, vorbind acum numai cu Bucur. Dar şi eu sunt o clipă, cu un miliard de ani mai timpurie…

Bucur spuse mai tare:

— Eşti de un egoism foarte ciudat, un egoism biologic, aş zice amorf!

— Sunt, zise Wolfram, aşa vrea evoluţia.

— Evoluţia nu vrea de la tine nimic! strigă Bucur. M-ai obosit cu dezolările tale. Egoismul tău nici măcar nu e natural: e un egoism filistin, infiltrat în tine, fără ştirea ta, de societatea ta. Dacă l-ai aflat, căci l-ai aflat, de ce nu-l distrugi?

— *Cui prodest?* zise Wolfram solemn.

— De fapt, spuse Bucur râzând iritat, tu nu vorbeşti

decât de clipa ta de cumpănă în care te-am găsit. Acum eşti însă într-o lume mai interesantă, îţi dai seama? Contempli una din clipele următoare pe care nici nu le-ai fi putut visa. Asta nu e destul pentru un muritor?

— Lumea asta nu este a mea! dictă Wolfram mânios. Dacă n-ai fi tu să mă iriţi, incitându-mă din când în când, lumea asta nu m-ar interesa de loc.

— Dar ea a plecat din noi. Bucură-te, Wolfram, că o vezi.

— Asta-i tot o treaptă, iar la *ultima* bucurie a evoluţiei omului n-am să ajung, fii liniştit.

— Doreşti neapărat…

— Nu doresc nimic, nici măcar să idilizez ca tine! strigă Wolfram.

— Atunci preferi să ne sinucidem? zise Bucur cu glas uşor legănat.

— Nu mă ironiza! ţipă Wolfram. Ştii bine că nici *acolo*…

Dar nu-şi spuse gândul până la capăt.

— Vai, doamne! spuse Bucur, zâmbind acru. Werther n-a trăit niciun secol şi tu vrei după cinci milenii…

— Lasă! urlă Wolfram congestionat şi tăcu.

Atunci maşina întrebă cu liniştitul ei glas metalic:

— Ce semnificaţie are la voi diferenţa de intensitate vocală, când aveţi păreri diferite?

— Ce? zise Wolfram şi se uită în jur. A! mai zise el după aceea.

Bucur îl privi însă nemulţumit şi se uită apoi ruşinat spre maşină.

În acest timp, unul din pereţi se desfăcu şi astronauţii priviră într-acolo: în sala alăturată, deschisă acum vederii lor, li se păru că zăresc ceva foarte cunoscut. Se ridicară amândoi din fotolii şi se repeziră acolo. Era o sală circulară de o înălţime şi o suprafaţă uriaşă, în mijlocul căreia stătea întreagă, parcă gata de

decolare, astronava lor.

Maşina zise:

— Noi vă cerem probele, fotografiile şi observaţiile aduse din călătoria voastră. Dacă vreţi, ni le daţi. După cercetare, vi le vom da înapoi.

Bucur intră emoţionat în astronavă şi după câteva minute aduse cutiile cu pelicule şi colecţia de plante şi minerale de pe enigmatica planetă care le deviase itinerariul. După aceea aduse şi arhiva de observaţii şi calcule făcute de ambele rachete. Câţiva dintre oamenii viitorului se apropiară de el şi Bucur le arătă întâi imaginile negative ale stâncilor acelora de armonioasă geometrie.

Wolfram fu invitat să-şi urmeze povestirea şi întorcându-se cu toţii (afară de o femeie, care plecase cu lucrurile date de Bucur) înapoi în sala iniţială, el puse o întrebare:

— Nu mai am mult de spus. Dar spuneţi-ne şi voi care e menirea celor din sala asta în societatea voastră, cine sunteţi voi?

Maşina răspunse:

— Veţi afla totul pe rând, mai târziu. Noi suntem o parte din Consiliul academic al Pământului. Pământul e împărţit geografic în teritorii. Fiecare teritoriu este îngrijit de o Academie. Consiliul academic al Pământului are grijă de existenţa întregii planete. Acum te ascultăm pe tine.

Wolfram zise:

— Nu mă puteam hotărî să mă sinucid, cred că mai speram ceva. Mă apucam uneori de reparaţiile rachetei, alteori de învăţarea limbii sanscrite, iarăşi mă duceam să privesc geometria acelor stânci, ascultam muzică, nu făceam nimic, alte dăţi luam somnifere puternice, ca să dorm dublu şi din nou mă cuprindea aceeaşi disperare şi voiam să mă sinucid. Dar…

Femeia care ieşise intră cu o expresie de mare

bucurie pe chip. Ea îşi puse repede arcul-antenă pe tâmple şi după un minut sau două, în care Wolfram îşi lăsă suspendată fraza, maşina spuse:

— Aţi făcut câteva descoperiri foarte importante. Nu ştim încă tot, însă vom şti în curând. Ascultaţi. Blocurile de piatră descoperite de voi par a fi produse prin intervenţia unor fiinţe raţionale. Probabilitatea e aproape maximă. Fotografiile voastre, deşi impure, confirmă o ipoteză de acum cinci milenii. Primele informaţii rezultate din calculele aduse de voi despre planeta pe care aţi locuit aproape cinci mii de ani tereştri arată lucruri cunoscute în mai multe sisteme solare, dar şi unul necunoscut deocamdată: planeta pe care aţi locuit, în sistemul numit de voi Epsilon Eridani, noi nu o cunoşteam; ea este aproape de două ori mai mică decât Luna, totuşi este capabilă să reţină o atmosferă aproape de aceeaşi densitate cu atmosfera Pământului. Se pare că este un satelit natural recondiţionat şi mutat din alt sistem. Scopul deocamdată e necunoscut. S-ar putea să fi fost apoi abandonat, s-ar putea însă ca fiinţele raţionale să nu se fi aflat numai pe teritoriul explorat de voi. Cercetăm încă datele voastre despre câmpul ei gravitaţional. Wolfram, te ascultăm mai departe.

Încă uimit, Wolfram zise:

— Totuşi, n-am izbutit să mă sinucid. Voi nu ştiţi şi nu înţelegeţi: deznădejdea s-a luptat cu speranţa.

IX

— El îşi aştepta moartea. Poate singura putere care l-a ţinut în viaţă a fost dorinţa de a şti de unde îi va veni moartea. De aici încolo povestesc eu! zise Bucur.

Şi maşina zise:

— Povesteşte.

— Scopul călătoriei mele, zise Bucur cu voce liniştită, a fost altul. N-am fost îngheţat. Nu trebuia să mă opresc nicăieri. Nu-l căutam pe Wolfram. De călătoria lui nu ştia nimeni. Cealaltă astronavă nu s-a întors. Niciuna nu avea misiunea să ajungă măcar până la marginea teritorială a sistemului Epsilon Eridani. Trebuiau făcute cercetări radiotelescopice şi observaţii vizuale din apropierea sistemului, totuşi cu mult mai departe de limitele lui. Dacă ţin bine minte, o rachetă s-a întors destul de curând, fără să fi ieşit măcar din sistemul nostru solar. Alta s-a înapoiat după doisprezece ani tereştri, fără să fi adus noutăţi fundamentale. Repet: nimeni din Consiliul astronautic mondial nu ştia de pregătirea, nici după aceea de plecarea lui Wolfram în aceeaşi direcţie. Sau, poate, cine ştia tăcea. Altă astronavă plecase cu o misiune mai grea, un an după decolarea celei care zburase doisprezece ani tereştri. Aceea nu s-a întors. Dacă nu s-ar fi pierdut legăturile cu ea prin radio şi televiziune, s-ar fi putut crede că va mai veni, s-ar fi putut şti unde este. Am fost echipat şi trimis în aceeaşi direcţie. Nu-l căutam deci pe Wolfram, căutam un echipaj de doi astronauţi care se pierduseră în Cosmos. Nu i-am putut găsi şi am fost bucuros să-l găsesc măcar pe Wolfram. Acum încep să bănuiesc de ce l-am găsit fără să-l caut. Abia acum cred că pot încerca să înţeleg… Vai, cine poate înţelege *asta* cu afectele lui! Numai calculatorii electronici… Vârsta mea întrece de zece ori chiar legendarele vârste biblice. Nu pot…

Wolfram se uită la el, apoi la femeile şi bărbaţii din Consiliul academic al Pământului, titlu care îi plăcuse foarte mult, însă nu-l putuse gusta la început pentru că îşi retrăia grelele aventuri, povestindu-le unor oameni care se născuseră cu cinci milenii mai târziu, şi tocmai când se pregătise să-l guste, nu mai fu în stare, înţelegând tot ce se zbătea acum în mintea prietenului

său şi, deci, în propria sa minte. Totuşi, Bucur îşi reluă povestirea.

Zborul rachetei lui pornise normal. Viaţa unui astronaut în rachetă, foarte bogată, pentru că oricând peisajul; astral pare inedit sau chiar este, şi pentru că omul are tot timpul sute de preocupări ştiinţifice care îl absorb şi-l înviorează necontenit, după cum şi destule îndeletniciri personale, între care fireşte muzica şi lectura, nu are însă nimic senzaţional, nimic narabil din punctul comun de vedere, atâta timp cât ea se scurge înlăuntrul rachetei, fiindcă viaţa unui astronaut în zbor nu are nimic anecdotic.

Zborul lui Bucur, scurs în deplină trezie a puterii lui omeneşti de a trăi şi a cunoaşte, s-a acumulat în cea mai mare parte în miile de metri de fir magnetic de înregistrare auditivă şi în kilometrii numeroşi ai peliculelor cu imagini, în memoria roboţilor săi, în nenumărate calcule şi observaţii din arhiva astronavei, însă mai cu seamă în ceea ce stă dincolo de cele câteva zeci de mii de cuvinte în care se putea exprima astronautul.

Jurnalul sonor de bord spunea la un moment dat, de pildă, aşa:

„Calcul greşit? Proporţia între acceleraţie şi suprasolicitare se schimbă faţă de program, sau organismul e obosit?“

După o zi, acelaşi jurnal îşi punea întrebarea:

„Viteza rachetei ionice depinde numai de ea însăşi?“

Organismul astronautului simţea lucruri stranii, pe care nu putea să le explice nici creierul său, nici creierul celui mai bun calculator electronic pe care îl avea în astronavă. Se întâmpla ceva necunoscut de el, sau necunoscut chiar de Pământ. Când încercase prima dată să întrebe Pământul asupra modificărilor enigmatice din zbor, Pământul nu mai răspunsese. Chemările s-au repetat, dar Pământul n-a mai răspuns

niciodată.

În acelaşi timp, aparatele lui de bord fie că începuseră să se contrazică, fie că arătau o situaţie neprevăzută; era ea oare însă şi imprevizibilă? După cele dintâi observaţii telescopice, după calculele făcute de roboţi şi după toate celelalte confruntări ale datelor zborului, Bucur nu se mai îndoi că racheta lui se abate din rută, că ceva se curbează în mediul cosmic în care a intrat. Respinse gândurile care-i veniră, fiindcă ştia bine că nici motoarele ionice ale astronavei sale nu puteau depăşi o anume limită de viteză şi că nici alte fenomene cosmice care să-i deregleze zborul nu se petreceau în acel mediu. Deodată însă văzu în telescop un astru mic, aflat aproape dincolo de limita cunoscută a sistemului stelei Epsilon Eridani. Acest astru se părea că îl atrage. Nu-l găsi nici în cea mai recentă hartă făcută după cele mai bune observaţii radioastronomice pământene. Nu-l vedea prea clar. Un timp crezu că poate să fie racheta dispărută, dar râse numaidecât de asemenea idee. Destinaţia sa era în altă direcţie: aşa se calculase pe Pământ.

Fiindcă observase fenomenul la timp, motoarele putură să facă un efort mai mare şi să scape racheta de această atracţie nedorită. Redresându-se şi băgând de seamă că aparatele începeau să-şi revină, încercă să stabilească din nou legătura cu Pământul. Bineînţeles, nu izbuti, totuşi recepţionă nişte semnale radio care, după analiza lor atentă, îl uimiră. Nu erau semnale enigmatice, nici emisiuni naturale de unde radio, nu era nimic altceva decât banalul semnal străvechi în cod internaţional: S.O.S.

Maşina întrebă atunci:

— Wolfram, nu ne-ai spus că l-ai chemat. De unde ştiai că în apropiere trece altă rachetă?

— Nu ştiam nimic şi nu mai aveam pe cine să chem. Nu-mi mai păsa atunci de nimic şi ştiam bine că nu mă

mai poate auzi nimeni! zise Wolfram, mirat, pentru că nici el nu ştiuse că Bucur l-a găsit altfel decât numai întâmplător; dar apoi preciză: Adevărat, uitasem. Încă din timpul zborului, din clipa în care n-am mai putut avea legătură cu Pământul, am reglat emiţătorul radiotelegrafic automat să transmită aceste semnale, însă după ce am ajuns pe planeta aceea, cred că am uitat să-l deconectez. Lucra el singur, ca un om disperat.

— Bucur, zise maşina, vrei să continui?

Bucur arătă starea sufletească iscată în el de acele semnale. Reuşind să stabilească de unde veneau, astronautul îşi devie acum de bunăvoie zborul spre planeta de care fugise. El calculă până la ce distanţă se poate apropia de ea, ca să poată face observaţii optice fără primejdii, apoi reglă direcţia şi îşi continuă zborul într-acolo. Când se apropie la distanţa calculată, îşi lăsă astronava pe o orbită satelitică şi începu să cerceteze cu grijă suprafaţa planetei. Văzu că planeta are o revoluţie anormală, ca aceea a planetei Mercur, şi că astfel numai o jumătate din suprafaţa ei primeşte lumina stelei Epsilon Eridani. Văzu pe partea însorită vegetaţie roşcată, întinderi nisipoase, unele grupuri de coline care i se părură stâncoase, o minusculă pată neagră, iar pe partea întunecată numai zăpezi. Nu văzu altceva nimic. Totuşi nu era în stare să renunţe la cercetări şi să se retragă din sfera de atracţie a acestei mici planete, întrucât semnalele repetate ritmic nu încetau. Pe de altă parte, observă că orbita de satelit a rachetei sale se micşora de la sine destul de repede, probabil din cauza puterii de atracţie prea mari a ciudatei planete, aşa că Bucur se văzu în mare cumpănă. Plecarea din vecinătatea semnalelor n-o îngăduia conştiinţa, rămânerea pe orbită n-o îngăduia forţa excesivă de atracţie a planetei. Bucur se hotărî. Stabilind foarte precis locul de unde se emiteau

semnalele, el schimbă poziţia astronavei, puse în funcţiune motoarele de frânare şi începu să coboare. Acum, răstimpul de coborâre i se părea prea lung, o nerăbdare îngrijorată îl zorea şi îi era necaz că legile mecanice ale zborului cosmic nu voiau să-l înţeleagă.

În sfârşit, coborî. Când putu să iasă din rachetă, privi în jur cu binoclul electronic şi, la mai puţin de un kilometru terestru, văzu un obiect metalic imens, de forma aproximativă a rachetei sale, dar de un tip necunoscut.

Totuşi semnalele erau binecunoscute, erau pământeşti. Repetarea lor egală şi, acum, apariţia obiectului metalic excludeau posibilitatea vreunei simple coincidenţe. Bucur intră în astronava sa şi se gândi. Cercetă apoi din nou racheta străină printr-un hublou al astronavei sale şi în câmpul binoclului se zări mişcându-se ceva. Nu părea mecanism, avea înfăţişare antropoidă, însă de ce, umblând pe lângă o rachetă cosmică aşezată pe un teren planetar pustiu, era fără scafandru sau fără altceva asemănător? Bucur se gândea că dacă ar fi fost gata de plecare de pe planeta sa, racheta aceea se cuvenea să aibă alt context, iar dacă venise din altă lume, putea oare să umble făptura aceea ca un ţăran pe câmp? Dar dacă emisiunea ritmică de semnale radio nu era în codul pământesc şi el se abătuse din drum, furat totuşi de o oarecare coincidenţă, iar ceea ce semăna a rachetă nu era decât poate o rocă erodată de timp? Erau atâtea forme ciudate de stânci pe Pământ pe care le sculptase orbeşte vântul... Şi cu toate astea semnalele sau undele radio veneau de aici. Bucur se mai uită o dată: făptura dispăruse. Îşi reglă emiţătorul pe lungimea de undă necesară şi semnaliză un răspuns şi în câteva limbi pământene câte cunoştea, şi în codul internaţional terestru, şi în proaspătul cod matematic ce trebuia să fie, după credinţa celor care l-au compus,

un cod de contact cosmic. Nu primi însă niciun fel de răspuns special, afară de ritmul cunoscut al semnalelor care-l ispitiseră încoace.

Luându-şi câteva instrumente de cercetare şi o armă cu radiaţii paralizante îşi asigură astronava cu un clopot magnetic invizibil şi pomi înspre cealaltă rachetă. Se uita numai din mers, în grabă, la nisipul pe care călca sau la plantele roşii, vrând să nu piardă din ochi ţinta spre care pornise şi eventuala mişcare din jurul ei. Această mişcare apăru curând: aceeaşi făptură se ivi de după rachetă aplecându-se să culeagă ceva de jos, apoi se uită spre cel care venea, stătu câteva clipe şi alergă spre adăpostul său, închizându-se înăuntru. Bucur ezită un răstimp. Îşi aduse aminte pe neaşteptate de un personaj al unui vechi roman citit cu nesaţ în copilărie şi îşi zise: „Poate că e un Ayrton[7] cosmic!“ Dar se scutură de asemenea presupuneri şi porni înainte. Ajunse. Aşteptă. Privi obiectul imens şi văzu că nu se înşelase. Nu îndrăzni să se apropie prea mult de racheta străină pe care o bănuia şi n-o bănuia a fi de pe Pământ. Vorbi. Strigă. Apoi se gândi că poate celălalt nu-i poate recepţiona glasul ieşit prin antena căştii. Avea un mic semnalizator de alarmă acustic şi îl puse în funcţiune. Uşa rachetei se deschise puţin şi din ea se strecură o ţeavă. Neştiind ce să facă, Bucur se aşeză pe nisipul planetei străine şi îşi încrucişă braţele atâta cât îi îngăduia scafandrul. Atunci făptura ieşi, fără scafandru, cu părul vâlvoi, cu un costum de protecţie sfâşiat; dar era om. Acum Bucur nu se mai putea îndoi. Vru să alerge spre celălalt, care îl ameninţă însă din nou cu arma. Bucur îşi luă arma paralizantă şi o aruncă pe nisip cu un gest ostentativ. Celălalt n-o coborî pe a sa, dar nici n-o mai ţinu ameninţător, fără să se apropie totuşi de cel care-l

---

[7] Personaj din „Insula misterioasă”, roman de Jules Verne. Ayrton a fost abandonat singur pe acea insulă pustie, (n.r.)

aştepta. Străinul îi arătă cu mâna liberă aerul şi apoi nasul şi pieptul său. „Puteam să pricep demult!“ îşi zise Bucur şi îşi demontă casca, punându-şi însă un filtru pentru respiraţie. Auzi acum desluşit, repetată în trei sau patru limbi, o întrebare. Era întrebat cine e şi de unde vine. Bucur vru să râdă, însă îl împiedica filtrul şi atunci îl scoase. Spuse:

— Pământean. Nu eşti la fel?

— De ce ai venit aici? întrebă celălalt.

Bucur îi explică. Celălalt mai întrebă o dată:

— N-ai venit cu intenţii agresive? Şi adăugă: la urma urmei nu-mi mai pasă.

Îi spuse în câteva propoziţii eliptice întâmplarea care-l adusese aici. Apoi îl chemă în astronava sa.

Bucur se uită surprins la interiorul acesta, mai curând de atelier mecanic primitiv, cum văzuse odată în copilărie într-un sat, decât de navă astrală. Înfăţişarea locatarului acestei foste rachete, căruia era greu să-i mai zici astronaut, deznădejdea din ochii lui arătau că se petrecuse o catastrofă sufletească.

— Numele meu e Wolfram, zise acesta.

Spunându-i-l pe al său, Bucur privi încă o dată interiorul astronavei.

— Nu te uita aşa. Mai mult dispreţ ca mine tot n-ai să poţi găsi! zise Wolfram. O repar de nu mai ştiu când, însă mi se pare că mai rău am stricat-o. Dacă nici motoarele de frânare nu m-ar fi ascultat, cine ar fi venit aici după mine şi ar fi văzut un crater gol sau numai un teren circular ars, ar fi scris tratate despre explozia unui meteorit magnific. S-a mai întâmplat şi cu *meteoritul* tungus! De fapt eu tot nu mai exist în niciun fel.

— Nu! zise Bucur. Exişti.

— Pentru că cuget? zise Wolfram. Cartezianismul tău (pot să nu folosesc un pronume protocolar în împrejurările astea?), cartezianismul ăsta e desuet

pentru un astronaut, chiar şi pentru unul ca mine

— Nu sunt cartezian, zise Bucur. Exişti fiindcă ţi-a rămas hazul. Eu sunt dintr-o ţară în care umorul e cunoscut şi întrebuinţat în fiecare zi. Mă pricepi… Ştii cu cine te-am comparat de la distanţă?

— Îmi închipui: cu un maimuţoi… sau cu Ayrton! zise Wolfram fără să râdă.

— De unde ştii?

— Ai întâlnit astronaut sau măcar copil să nu-l fi citit de Jules Verne? De fapt, am şi o oglindă în care mă uit uneori. Încă n-am spart-o.

— Atunci, zise Bucur, hai să începem reparaţia rachetei tale.

Acum râse însă Wolfram:

— Ai răbdare trei ani? şi îi arătă celuilalt rezultatele calculelor făcute de roboţii săi.

Bucur se întunecă la faţă. Spuse însă numaidecât:

— Vrei cumva să rămâi aici? Sau te sperie munca… Nevroza singurătăţii n-a izbutit totuşi să te distrugă, şi nu mai eşti nici singur. Ar trebui să fie aşa cum zicea un filozof al vostru: ceea ce nu te distruge, te întăreşte. Aşa zicea, nu?

Astfel, stabilindu-şi locuinţa comună în astronava lui Bucur, cei doi navigatori cosmici începură, după un răstimp destul de lung de calcule şi pregătiri, să se ducă la racheta dereglată, consecvent şi la aceeaşi oră după ceasurile lor terestre, ca doi ingineri la o fabrică. Munca era mult mai complicată decât o bănuise chiar Wolfram, care; o părăsise de mult. Începură s-o alterneze cu cercetarea planetei. Mai descoperiră un şir de coline stâncoase (dar mai degrabă metalice, dintr-un gen necunoscut la ei, de minereu foarte dur), alt soi de plante, dar nicio urmă de faună, fie şi de dimensiuni microscopice.

— Planeta asta nu e normală! spuse într-un rând Bucur, fără să ştie că această propoziţie inofensivă

avea să-i trezească lui Wolfram nevroza ce părea să fi dispărut. Din acea clipă, Wolfram nu mai vru să vorbească, nici să-şi pregătească hrana din plantele locale, cu atât mai puţin să lucreze la reparaţia rachetei.

Bucur lucră multă vreme singur, apoi părăsi şi el totul şi se apucă de lecturi, de observaţii astronomice, de plimbări. Ceasornicele lor electronice mergeau în aparenţă normal. Nu se ştie de ce, calendarul automat al lui Bucur (Wolfram nu avea), se dereglase şi nu-i mai putură face nimic. Nu mai ştiau cât timp trecuse, iar socoteala zilelor era aproape cu neputinţă de ţinut pe o planetă cu o singură zi şi cu o singură noapte.

Spre mirarea amândorura, pe cerul liliachiu foarte curat se adunară deodată nori. Nici Wolfram nu văzuse aici nori. Începu o ploaie continuă, cu grozave descărcări electrice, când cerul se întunecă aproape de tot şi ţinu aşa, după părerea aproximativă a lui Bucur, patru săptămâni pământene. Nu-şi puteau imagina unde stătuseră atâţia ani aceste rezerve de apă. Se făcuse şi frig. Starea astronauţilor nu mai era normală, le vâjâiau urechile, sângele se zbătea în artere, ca un puhoi dement, corpul şi-l simţeau apăsat de ceva. Cum bateriile solare nu mai puteau fi reîncărcate până la trecerea ploii îşi raţionalizară lumina şi căldura. Plantele pe care le mâncau deveniseră inaccesibile şi, neştiind cât vor mai avea de stat, îşi raţionalizară şi hrana lor pământeană de navigatori cosmici.

Când se treziră o dată din somn, Epsilon Eridani, soarele străin, strălucea pe cerul liliachiu, nisipul se uscase cu desăvârşire şi amândoi se uitară lung unul la altul, iar Wolfram spuse:

— Planeta asta e nebună!

Apoi începu să râdă.

Bucur îi propuse atunci să caute tancheta căzută în prăpastie şi să încerce a o scoate şi a o repara. Dar

Wolfram râse din nou, zicând:

— Ai îndrăgit canalia asta de planetă? Acum aş vrea numaidecât să plec de aici. Nu ştiu încotro!

Bucur zâmbi încurcat. Zise:

— M-am gândit din prima secundă să părăsim astronava ta şi să plecăm. Nu ţi-am spus. Am lucrat cu tine şi fără tine la reparaţii. Astronava mea este calculată pentru un singur navigator. Înţelegi…

Wolfram tăcu, frământându-se. Apoi zise:

— Pleacă singur. Ce rost are să stai şi tu? Fă-ţi misiunea ta. Lasă-mă în ziua asta veşnică, lângă potcovăria asta a mea! şi scuipă în direcţia rachetei sale.

— Nu te pripi! zise Bucur. Mă gândesc la altceva…

— Nu te mai gândi la nimic altceva! îl întrerupse Wolfram. Cunosc dificultăţile: greutatea corpului, cantităţile de aer lichid şi de hrană, dracul ştie cât o să dureze zborul şi aşa mai departe. Am glumit. Nu vreau să plec nicăieri!

— Lasă-mă totuşi să spun, zise Bucur cu voce poruncitoare.

— Te las, tot nu-mi pasă de ceea ce îmi spui! zise Wolfram.

Şi Bucur îi spuse liniştit că în loc să repare astronava dereglată se gândise s-o reutileze pe a sa, luând din cealaltă tot ce ar fi necesar sau măcar folositor unui echipaj dublat şi aruncând din a sa obiectele mai puţin necesare, care ar fi însumat o greutate egală cu obiectele aduse şi cu corpul lui Wolfram.

Munca de reutilare n-a fost grea, chiar dacă de oarecare durată. De data aceasta însă niciunul din ei nu se plictisea şi lucrau amândoi ca nişte sclavi mânaţi din spate cu biciul.

Timpul trecu, ei nu ştiau ce fel de timp. Astronava lui Bucur în sfârşit putea să decoleze cu ei amândoi. Mai rămânea de făcut un singur lucru, care li se păruse la

început cel mai uşor şi devenise acuma cel mai greu: alegerea balastului.

O astronavă nu pleacă încărcată cu lucruri inutile sau mai puţin utile. Astronautul nu este o femeie cochetă care, plecând în vilegiatură, îşi ia douăsprezece rochii pentru trei zile. La alimente nu se putea renunţa. Nici la apa pe care şi aşa şi-o preparau chimic şi o recuperau mereu în timpul zborului. Cu atât mai puţin la oxigenul lichid. Nici la muzică. Poate la unele cărţi. Combustibilul nuclear ocupa destul de puţin loc în rezervorul rachetei. La ce să renunţe?

Alegerea balastului dură câteva săptămâni. În acest timp, cei doi astronauţi se certară de câteva ori şi de câteva ori se împăcară. În cele din urmă izbutiră să renunţe la aproape toate armele, păstrându-şi numai un mic pistol de radiaţii paralizante, la trei sferturi din colecţiile mineralogice şi vegetale făcute pe planeta străină; (greutatea lor aproximativă fiind prevăzută pe orice astronavă propriu-zisă), la unele aparate auxiliare şi până şi la unele role de fir magnetic cu muzică, până şi la cele mai multe dintre cărţile lor.

Racheta porni. Roboţii calculară direcţia Pământului. Când părăsiră sfera de atracţie a planetei şi radiotelescopul electronic le comunică confirmarea direcţiei de zbor Wolfram se întoarse spre coada astronavei şi făcu gestul de a scuipa. Apoi se aşeză la locul său, reluându-şi urmărirea unora dintre aparatele de bord. Vorbeau. Tot mai des ascultau muzică. Timpul din rachetă trecea. Şi deodată faţa lui Wolfram deveni pământie.

— Wolfram, eşti bolnav? îl întrebă Bucur, băgând de seamă cu întârziere schimbarea.

— Nu, mai rău! zise Wolfram.

Bucur îl privi mirat, şi când Wolfram îi arătă cadranul unuia din aparate, faţa lui Bucur se făcu tot aşa de pământie.

— Hoaţa! strigă Wolfram.

Hoaţa era planeta pustie care-i găzduise atâta vreme şi care, exercitându-şi imensa forţă de atracţie, în timpul sforţării lor de a o părăsi, le cheltuise o cantitate aproape cuadruplă de combustibil faţă de necesarul normal.

Ei orientară racheta pe direcţia de câteva ori verificată de calculatori şi deconectară motoarele. Drumul era lung, acum nu mai îndrăzneau să creadă că ştiu cât de lung.

Zilele lor astronautice începură să se succeadă în ritmul devenit clasic, cu preocupările devenite clasice, cărora li se adăugase un singur divertisment continuu; căci dacă până acum fiecare din ei, unul mai mult altul mai puţin, depinzând de temperament şi scop, tot găsise loc pentru tristeţea solitudinii cosmice, călătorind amândoi se puteau alina unul pe celălalt, se puteau confrunta unul prin celălalt, îşi puteau comunica sfaturi, păreri sau speranţe, şi uneori se şi puteau certa, chiar cearta găsind-o după aceea mai bună decât pacea singurătăţii.

După doi ani de zbor, într-o zi Wolfram spuse:

— Am văzut Pământul. Iarăşi m-am uitat la Pământ. L-am dorit şi acum parcă ceva mă respinge.

— Crezi că Pământul? Poate altceva! zise Bucur.

— Nu Pământul în sine, zise Wolfram. Cei de pe Pământ. Cei care m-au trimis de pe Pământ… (şi deodată adăugă sfios:) Tu ai putea să mă ajuţi să-mi pierd urma, când ajung?

— Da, zise Bucur mirat, dar de ce?

— Ştii foarte bine de ce, zise Wolfram. Vin înapoi fără informaţii şi fără rachetă. Şi târziu. Crezi că ei de mine au nevoie? Slujba în orice caz am pierdut-o şi cine ştie ce mi se mai poate întâmpla: scap până şi de planeta aceea dementă, ca să ajung pe Pământ de-a dreptul la…

Bucur izbucni în râs, dar Wolfram îl privi mustrător. Atunci Bucur spuse:

— Poate că salvarea ta a fost acceleraţia aceea nedorită. Cred că nici generaţia noastră nu mai este în viaţă! şi îi refăcu nişte calcule simple, iar Wolfram se linişti numai după ce le verifică încă o dată prin calculator. Apoi zise:

— De fapt, cred că ştiam. Am trăit însă atâtea şi înainte de zbor şi în timpul zborului, încât pot uita şi greşi orice.

Dar spunând aceste lucruri pe care le ştia, însă la esenţa psihică a cărora nu se gândise, Bucur se simţi cuprins de o sfâşietoare tristeţe, în timp ce Wolfram se bucura tot mai mult. Observând starea depresivă a prietenului şi salvatorului său Wolfram se simţi vinovat pentru că ştia că el îi amintise celuilalt de acest efect al zborului lor, şi încercă să-l liniştească. Întâi îi atrase atenţia asupra unei Simfonii celeste, pe care o avea, compusă de un tânăr muzician care fusese şi unul dintre cei dintâi artişti ce călătoriseră în Cosmosul apropiat. Dar Bucur zise:

— Am auzit de el. Era puţin mai tânăr decât noi. Cred că o să-i putem vedea piatra funerară.

Trecu un timp umplut de îndeletniciri curente. Tristeţea lui Bucur, ascunsă de el bărbăteşte, nu trecea însă. Atunci Wolfram răscoli printre puţinele cărţi luate. Întrebă:

— Aveam eu *Cântecul Nibelungilor*, n-ai văzut unde l-am pus? Aş fi vrut să-ţi citesc despre…

— Chiar tu l-ai lăsat *acolo!* îl întrerupse Bucur. Spuneai că dacă ai ediţia ta din Goethe, ai tot.

— Da, am tot! zise Wolfram şi tăcu.

Dar după un răstimp tot el zise:

— Pierdem rude şi prieteni, dar vedem pe urmaşi… El se temu să nu pară artificial şi didactic, de aceea nu-şi isprăvi fraza. Bucur însă medita la această nouă îl

semnificaţie a călătoriei. Spuse:

— Totdeauna am fost convins că gândesc clar şi visez bine. Omul s-a zbătut mereu, măcar cu vehiculul fanteziei să ajungă în alte lumi şi mai ales în lumea lui viitoare. Noi ajungem real. Ajungem totuşi prea repede. Aş fi vrut mai târziu, măcar peste un mileniu. Aşa însă mă întreb dacă nu e prea mare preţul pentru pierderea unei generaţii întregi.

— Ea nu s-a pierdut probabil în zadar! zise Wolfram.

— Nu asta spun; pentru noi s-a pierdut. Poate însă apucăm în viaţă pe foştii copii de leagăn… (şi râse scurt, sec) Să ne grăbim, Wolfram, altfel *pleacă* şi ei!

Şi iarăşi urmară zilele banale şi nenumăratele luni de zbor.

Acum nu se mai certau de loc. Pământul era din ce în ce mai aproape. Îl vedeau într-una. De la o vreme începură să semnalizeze. Semnalele sunau în gol. Dar o dată recepţionară semnale radio dinspre Pământ. Crezură că le răspunde Pământul şi îşi organizară emisiunile într-o periodicitate perfectă. După fiecare zi de semnalizare, recepţionau şi ei ceea ce credeau că putea fi răspunsul. Ştiau diferenţa de timp trebuitoare acestor semnale să străbată depărtarea dintre ei şi Pământ. Nu asta îi neliniştea. Însă robotul izbutise să descifreze în toate aceste semnale aceeaşi succesiune de entităţi geometrice, care nu le spunea nimic. Nu ştiau ce să creadă.

Şi zilele lor cosmice urmară iarăşi una după alta, fără peripeţii, numai cu alternarea aproape maladivă între bucurie şi tristeţe a sufletului lor dornic de statornicie.

Zburară aşa, până când se zări coroana albastră a Pământului.

X

— Am aterizat pe o planetă florală, pe care – spuse: Wolfram – n-am recunoscut-o şi care ne-a înspăimântat. (Şi el adăugă) Când sunt prea multe, şi florile înspăimântă.

— Orice înspăimântă, nu fiindcă e nou, fiindcă n-a fost nici imaginat de generaţia noastră! zise Bucur. Saltul peste timp a fost dorit de toţi, dar se făcea numai în fabulaţia literară. De obicei, toţi eroii se întorceau acasă, în epoca lor. Unul singur s-a întors mai târziu…

Wolfram îl privi mirat şi zise:

— Doi! apoi începu să râdă.

— Voi doi v-aţi întors în altă epocă, zise maşina.

— Nu de noi doi am vorbit, zise Bucur! Ştiam în copilărie un basm popular. L-am recitit mereu. Am crezut că nu e decât un simbol cu morală. Totuşi mi se părea ciudat. Mi se părea stranie sobrietatea lui aproape ştiinţifică. Se numea *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*. Eroul pleca în altă lume, într-un palat, şi crezând că se întorcea apoi numai după câteva zile, afla că pe locurile părăsite între timp trecuseră secole. El e poate strămoşul nostru, al lui Wolfram şi al meu.

După un minut de tăcere sau poate mai mult, în care se aprindeau şi se stingeau sute de luminiţe colorate pe tot peretele ei, maşina spuse:

— Amintirea faptelor a circulat la multe popoare străvechi. Au călătorit mai mulţi pământeni cu astronave străine şi s-au întors. Nici ei n-au înţeles prea mult din acest paradox aparent. Puteţi vedea când vreţi toate datele în arhiva cibernetică a Consiliului academic. Acum ascultaţi rezultatul informaţiilor aduse de voi. Planeta pe care aţi poposit un timp era un satelit mutat ca pază a sistemului solar

numit de voi Epsilon Eridani, dar şi ca punct de transbordare spre alte sisteme solare apropiate. Unul din ele a fost sistemul nostru solar. În antichitatea din care proveniţi voi s-a presupus greşit că acei călători erau agresivi. Ei au urmărit numai cunoaşterea şi stabilirea relaţiilor cu alte fiinţe din alte sisteme, în sistemul nostru solar ei au vizitat planetele cu anume condiţii de viaţă. Explicaţia diferenţei foarte mari de timp între călătoria voastră şi viaţa Pământului este dublă: într-o măsură destul de mică diferenţa a fost pricinuită şi de acceleraţia neprevăzută de voi a zborului; în cea mai mare măsură cauza a fost intensitatea uriaşă a câmpului gravitaţional de origine artificială a planetei care v-a captat şi care a dat naştere unei curburi enorme a spaţiului-timp. Consiliul academic vă întreabă – mai zise maşina – dacă vreţi să ştiţi şi altceva.

— Fiecare lucru aflat aduce un singur răspuns, dar câteva sute de întrebări noi! zise Bucur, puţin solemn, puţin trist.

— Ce s-a spus despre noi?… Vreau să zic, generaţia noastră cum a comentat dispariţia noastră? întrebă Wolfram.

— Trebuie să facem conectarea cu arhiva Consiliului academic, zise maşina şi omul viitorului, care şedea lângă ea, manevră câteva butoane şi manete.

— Cum număraţi voi anii? întrebă între timp Bucur.

— Vechea noastră numărătoare, zise maşina, era tot aşa de absurdă ca a tuturor popoarelor antichităţii primitive.

— Ce este antichitatea primitivă? întrebă Wolfram.

— Într-o măsură, zise maşina, noi am păstrat unele din denumirile voastre, dar le-am corectat. Epocile se succed astfel: epoca omului arhaic, antichitatea primitivă incluzând primele civilizaţii, antichitatea lucidă care a început de la marile revoluţii sociale şi

ştiinţifice, epoca echilibrului planetar în care au dispărut clasele sociale şi statele, şi, în sfârşit, epoca noastră pe care o numim epocă galactică şi care, fără îndoială, va deveni cândva şi ea arhaică: evoluţia omului este totuşi încă la început. Numărătoarea anilor o facem după câteva criterii. Avem un calendar biologic, calculat de la apariţia omului pe planetă, un calendar istoric după care suntem în anul 17.450 socotit de la formarea statului atlant…

— Cum a statului atlant? întrerupse Wolfram.

— Chiar la sfârşitul antichităţii lucide mari batiscafuri au coborât în Oceanul Atlantic şi arheologii au stabilit, cu ajutorul carbonului radioactiv, că un scriitor din antichitatea primitivă, filozoful Platon, posedase o informaţie, obţinută de la pontifii egipteni, care s-a dovedit exactă. Cercetările ştiinţifice de pe fundul oceanului au confirmat aşa-numita tradiţie. Calendarul nostru uzual, al treilea, numără anii de la sfârşitul epocii voastre.

— Cum se fac în epoca voastră zborurile în Cosmos? întrebă atunci Bucur, începând să se neliniştească, şi lui Wolfram nu-i scăpă faptul că prietenul său, atât de stăpânit şi totuşi atât de plin de o uriaşă combustie lăuntrică, îşi continuă un gând secret care nu are legătură cu întrebarea pusă.

— Fie cu asteroizi naturali deplasaţi după dorinţă, zise maşina, fie cu astronave în care energia rezultă din ciocnirea dintre masă şi antimasă. Folosim şi rachetele fotonice, care utilizează pe un anumit parcurs galactic atomii de hidrogen gazos interstelar ce se lovesc de rachetă în sens invers faţă de zbor, sunt captaţi şi prefăcuţi în combustibil. Avantajul lor e dublu: se accelerează viteza şi se reduce rezistenţa mediului de zbor. Dar folosim şi rachetele clasice mici pentru deplasările planetare: cu acestea aţi zburat şi voi.

Bucur mai deschise gura să întrebe ceva, însă renunţă şi tăcu.

— Limba voastră… începu apoi Wolfram, însă maşina îl întrerupse:

— Avem răspunsul arhivei. Despre Wolfram s-a scris o carte, dar mult mai târziu. Când generaţia lui a ajuns aproape de bătrâneţe, o instituţie bizară, numită tribunal, a hotărât ca astronautul să fie introdus după întoarcere, până la moarte, într-o cameră specială şi să nu mai aibă contact cu alţi oameni (Wolfram oftă uşurat şi se gândi zâmbind: „Totuşi legile juridice sunt mai puţin eterne decât legile naturii!“ Oamenii viitorului interpretară însă altfel zâmbetul lui şi spuseră prin intermediul maşinii) Nici noi nu înţelegem semnificaţia informaţiei. Dacă vrei, putem cere o informaţie suplimentară!

— Nu-i nevoie, zise Wolfram. Eu o înţeleg.

Maşina urmă:

— Despre Bucur s-au scris mai multe cărţi, unele chiar în timpul cât mai era aşteptat. Apoi s-a trimis în căutarea lui o astronavă cu patru navigatori, printre care şi constructorul rachetei cu care a zburat Bucur. Arhiva nu conţine informaţia că astronava cu patru navigatori s-ar fi întors vreodată pe Pământ sau pe altă planetă din sistemul nostru solar.

— Au murit! zise Wolfram.

— Dacă am fi bănuit, le-am fi putut căuta urmele *acolo!* zise Bucur, dar numaidecât adăugă: Sau poate…

— Ce vrei să spui? întrebă Wolfram.

— Nu ştiu, zise Bucur. Nu îndrăznesc… Poate că totuşi se vor mai întoarce!

Maşina zise:

— Nu este cu neputinţă. Afară de acestea, Bucur va mai avea prilejul să cunoască ceva. Îi vom arăta mai târziu.

Bucur vru să întrebe la ce se referă Consiliul academic, însă maşina zise:

— Trebuie să întrerupem această activitate de informaţie reciprocă pentru o oră.

Luminile maşinii se stinseră. Membrii Consiliului academic al Pământului se ridicară din fotolii cu simplitate, şi cei doi astronauţi comparară fără voie această simplitate cu solemnitatea bufă cu care se ridicau odinioară dintr-o şedinţă sau o discuţie chiar numai membrii unui modest consiliu comunal, după ce hotărâseră de pildă pietruirea unei porţiuni de şosea. Membrii Consiliului academic chemară cu gesturi simple pe cei doi astronauţi, ducându-se cu toţii în sala de hrană, unde Wolfram şi Bucur mai fuseseră.

Acolo, mâncându-şi pe îndelete pachetul oferit automat şi bându-şi licoarea, Wolfram zise:

— Mă simt din ce în ce mai netrebnic în lumea asta nouă. Eu vin dintr-o lume a ipocriziei, bârfei, vanităţii, ignoranţei, trufiei, ambiţiei individului de a se arăta mai presus de semeni…

— Dar ignoranţa era pe sfârşite, cel puţin în lumea mea! zise Bucur. Nu era cu totul ignorantă o epocă în care se trimiteau astronave în Cosmos, utilate cu calculatori electronici, cu maşini de gândit. Deşi, dacă am observat bine, *gazdele* noastre nu au nevoie nici măcar de emulaţie. Numai dorinţa de cunoaştere îi mişcă pe toţi.

— Generaţia noastră s-a temut să nu fie înlocuit omul de maşină! zise Wolfram.

— Chiar tu te temeai când am aterizat, zise Bucur. Zâmbind. Mai ţii minte? Eu nu eram de părerea ta.

— Ţin minte, zise Wolfram. Totuşi vezi că şi în tine sunt unele otrăvuri străvechi. Maşina asta a Consiliului academic anunţă cele mai grozave descoperiri, ca şi cum ar spune la ce oră pleacă trenul spre Leipzig. Ştiu că tu nu erai de părerea mea şi că părerea ta s-a

confirmat. Ţii neapărat să subliniezi?

— Ai dreptate! zise ruşinat Bucur. Îmi închipui că oamenii ăştia nici nu ştiu ce înseamnă să fii patetic sau trufaş: aici nu se vinde şi nu se cumpără nimic, acum înţeleg de ce pot fi ei aşa de simpli.

— Dar tu te mai simţi prizonierul lor? îl întrebă Wolfram.

— Într-o măsură, da! zise Bucur. Dar nu ştiu dacă nu e cumva numai un sentiment fals de perioadă a adaptării. Tu te-ai gândit destul că noi am sărit *fizic* cinci milenii şi că trebuie să le sărim şi spiritual?

Consiliul academic mâncase, dar îi aştepta. Wolfram băgă de seamă şi-i făcu prietenului său un semn. De aici plecară cu toţii la obişnuitele duşuri de radiaţii reconfortante, apoi se întoarseră în sala cibernetică a Consiliului academic.

Se aşezară în fotolii. Luminile complicate ale maşinii universale se aprinseră din nou.

— Vai, zise încet Wolfram. Dacă n-aş fi pierdut în epoca mea *primitivă* atâta timp cu mâncarea, cu spălatul, cu odihna şi cu toate accesoriile administrative ale vieţii, până acum cred că aş fi citit Mahabharata curent!

Dar maşina spuse:

— Sunt lucruri despre care n-aţi întrebat, deşi le-aţi văzut şi nu le-aţi înţeles. Ne-aţi auzit vorbind foarte rar. Ştiţi de ce?

— Bănuim, zise Bucur, că aveţi un sistem de a vă transmite fraza gândită… sau poate ideea gândită. Fenomenul se cerceta încă în epoca noastră.

— Avem două sisteme, zise maşina. Unul mecanic, prin mecanismul electronic care colectează impulsurile biocurenţilor cerebrali din timpul gândirii şi îi emite traductorului, care-i transformă în curenţi electromagnetici şi îi traduce în limbaj fonetic. Colectorii de impulsuri îi vedeţi pe tâmplele noastre.

Celălalt sistem este mult mai recent şi nu toţi oamenii din timpul nostru îl pot folosi. El cere un perfect echilibru al sistemului nervos şi exerciţii îndelungate. Este ceea ce antichitatea numea fără înţelegere clară telepatie, dar o telepatie dirijată. Totuşi, în corpul omenesc celula gânditoare depinde încă prea mult de celula negânditoare şi proporţia cantitativă este încă inversă faţă de ceea ce va fi în viitorul îndepărtat. Astfel, numai după grele antrenamente ale creierului putem transmite direct iradierea cerebrală de la un om la altul.

— N-am înţeles bine ce înseamnă proporţia cantitativă inversă! zise Wolfram.

— Aparatele corpului omenesc încă ocupă loc şi solicită energie în cantitate prea mare. Aparatul excretor, e drept, e pe cale de atrofiere, iar cel digestiv ocupă încă loc prea mult, de aceea şi corpul omenesc e încă mult prea gros, are încă mult prea multe accesorii care în viitorul îndepărtat vor dispare, aşa că sistemul neuronal va deveni într-adevăr dominant.

Wolfram clătină din cap.

— Scrieţi probabil tot prin conectarea la tâmple a unui emiţător? întrebă Bucur.

— Da, zise maşina.

— Noi ne-am putea exersa posibilitatea transmiterii directe a gândirii? întrebă tot Bucur.

— Cred că nu! zise maşina.

— Atunci cum ne vom înţelege în viitor? zise Wolfram.

— Prin traductori portativi şi în limba planetară pe care o veţi învăţa, zise maşina.

— Ce vom avea de făcut de aici încolo? întrebă Wolfram.

Maşina zise:

— Ce veţi dori. Vă vom arăta toată planeta, vă veţi alege locurile unde vreţi să trăiţi, dacă va fi nevoie

vom construi pentru voi o clădire în stilul timpului vostru, utilată cu tot ce cunoştea epoca noastră, sau dacă veţi alege unul din oraşele noastre subterane sau alpine, veţi trăi acolo. Veţi călători şi vă veţi deprinde cu lumea în care aţi venit şi lumea în care aţi venit se va deprinde cu voi. Perioada voastră de adaptare nu ne va împiedica să vă socotim însă egalii noştri de pe acum. În anumită măsură, voi ne sunteţi superiori, dar asta veţi înţelege bine mai târziu.

Bucur, care asculta foarte încordat, spuse deodată:

— Şi va trebui să trăim în inactivitate? Lipsa de muncă m-ar distruge!

— Ce muncă vrei tu să se găsească aici pentru noi? zise Wolfram. Pentru nişte *primitivi* ca noi! *Egalitatea* asta nu-i decât o politeţe.

— Există muncă pentru voi, zise maşina. Ceea ce nimeni din lumea noastră n-ar putea face. Veţi vedea. De altfel, aţi şi început să vedeţi.

— Dar de ce nu ne-aţi învăţat limba voastră până acum? zise Bucur. De ce aţi întârziat atâta contactul intelectual cu noi?

— Noi respectăm experimentul, zise maşina. Ne interesează opinia personală a fiecăruia. Noi ştim exact cât timp vă desparte de noi şi am vrut să vă lăsăm posibilitatea să vedeţi voi înşivă experimental aspectele fenomenelor, ca să reacţionaţi singuri. Numai după această perioadă de deprindere aţi putut să vorbiţi cu noi în anumită măsură de la egal la egal.

— Dar voi sunteţi înconjuraţi de atâtea energii şi maşini periculoase, zise Wolfram. Şi totuşi efectele ciberneticii depind de voi, nu de ea. Nu vă temeţi că maşina vă va depăşi?

— Cunoaştem din arhive crizele care au urmat pe Pământ după plecarea voastră. Ştim că era gata să înceapă distrugerea masivă a omenirii cu mijloacele energiei nucleare. Dar n-a început. Nu va începe

niciodată.

— Înţeleg, zise Bucur. Nici nu mă mir. Totdeauna, când lucrurile ajungeau în istorie lângă prăpastie, existau oameni care să salveze omenirea. Omul nu poate fi dominat de maşină! Omul nu poate fi dominat de nimic, când *înţelege* că e dominat.

Toţi membrii Consiliului academic al Pământului zâmbiră. Maşina zise:

— Avantajul vostru este mare, dacă ştiţi asemenea lucruri. De aceea vă veţi şi deprinde cu noi. Dacă însă în vreun mod absurd (spunem asta numai pentru claritatea argumentului, căci faptul este imposibil) ar fi ajuns în lumea noastră cineva din antichitatea primitivă, de pildă chiar Arhimede sau Pitagora, am fi procedat altfel, căci omul acela, până să ne înţeleagă, poate că ne-ar fi considerat un fel de fiinţe supranaturale de care e plină literatura tuturor acelor popoare. Voi însă aţi început să trăiţi în zorii epocii noastre.

Şi toate luminile maşinii se stinseră.

XI

Aceste meleaguri nu le cunoscuseră în întâia parte, atât de îndepărtată, a vieţii lor pe care niciunul din ei nu îndrăznea s-o numească milenară nici în gând. Dar ceea ce învăţaseră odinioară despre ele se răsturnase de mult. Când în tinereţe citiseră relatări de proiecte nu atât fantastice, cât pe atunci depărtate, nici măcar nu se gândiseră să se mire. Nu se mirau nici acum, dar nici nu se puteau obişnui. Când făcură această a patruzecea călătorie prin lumea nouă, pe care continuau s-o numească a viitorului, însă prima din întreaga lor viaţă pe aceste meleaguri sudice, sistemul lor nervos era iritat. Cum zilele şi nopţile normale

pentru restul planetei li se păreau anormale aici, fiindcă aşa apucaseră să le cunoască cinci milenii mai demult în şcolile lor şi acum nu se mai puteau deprinde cu ele, cu atât mai mult îi mâhnea repetarea călătoriilor cu acelaşi scop, pentru ei monoton. Nimeni nu-i obliga să facă aceste călătorii, dar nici ei nu refuzau măcar una din propuneri. Şi călătoreau. Nici nu erau obositoare călătoriile lor, durând nu luni sau zile sau ore, ci minute, iar întâlnirile cu Consiliile academice teritoriale şi cu marile grupuri ale populaţiei Pământului le stârneau fireşte interesul, totuşi ceva se strecura tot mai adânc în conştiinţa lor, încă indefinit, dar de loc neutral. Nu-şi dădeau încă seama ce este, nici nu căutau să-şi dea seama ce este. Aici, unde veniseră după o jumătate de an de la redresarea organismelor lor în clinicile omenirii viitorului, în a patruzecea călătorie de asemenea gen, anul nu mai avea o singură noapte şi o singură zi, ţinutul nu avea zăpezi şi pinguini. Ca peste tot, erau flori ornamentale şi păduri, oraşe subterane şi oraşe alpine. Demult, axa Pământului fusese corectată prin explozii nucleare dirijate anume, continentul antarctic păstra numai amintirea legendară a fostelor zăpezi şi locuitorii lui se şi îndoiau adesea că ar fi fost vreodată cum se spunea.

Trezindu-se într-o dimineaţă *reală*, sub clopotul său străveziu din oraşul alpin antarctic, Bucur îşi aduse aminte de străvechiul jurnal al amiralului Byrd, privi afară, la ziua care se ridica din orizont peste multicolora întindere florală de jos, şi regretă că nu mai poate asista la nimic eroic în această parte a lumii. Wolfram se trezise şi el şi ascultând regretul prietenului, fu de altă părere. El zise că *aşa* trebuie să fie, dar se vedea că părerea şi-o impunea el însuşi, pentru că o socotise *logică*. Vorbeau noua limbă planetară a viitorului, pe care o învăţaseră uşor. Vorbeau aşa de la o vreme. Chiar între ei. Dar acum

Wolfram zise deodată într-una din limbile vechi pe care le cunoşteau amândoi:

— Nu ştiu ce îmi lipseşte. Poate că nu-mi lipseşte nimic, nici nu poate să-mi lipsească… Şi uite că, totuşi, chiar dacă sunt plin de tot ce nu s-a putut decât visa, simt undeva în mine un gol.

Bucur nu-i mai răspunse. În ajun se întâlniseră din nou cu un mare grup al omenirii viitorului, istorisind fapte străvechi din viaţa lor milenară. Întâlnirea nu-i obosise. Uneori chiar se amuzaseră de unele ipoteze retrospective ale unor oameni care nu se ocupau în chip special de istoria mileniilor trecute. Cineva, de pildă, nu putuse să înţeleagă nici cu ajutorul unei mari enciclopedii cibernetice din sală noţiunea de ţară. „Dar dacă le-am fi spus, comentase Bucur cu Wolfram mai târziu în intimitate, că munca şi chiar gândirea se vindea pe bani, că erau mulţi oameni care gândeau limitat ca şi animalele lor, că erau oameni care omorau oameni!“

Şi acum, dimineaţa, privind încântătoarea zare văratică a continentului antarctic, Bucur spuse deodată:

— Ştiu golul! Ne cheamă timpul înapoi.

Wolfram se uită la el fără bucurie.

— Nu cred! zise el. Pe mine nu mă cheamă timpul înapoi.

— Nu vrei tu să fii chemat, dar el te cheamă, zise Bucur.

— Nu, zise Wolfram. Sau e aproape acelaşi lucru: timpul ne-a luat cu el înainte într-un salt teribil, dar uneori poate că umbra timpului trece deasupra noastră.

Bucur zâmbi incert. Zise:

— Şi acum înţeleg şi altceva, Wolfram! Poate că n-am dreptate, dar aşa simt…

— Nu înţeleg ce simţi, zise Wolfram.

— Simt, zise Bucur, parcă am fi devenit amândoi; nişte curiozităţi de muzeu.

— Chiar dacă ar fi aşa, zise Wolfram, când ei ne dau atâta, noi nu trebuie să le dăm nimic?

— Fireşte că trebuie să le dăm, zise Bucur. Le şi dăm. Eu nu spun să nu le dăm. Însă e ceva nedemn în situaţia noastră. Şi, vai, nu din cauza lor!... Am câteodată senzaţia că sunt omul-maimuţă sau femeia-cu-barbă. Despre asemenea personaje mi-a vorbit odată bunica în copilărie, că erau purtate prin bâlciuri în satele înapoiate ca să le vadă lumea.

— Exagerezi! zise Wolfram.

— Ştiu că exagerez. Poate şi vreau să exagerez, ca să mă răscolesc şi să fac saltul necesar. Faptul logic e cu totul altul, zise Bucur. Între noi şi ei sunt colocvii ştiinţifice.

— Cam prea catedratice! zise surâzând Wolfram. Nu! se mai întâmplă nimic dramatic între noi şi ei, nici măcar nu mai suntem în stare să ne imaginăm conflicte...

— Le-ai fi dorit neapărat? râse Bucur. Poate şi o melodramă vieneză, pe gustul bunicii mele de acum cinci milenii.

— Nu, dar...

— Da, te plictisesc colocviile... văd. Oarecum şi pe mine. E însă o fază. Noi îi informăm. Ei îşi confruntă documentele şi ipotezele cu o realitate pe care noi doi am trăit-o. Dar eu vorbeam de o senzaţie care mă deranjează şi care porneşte din mine mai mult decât din împrejurări. Mă simt câteodată un simplu exponat de muzeu, nu fac nimic altceva decât să mă tot arăt. Şi vreau muncă, Wolfram, vreau să muncesc! Odinioară îmi făceam planuri mai dificile decât studiul sanscritei... iartă-mă, n-am vrut să te jignesc!

Wolfram nu mai zise nimic.

Stătură aşa uitându-se în zare. Ştiau că peste o oră

va veni unul din însoţitorii lor, cu care acum puteau să se înţeleagă normal, în limitele puterii lor de înţelegere, cum ziceau ei înşişi, primitive, în limba planetară. Ştiau că va veni acel flăcău important, în vârstă de o sută treizeci de ani, din Consiliul academic al Pământului, care îi întâmpinase cel dintâi la debarcarea din fusul de argint al aeronavei, sau că va veni femeia cu părul roşu care nu-şi mai distribuia atenţia egal între amândoi, zăbovind mai des cu ochii la Bucur, şi că vor porni numaidecât în altă călătorie. Şi într-adevăr, după o oră veni o rachetă terestră, aducând-o pe femeia cu părul roşu. Bucur se surprinse întâia oară tresărind în faţa ei. Dar nu avu timp de reflecţii. Plecară în altă călătorie. Se întoarseră. Se odihniră. Apoi fură mutaţi din ţinutul antarctic în ţinutul boreal. Locurile se numeau altfel. Locurile erau altfel. Dar cei doi astronauţi se născuseră în a doua jumătate a secolului XX din antichitatea lucidă. Umbra timpului se abătuse iarăşi asupra lor, răscolindu-i pe dinăuntru şi făcându-i să caute explicaţii de care nu ştiau nici ei dacă au nevoie sau să se caute pur şi simplu pe sine. Alte câteva zile trecuseră, iar ei se surprindeau tot mai des că încep să se întrebe în solilocvii tăcute despre sensul existenţei lor în această lume. Aici, nimeni nu-i jignea şi nu îndurau privaţiuni, obligaţii sau silnicii. Odată, când racheta îi aştepta, unul din ei spuse că nu mai vrea să meargă niciunul nicăieri în ziua aceea şi femeia cu părul roşu nu păru câtuşi de puţin mirată, şi când Bucur o chemă la o plimbare în doi, aproape că înflori de bucurie. Dar după câteva ore, poate mai degrabă experimental decât din capriciu, celălalt o chemă (fiindcă li se dăduse şi posibilitatea chemării radiofonice automate a oricui) şi femeia se arătă încurcată, nevrând să-l lase pe Bucur, care nu dorea să-l vadă pe Wolfram atunci. Când însă, după alte câteva ore, Bucur acceptă să meargă cu ea, dar şi cu

cel pe care adineauri nu dorise să-l vadă, pe continentul propus la început, femeia nu se miră câtuşi de puţin de acest capriciu (ea nu ştia că e capriciu şi, ştiind că nu poate înţelege trecutul, înţelegea orice), iar pe dânşii tocmai această linişte spontană a ei îi exasperă.

Mai târziu cerură o locuinţă stabilă şi o aleseseră în orăşelul alpin de pe Mont Blanc, unde ornamental zăpada era întreţinută şi acum. Întrebară pe unul din membrii Consiliului Academic al Pământului dacă şi oricare altul dintre oamenii de pe planetă ar putea să se mute unde şi când voia.

— Da, li se spuse. Când un om socoteşte necesar pentru el şi pentru toţi să se mute, se mută.

— Unde? întrebară ei. Oriunde?

— Unde crede el necesar, li se răspunse; pe alt continent sau pe altă planetă posibilă.

În altă zi, Wolfram spuse însoţitorului în timpul unei călătorii:

— Vreau să fiu dus acolo unde nu am dreptul să fiu dus.

Bucur îl fixă cu o privire cruntă. Dar însoţitorul zise:

— Nu înţeleg unde. În altă galaxie?

Fără să se gândească de loc, astronautul Wolfram spuse:

— Da, în altă galaxie.

— Deocamdată, zise liniştit însoţitorul, în alte galaxii nu se trimit decât rachete fotonice experimentale, fără oameni.

Altă dată, înainte de ora unei întâlniri pe care o acceptaseră, se urcară într-un vehicul zburător fusiform, cu manevră semiautomată care fusese construit pentru ei la cererea lor, şi plecară fără ţintă. Se întoarseră târziu. Ştiau că aeronava are un robot ce ar anunţa singur orice accident, cu toate că accidente nu existau niciodată. Nu-i întrebă nimeni unde au fost

când se reluă contactul cu ei. Lui Bucur i se păru normal, însă Wolfram! era nemulţumit şi zise:

— Cred că totuşi nu suntem atât de importanţi pentru ei dacă nu ne controlează niciodată! Am fi putut pleca de tot şi lor nici nu le pasă.

Bucur tăcu, dar îl privi pe celălalt astronaut peste umăr, cu anume compătimire. Îşi aduse aminte că Wolfram se simţea urmărit, chiar şi departe în Cosmos, de aceea nu-i mai spuse nimic.

Cu toate acestea, Bucur căuta şi el un răspuns. Nu ştia sigur dacă starea sa era cumva un ecou al glasului care pentru el mai răsuna undeva în trecutul adânc. Şi apoi, treptat, înţelegând şi neînţelegând prea bine rostul său în această lume cu totul nouă, spre care-l adusese o lege socotită odinioară ipotetică (dacă era măcar atât) şi în orice caz utilă numai îndeletnicirilor teoretice ale vreunui matematician sau fizician îndrăzneţ, astronautul fără astronavă se simţi în situaţia unui pensionar al fostei sale epoci, care, după ce a fost erou, s-a retras în orăşelul său, de unde e chemat din când în când la câte o aniversare, să stea într-un prezidiu şi să fie văzut de generaţia cea nouă. Căci, se gândi Bucur, totuşi nu e numai atât. I se cer păreri. Dar la urma urmei pensionarilor nu li se cereau păreri politicoase, cerându-li-se de fapt numai amintiri şi nicio părere reală? Dacă lumea aceasta nouă îl socotea interesant şi probabil eroic pentru mileniul aproape uitat din care venise în ea şi pentru îndemânarea (căci la urma urmei poate că era şi îndemânare! îşi zicea Bucur) cu care-l salvase pe Wolfram, întorcându-se cu el pe Pământ când nu mai rămăsese nicio speranţă, şi dacă această nouă lume era, cum o visase în primul prag al tinereţii lui, o lume fără ipocrizie sau silnicii, o lume aproape exclusivă a gândirii autentic omeneşti, de ce ea nu-şi manifesta preţuirea mai deplin? Şi tot treptat, lui Bucur începu să

i se facă ruşine de gândurile sale, când îşi dădu seama că e un primitiv care aşteaptă să fie răsplătit nu cu maxima răsplată pe care a şi obţinut-o: aceea de a-şi supune sub simţuri viitorul îndepărtat, ci cu nişte răsplăţi demult uitate. Şi îşi zise: „Ce vreau eu? Să mi se închine cantate? Să fiu purtat în lectică sau palanchin? Dar eu nu sunt idee! Sunt un simplu individ uman accidental”.

Şi totuşi rămase nemulţumit.

Nemulţumirea dură un timp. Bucur nu fusese niciodată omul în stare să zacă de melancolie, măcinându-se inactiv. Logica rece cu care examina faptele lumii şi pe ale sale nu numai că nu-i împiedica activitatea, dar i-o solicita în stările de cumpănă mai intens ca oricând. În acest din urmă răstimp el simţi nevoia întâi a singurătăţii, mai cu seamă că Wolfram parcă îl ocolea din ce în ce mai mult. Şi, deodată, îşi aduse aminte de femeia cu părul roşu, pe care n-o mai văzuse. Îşi surprinse sforţarea de a-i reconstitui chipul şi zâmbi gândindu-se că regretă, ca un adolescent romantic, că n-are măcar o imagine fotografică a ei, ca s-o poată privi. Asculta *Fugile* lui Bach, zilnic, până când băgă de seamă că fiinţa lui fizică se dizolvă în muzică şi se contopeşte cu ea. În acelaşi timp, citea cu o voluptate aproape diabolică pe Shakespeare, întrerupând lectura numai ca să se gândească încordat la o idee străveche a sa, căreia, după felul cum se încrunta, părea să nu-i fi găsit cheia nici măcar acum, nici în judecata lui, nici în mediul ştiinţific optim al viitorului îndepărtat în care-l adusese ciudatul său zbor astral. Dar femeia cu părul roşu începea să fie prezentă şi în muzică, şi în lectură, şi în răscolirile raţiunii lui. N-o chema.

Şi femeia cu părul roşu apăru într-o zi nechemată, zicând:

— De ce ţi-e teamă de mine?

El înţelese mai bine decât ar fi vrut. Ştia de ce se teme de ea. Vechiul pământean se înfricoşa la gândul primitivismului său faţă de o epocă prea depărtată şi prea nouă, şi nici chemarea telepatică pe care o izbutise acum atât de desăvârşit, fără măcar să fi sperat în el asemenea putere, nici bucuria prezenţei femeii care-l umplu tot într-o secundă, nu-i înlăturară teama, sfiala sau îngrijorarea. Şi gândindu-se ce să-i spună, nu-i spuse nimic, nu se mai întrebă dacă cele cinci milenii intercalate între el şi ea au existat sau nu, şi o strânse cu furie şi deznădejde la pieptul său, sărutând-o dement şi mângâind-o gingaş, şi abia târziu de tot, şezând cu tâmpla pe sânii ei, o privi răsturnându-şi capul şi îi găsi zâmbetul în care cele cinci milenii nu schimbaseră nimic.

Nu se mai temu de ea, nici de umbra timpului său, când o întrebă, moale:

— Poţi rămâne cu mine?

Ea zise:

— Da.

Erau în oraşul alpin, printre zăpezile singulare. Se auzea din adâncul celor cinci milenii orga lui Bach. Umbra timpului plutea în depărtări. Astronautul străvechi privea cu atenţie profilul femeii, trandafiriu şi subţire.

Dar femeia îşi scutură părul roşu, îi mângâie o sprinceană şi se duse singură în racheta argintie de pe micul platou.

Bucur se gândi întâi la ea, apoi la Wolfram.

Observase mai demult la Wolfram o anumită răceală în purtări. Nu-i dăduse importanţă. Atitudinea lui Wolfram devenise din ce în ce mai vădită. Bucur însă crezuse că prietenul său e bolnav şi îl şi întrebase dacă nu cumva operaţiile de întinerire, la care fuseseră supuşi amândoi, lui poate nu-i priiseră. Wolfram răspunsese incert şi nervos. Atunci Bucur se gândise

că pesemne prietenul său, liniştindu-şi acum trupul după marile peregrinări, începe să dorească relaţiile intime, de care atâta vreme ei înşişi se lipsiseră, cu oamenii acestei lumi şi că nu îndrăzneşte să-şi depăşească timpul. Îl întrebase. Wolfram răspunsese mai puţin incert, dar şi acest răspuns al lui dovedise că despre altceva era vorba. Şi Bucur nu-l mai întrebase de atunci nimic.

Dar atitudinea lui Wolfram ajunsese greu de ascuns. El nici nu se mai căznea să şi-o ascundă. Simţind în plimbările lui pe toată planeta un act de ofensă din partea lumii noi şi dându-şi seama că acest presupus act de ofensă nu putea exista decât din propriul său punct de vedere, începu să găsească pricina nemulţumirii sale în cu totul alte lucruri. De la o vreme, se născu în el un sentiment de mândrie pornit din atenţia noii omeniri faţă de trecutul lui şi de persoana lui. Dar cum mândria de multe ori este încă în lumea noastră un preludiu al trufiei şi cum nu toate caracterele rezistă inconştientei ispite, lui Wolfram începu să i se pară că lumea nouă nu-l flatează ori măcar nu-l cinsteşte atâta cât credea el că ar merita. Întâi dădu vina pe lumea nouă, gândind că în mileniile de evoluţie biologică, de revoluţie socială absolută şi de automatizare maximă a uneltelor această lume nouă s-a uscat, atrofiindu-şi afectele în avantajul gândirii. Iar într-o zi era gata să sară din pat strigând un fel de evrika barbară, când socoti că nu lumea nouă era de vină, nici el însuşi, nici timpul, ci numai colegul său astronaut. „Da, îşi zise el, numai Bucur e vinovat, fiindcă împarte jumătate din cinstea care mi s-ar fi cuvenit singură numai mie, ba ia chiar mai mult, pentru că el este eroul care m-a salvat şi fără care se crede că n-aş mai fi ajuns înapoi pe Pământ!“ Dar tot el îşi zise: „Nu, n-am observat să-l fi lăudat nimeni pentru că m-a salvat”. Şi zise din nou: „Sunt sigur că

aş fi biruit criza, de vreme ce nu m-am sinucis în prima clipă şi am rămas viu. Deci, racheta puteam să mi-o repar fără el şi aş fi ajuns pe Pământ numai eu, el s-ar fi pierdut pentru că zbura mai departe, şi aş fi fost mai eroic decât el care avea o rachetă fără defecte, fiindcă mi-aş fi reglat-o; singur.” Apoi însă îşi zise: „Aş fi avut oare curajul să plec singur, oare nu tocmai faptul că am fost doi ne-a dat energia care lipsea fiecăruia în parte?!“ Lumina zilei se ridica făcând zăpezile să sclipească. „Nu, îşi zise el, aş fi avut îndărătnicie dacă nu curaj, ceea ce la urma urmei e acelaşi lucru!“ Şi atunci îşi zise: „Trebuie să scap de el!“

În clipa aceea, Bucur intră sub cupola lui Wolfram. Bucur abia se despărţise de proaspăta lui iubită şi nu mai putea sta singur. De aceea venise la Wolfram. Dar Wolfram îl privi ciudat.

— Du-te, zise Wolfram. Vreau să rămân singur.

Bucur se opri mirat, stătu locului câteva secunde, apoi plecă. Intrând în încăperea sa, cu aceeaşi poziţie şi de aceeaşi arhitectură emisferică şi dominantă asupra peisajului alpin, Bucur se simţi jignit. Cineva din Consiliul academic îl întrebă, de la distanţă, dacă vrea să facă o călătorie terestră cu scop ştiinţific. Bucur se turbură puţin când află că Wolfram refuzase călătoria, cerând să rămână *acasă* (ceea ce trimisul Consiliului academic, venit între timp, nu prea înţelesese), aşa că plecă numai el. Destinaţia călătoriei era de astă dată sprijinul ce li se cerea astronauţilor în restabilirea unor coordonate geografice străvechi, din timpul lor, asupra cărora documentele din arhive se contraziceau. Bucur începu să simtă căldura satisfacţiei trezite de conştiinţa că devine în sfârşit necesar. Rămas însă singur şi dându-şi abia atunci seama ce pierdea, Wolfram se simţi zdrobit. „Mă concurează!“ gândi el. „Poate chiar el a aranjat lucrurile ca să mă concureze”, îşi mai zise. „Şi acum, continuă el în sine, *ei* vor socoti

că *nu vreau*. Şi cine ştie ce are să mi se întâmple!“ Wolfram se îmbrăcă repede cu un costum de protecţie contra frigului şi ieşi pe un platou înzăpezit. „Se urcă în atenţia lor, creşte în ochii lor!“ zise el tare şi se uită la zăpadă, apoi se uită în jos şi se gândi: „De când n-au mai fost pe-aici avalanşe?“ Îl atrase priveliştea hăului. „Dacă aş sări în jos?“ se gândi el calm. Dar numaidecât izbucni într-un hohot de râs, care făcu să-i vibreze vizorul. Aici nu era îngăduit să respiri aerul zăpezii direct. Wolfram zise în gând: „Tot el să câştige?!“ şi intră în încăperea sa, se dezbrăcă, se lungi pe canapeaua elastică şi apăsă pe unul din butoanele enciclopediei sale distractive comandând astfel robotului neuronal una din simfoniile galactice ale timpului în care trăia. Ascultând, se ridică şi începu să se plimbe. Se gândi: „El *lucrează,* a devenit util, şi eu stau ca un prizonier care nu e bun de nimic. Poate că aş fi fost mai util decât el. Dar, bineînţeles, el e *eroul!*“ Şi Wolfram opri muzica şi rezemându-se de reproducerea Venerei din Millo, pe care şi-o comandase şi i se făcuse din marmură în dimensiunile originale, căzu pe gânduri. „Nu, zise el, nu pot să-l las; o să râdă tot el de mine…“

Se plimbă din nou. Iar se gândi. Apoi ieşi în grabă şi se duse în încăperea lui Bucur. Astronautul, fireşte, nu se întorsese. Wolfram zâmbi vesel şi se aşeză pe un fotoliu. Se gândi: „Nu pot să cer să mă ducă la racheta lui tocmai acum. De ce n-am păstrat arma dezintegratoare!“ Asta îl cam încurca, dar îşi revizui planul. Era mai înalt şi poate mai puternic decât Bucur, deşi aşa ceva nu se mai putea şti după operaţiile de redresare la care fuseseră supuşi amândoi. Wolfram se uită în jur. Îi fu ciudă pe străvezimea absolută a cupolei, pe lumina care apărea automat şi nu se putea stinge nici noaptea decât dacă te culcai pe canapea, fiindcă ridicându-te ea izbucnea singură într-o

secundă, mai bine zis într-una din cele trei sute de mii de fracţiuni ale secundei. Wolfram ieşi în micul tunel legat de încăpere. Nici acolo nu puteai scăpa de lumină: robotul o aprindea şi o stingea pe măsură ce înaintai prin tunel. „Ce lume absurdă! gândi Wolfram. Să nu găseşti niciun colţ întunecos, nici o firidă fără lumină, nicio străduţă dosnică!” Privi în jur şi ochii îi căzură pe un glob de sticlă compactă înăuntrul căruia era schematizat sistemul solar. Avea şi el unul la fel, dat împreună cu celălalt undeva în Asia. Îl luă şi ţinându-l la spate începu să aştepte. Aşteptă mult. Nu se plictisi. După un răstimp, energia lui slăbi puţin la gândul că poate Bucur nu se va întoarce singur. Aşteptă încă un răstimp. Apoi se întoarse la el şi, obosit de încordare, adormi. A doua zi Bucur încă nu venise. Împrospătat, Wolfram se aşeză iarăşi la pândă şi mai stătu o zi, colaborând cu sine însuşi la făurirea şi schimbarea planurilor pe care le socotea, nu fără mândrie, diabolice. Şi deodată, spre seară, îl zări pe Bucur coborând dintr-o rachetă teleghidată. Era singur. Încă nu-l văzuse pe Wolfram, care se ascunse repede în spatele fotoliului înalt. Când Bucur intră, mâinile lui Wolfram; se muiară. Lăsă încet globul de sticlă pe duşumea şi îşi ţinu răsuflarea. Nu mai ştia ce să facă. Fusese de ajuns să-şi zărească prietenul, fără să fie zărit de el, ca să-şi simtă faţa inundată brusc de căldura ruşinii.

Nebănuind nimic, Bucur se aşeză într-un fotoliu pneumatic. Ceru enciclopediei distractive muzică gravă, îşi luă din raft una din cărţile vechi care se adunaseră din toată lumea pentru ei amândoi; de astă dată era o carte mai târzie: jurnalul primului scriitor din lume care străbătuse tot sistemul solar. Nu era de fapt un jurnal anecdotic, în maniera jurnalelor literare din epocile primitive, ca bunăoară jurnalul fraţilor Goncourt; era buretele unei minţi profund raţionale de

observator dialectic şi vizionar, un burete stors de senzaţii şi idei, şi lectura acestei cărţi, apărute în mileniul al treilea, într-una din limbile pe atunci încă de mare circulaţie, i se păru lui Bucur că-i dă, nu se ştie de ce, acelaşi sentiment ca şi contemplarea aurorelor polare sau mai curând la zborului unei mari comete.

Auzi însă deodată un foşnet cu care nu era obişnuit, închise cartea şi opri muzica, uitându-se în jur. Crezu că venise poate *Clio*, cum o numise dintr-o sete acută de simbol pe femeia pe care înţelesese că o iubea. Dar nu văzu pe nimeni şi îşi urmă lectura, până auzi alt zgomot uşor. Wolfram amorţea, stând chircit şi începea să se mişte. Bucur se sculă, şi atunci se sculă şi Wolfram. Văzându-l, Bucur tresări, dar numaidecât faţa răvăşită a lui Wolfram mărturisi, în tăcere, tot. Bucur la început privi lung, în derută, apoi înţelese şi zâmbi trist, chiar dezgustat. Se priviră în ochi, până când privirea sumbră şi oţelită a lui Wolfram se turbură şi se făcu ceţoasă. Şi atunci Wolfram ieşi în tunel fără să se mai uite înapoi.

Rămas singur, Bucur se plimbă un răstimp prin încăpere, apoi stătu cu ochii la zăpezi.

Intrând în încăperea sa, Wolfram se culcă fără să mai guste plăcerea stingerii în valuri a luminii. Afară, muntele se învăluise demult în noapte. Wolfram ar fi vrut zgomot, dar îşi dete seama că zgomotul rămăsese foarte departe, că între liniştea din jurul lui şi zgomotul dorit se intercalaseră mai mult decât cinci mii de ani. Nu era nimic de făcut. I se făcu iarăşi dor de singurătate şi se întrebă dacă n-ar fi fost mai bine să fi rămas pe planeta care-l sorbise din spaţiul interastral şi dacă nu s-ar fi obişnuit până la urmă să trăiască acolo fără grija bucuriei şi a tristeţii. Dar, spirit realist, se trezi numaidecât în afara visului şi lângă adevărul prezent, şi, stând aşa, cu sufletul zbătându-i-se în gol, pe canapeaua elastică dintr-o lume străină, îşi aminti

de istorisirile auzite în copilărie despre deceniile precedente naşterii lui pe care le urâse, şi acum le iubi. Nu ştia prea mult despre ele, dar din ceea ce ştia desprinse gustul macerat în zemurile mileniilor pentru forţă, pentru teroarea cu care se spunea odată că ambiţia unei persoane influente s-ar fi impus. Şi el se simţi persoană influentă, dar apoi scuipă drept pe sânul Venerei din Millo şi i se făcu scârbă de sine şi de tot, şi mai ales de această lume nouă şi străină în care trebuia să-şi împartă drepturile şi gloria cu altul.

Iar Bucur acum se plimba din nou prin încăperea lui şi, fără să regrete că îl salvase pe Wolfram, ba chiar mândrindu-se faţă de sine însuşi că îl salvase, îşi strecura pe furiş în propria conştiinţă câte un gând care-l îndemna să se despartă acuma de el. Nu-i dorea nimic rău, cu atât mai puţin moartea, fiindcă el îl adusese la viaţă şi nu poţi dori să iei viaţa pe care însuţi ai dat-o, însă ar fi dorit să se întâmple cumva fără intervenţia sa, ca Wolfram să vrea să plece în altă parte, fără el. Bucur se simţea însingurat şi trist şi ar fi avut nevoie de cineva cu care să se sfătuiască şi îşi dădea seama că singurul om din lumea lui, cu care s-ar fi putut sfătui în desişul acestor frământări morale, îi devenise duşman şi că e absurd să doreşti a te sfătui cu duşmanul împotriva lui însuşi. „Lumea asta, cugetă Bucur, e sublimă dar nu e a mea“. Şi îşi dădu seama că-l durea nu atât că dobândise un duşman, cât că pierduse un prieten. „Poate că l-aş recâştiga, dar cui să mă plâng? îşi zise Bucur. În faţa cui să-l fac de râs şi să-l vindec de trufie?“ Şi Bucur se mai gândi: „Mai bine am să cer să stau departe de el“. Apoi încheie: „Dar cum să le spun lor, când ei sunt miliarde şi se înţeleg fără să rostească un cuvânt!“

Şi stătură amândoi, izolaţi unul de altul, până când soarele străluci din nou pe zăpezi

XII

Acum stăteau amândoi alături uitându-se la munţii de stâncă cenuşie de sub ei, pe care soarele sculptase din umbre şi lumini viziuni nepământene. Aici mai fuseseră, era Caucazul. Se întorseseră cu o zi mai înainte fără nimeni altcineva în aeronava lor dată de lumea nouă în faţa căreia se certaseră ca în faţa unei lumi vechi. Uitând atunci fiecare de celălalt şi încă zguduiţi de criza adaptării, de aceea bănuitori şi irascibili, ceruseră Consiliului academic al Pământului să-i despartă pe Pământ, crezând că Pământul e prea mic pentru amândoi laolaltă. Nimeni dintre oamenii viitorului nu se împotrivise dorinţei acestor (pentru ei) paleoastronauţi şi nimeni nu se mirase chiar dacă nimeni nu pricepuse de ce în relaţiile dintre ei doi vocea lor devenea în ultimul timp mereu mai intensă şi de ce renunţau prea repede la o activitate cerută de ei înşişi, înainte de a o fi făcut. Iar celor doi astronauţi străvechi poate tocmai aceste lucruri le răpiseră mult din gustul certurilor şi al despărţirii, începuseră să aibă certitudini unul despre celălalt şi amândoi despre lumea cea nouă, după cum aveau însă şi îndoieli, căci totdeauna omul e dispus să interpreteze felurit şi în nuanţele sufletului său o stare obiectivă care este una şi aceeaşi. În cele din urmă doriseră să fie iar împreună şi desigur nici această dorinţă nouă nu mirase pe nimeni. Şi totuşi, fără a se plictisi de ei şi de cazurile lor despre care se informa într-una, ca să le înţeleagă, în marile arhive electronice ale Pământului, lumea cea nouă păru să aibă faţă de ei o atitudine inedită, mult mai atentă, care cusu definitiv ruptura dintre ei doi.

— Suntem ridiculi! zise în sfârşit Bucur, când începură să-şi examineze propriile fapte iarăşi împreună.

— Asta oricum, dar sunt îngrijorat să nu ni se

întâmple ceva din cauza nestatorniciilor noastre, zise Wolfram. Îmi dau seama că ele se pot numi ticăloşii…

— Suntem ridiculi în primul rând faţă de noi înşine, zise Bucur.

— Nu ştiu prea bine dacă pe ei îi deranjează neapărat relaţiile care au fost între noi sau, cine ştie, poate alte lucruri! zise Wolfram. Eu nu m-am dus cu geografii lor când te-ai dus tu, mai mult de o lună am stat despărţiţi şi poate le-am iscat şi dificultăţi mai mari, cine poate şti!

— Nu cred, zise Bucur. Mi se pare că ei au nevoie de noi oricum, şi împreună şi deosebit, numai să fim. E drept, parcă înţeleg că ne admirau mai mult când eram uniţi. N-ai văzut? De câte ori ne-am certat, ei se mirau de ce vorbim mai tare. Nu crezi că asta poate fi o ironie? Dar tot el adăugă: Nu, nici măcar atât.

— Dacă ar fi numai ironie! zise Wolfram.

Iar curând după această discuţie, când doi inşi din Consiliul academic veniră la ei să-i întrebe dacă vor să facă o călătorie până în oraşul subteran central, amândoi păliră, şi mai ales Wolfram, care spuse încet, parcă ferindu-se să nu clatine prea tare aerul cu vocea lui:

— Bucur, cred că ar fi mai bine să le explicăm dinainte ce a fost.

Bucur ridică din umeri. Zise:

— Poate.

— Noi doi, zise atunci Wolfram, adresându-li-se celor veniţi, nu ne-am înţeles din anumite pricini…

— Şi argumentul cui a rămas bun? întrebă numaidecât, fără surprindere, unul din cei doi oameni ai viitorului.

Astronauţii se priviră. Iarăşi o ironie?

— Noi doi, zise atunci Bucur, nu ne-am înţeles fiindcă ni s-a părut că se naşte între noi (şi vru să spună *concurenţă,* însă nu găsi cuvântul în limba

planetară pe care socotise până atunci că o învăţase desăvârşit, aşa că încercă să caute alt cuvânt şi zise) o diferenţă de (şi vru să spună *glorie,* dar nu-l găsi nici pe acesta şi se mulţumi să spună) situaţie, adică noi doi ne-am respins unul pe altul… poate voi nu cunoaşteţi modalitatea: ea aparţine trecutului *nostru*.

Cei doi oameni ai lumii viitorului ascultară atent. Unul întrebă:

— O diferenţă de idei? În ce privinţă?

— Nu chiar de idei, zise Wolfram; eu am vrut să-l… (dar se opri numaidecât, dându-şi seama că era gata să-şi mărturisească intenţia de crimă, şi se corectă) să nu-l mai văd pe Bucur. Acum însă îmi e (vru să spună că-i e *ruşine,* dar se pare că limba planetară nu avea nici noţiunea aceasta, şi Wolfram îşi lăsă fraza neisprăvită)…

Oamenii viitorului se uitară unul la altul, apoi unul întrebă puţin derutat:

— Cum vă simţiţi? Sistemul vostru nervos nu e obosit?

— Nu, zise Bucur. Suntem sănătoşi. Altceva s-a întâmplat. Voi cunoaşteţi bine istoria antichităţii?

— Da, zise unul din cei doi inşi. Eu cercetez chiar epoca din care aţi venit!

Era un bărbat blond, puţin deosebit ca statură sau supleţe de ceilalţi, cu o faţă părând totuşi ceva mai uscăţivă, cu un glas plăcut, însă parcă mai puţin sonor. Wolfram stătea cu capul în pământ. Numai Bucur îşi cerceta cu luare-aminte interlocutorul, fiindcă i se părea că observă ceva. Mutându-şi privirea spre celălalt, Bucur zise:

— Atunci gândiţi-vă la marile ciocniri mortale între populaţii! Şi Bucur zâmbi uşor, dându-şi seama că nu găseşte cuvântul *război*. Ceea ce se petrecea între marile populaţii ale trecutului, s-a petrecut acum între noi… fireşte, fără efecte mortale.

— Între două populaţii? întrebă celălalt bărbat din Consiliul academic, un bărbat brun. Dar voi sunteţi doi indivizi, nu două populaţii. Nu înţeleg, deşi faptele de care vorbeşti le cunosc, chiar dacă afectiv nu le-am înţeles niciodată.

Şi se uită un timp la celălalt, la cercetătorul antichităţii, care spuse aproape cu sfială:

— Cunoştinţele noastre istorice sunt insuficiente, mai ales în privinţa detaliilor stranii. Trebuie să mergeţi cu noi la Consiliul academic al Pământului, să consultăm calculatorii enciclopediei de istorie a societăţii primitive. Acolo sunt depozitate, în aparatele neuronale, toate cunoştinţele omeneşti necesare! şi îi invită pe cei doi astronauţi cu un gest.

Când se aşezară în racheta automată, Wolfram zise îngrijorat în una din limbile străvechi:

— N-am făcut bine că le-am mai spus şi asta. N-am făcut decât să ne agravăm situaţia. Vai, de ce nu m-am sinucis la timp acolo, pe planeta bizară, să nu te mai bag acuma şi pe tine în complicaţii!

Bucur nu-i răspunse nimic şi zburară în tăcere. Cei doi oameni ai viitorului discutau în felul lor, cu gura închisă, căci se priveau într-una. Se uitau însă din când în când şi la cei doi astronauţi oare, din această pricină, se simţeau tot mai nelalocul lor şi păreau din ce în ce mai îngrijoraţi. Totuşi, mult mai stăpân pe sine decât Wolfram, pe care tradiţionala lui linişte gravă îl trădase şi acum, Bucur observă deodată că cei doi bărbaţi din Consiliul academic discutau în contradictoriu. Vocile lor nu răsunau, muşchii feţei fiecăruia rămâneau imobili, dar în ochi se revărsau felurite ape oglindind mersul interior al gândirii. Bucur simţi astfel că aude mişcarea sufletului fiecăruia din ei. Îşi aduse aminte că mai băgase de seamă, de curând, acelaşi lucru şi la alţii. În împrejurarea complexă a unei întâlniri, ca într-o revelaţie, Bucur simţise deodată că

începe să distingă indivizi din mulţimea pentru el până atunci nediferenţiată. Acum înţelese că începea să se deprindă cu lumea cea nouă. Îşi aminti că, în trecutul său îndepărtat, o societate de japonezi, cu care locuise împreună câteva săptămâni, i se păruse o masă anonimă, până când legase cea dintâi prietenie cu un om.

Bucur îi spuse aceste lucruri şi lui Wolfram, bucuros ca de o descoperire. Wolfram nu pricepu îndată, fiindcă era covârşit de temeri, totuşi mai târziu răspunse cu anume scepticism:

— Înţeleg… Ştiu din copilărie când vedeam numai pădurea până am îndrăgit primul copac. Numai că aici, copacul…

Dar renunţă să-şi mai termine fraza, şi Bucur îi privi mai departe pe cei doi, căutând să înţeleagă obiectul contrazicerilor dintre ei, dacă erau într-adevăr contraziceri.

Racheta ateriză pe vechiul platou cunoscut şi cei patru coborâră în sala uriaşă a Consiliului academic al Pământului, din oraşul subteran. Astronauţilor li se păru că de astă dată era aici mult mai multă lume, şi Wolfram îi şopti îngrijorat celuilalt:

— Ne judecă! Probabil e un tribunal special.

— Nu cred, zise Bucur, liniştit, nu însă nepăsător. Poate mai mult o să ne alegem cu o mustrare pentru mofturile noastre stupide. Să vedem.

— Eşti un naiv, spuse Wolfram. Oricât de nouă, lumea nu se poate menţine în ordine fără represiuni. Sau îţi închipui cumva că ei ne-au arătat totul!

— Vad, Wolfram, zise Bucur cu tristeţe, cât venin s-a turnat odinioară în tine dacă şi acum eşti terorizat! Visezi tribunale şi pedepse. Asta-i altă lume, Wolfram…

Dar se aprinseră luminile maşinii cibernetice universale. Maşina deocamdată nu spuse nimic. Lucrau lângă ea cei doi membri ai Consiliului academic care

veniseră cu ei aici. Astronauţii acum tăceau, şi în timp ce Wolfram se arăta tot mai îngrijorat, lui Bucur i se făcu ruşine. El se gândi: „Conflictul nostru *lor* poate li se pare numai o luptă între doi păianjeni, sau nici măcar atât“. Şi ar fi îndurat orice, cu linişte stoică, dacă n-ar fi simţit deodată mâna cuiva pe mâna sa şi, uitându-se cu o tresărire, n-ar fi văzut-o pe *Clio*, femeia cu păr roşu, venită cine ştie de ce aici (se gândi Bucur), pentru el sau din cauza lui.

Şi tocmai atunci maşina zise:

— Între voi doi s-a produs o respingere bizară, pe care noi n-am înţeles-o. Arhivele vechi au izbutit totuşi să ne definească împrejurarea aceasta nemaiîntâlnită. Întâi am crezut că s-a petrecut o dereglare a funcţiilor nervoase, însă medicii şi aparatele confirmă unanim că organismele voastre s-au adaptat normal mediului. Nici redresarea care vi s-a făcut n-a fost nocivă. Arhivele ne-au informat că în societatea voastră antică asemenea situaţii bizare se petreceau foarte des şi se pare că era tot un fel de maladie, însă trecătoare, a sistemului nervos. Unele dereglări duceau la finaluri mortale. Nu putem înţelege încă de ce. Specialiştii noştri în istoria maladiilor nervoase ale antichităţii sunt acum retraşi pentru studiu pe Marte şi nu avem motive să le întrerupem munca. Ni se pare clar însă că această dereglare bizară a voastră a trecut. Calculatorii medicali arată că una din cauze este izolarea voastră în relaţiile cu noi. Vă propunem să soluţionaţi singuri sănătatea sistemului vostru nervos.

Maşina amuţi şi îşi stinse luminile. Cei doi astronauţi şedeau ruşinaţi, tăcuţi, cu capetele plecate. Bucur observă tăcerea şi felul cum stăteau ei doi şi înţelese că şi această ruşine poate că lumii noi i se părea bizară.

Wolfram părea că suspină cu ciudă.

Bucur simţi din nou prezenţa femeii de lângă el şi îşi

reveni primul.

— Wolfram, zise el, toate stările prin care am trecut sunt pentru ei bizare, dar vezi că şi pentru noi amândoi. Societatea lor nu ne poate înţelege: ea e un organism fără maladii interne.

— Şi ce să facem ca să spălăm ruşinea? zise Wolfram jenat că vorbeşte în limba pe care o înţeleg toţi, folosind însă un cuvânt vechi.

Bucur surâse:

— N-ai înţeles ce trebuie să faci? Ei nici nu au cuvântul de care ai avut tu nevoie.

— Sunt un imbecil! zise Wolfram în limba lui de acasă.

— Nu, zise Bucur în aceeaşi limbă; acum nici tu, nici eu! Ţii minte ce ne-a împrietenit pe noi doi? Dezastrul şi singurătatea. După aceea munca a dispărut, şi din trândăvie şi trai bun s-au iscat certuri. Nouă nu ne trebuie arhive cibernetice pentru asemenea diagnostic. A fost o plictiseală de paraziţi şi cealaltă faţă a singurătăţii era gata să ne distrugă aceeaşi prietenie.

Wolfram zise atunci în limba planetară, neadresându-se din jenă nimănui:

— Dacă în loc de doi ar fi fost unul singur, care ar fi fost atitudinea voastră faţă de noi?

— Nu ne-am pus întrebarea! le răspunse un bărbat focos, pe care-l mai văzuseră. Era unul dintre membrii Consiliului academic, faţă de care Wolfram se simţea mai în apele sale, întrucât omul acela, care imaginase primele „oraşe fotonice“, adică nişte imense laboratoare cosmice cu propulsie fotonică, dar şi cu locuinţe pentru numeroşi cercetători, semăna întrucâtva, cum credea turburatul astronaut, cu Schiller. Bărbatul focos, care părea totdeauna că ştie mult mai mult decât spune, zise zâmbind: Dar putem răspunde. Unul este mai puţin decât doi. Ne întrebaţi

ce am face dacă s-ar întoarce echipajul astronavei pierdute? Am fi şi mai bucuroşi. Voi sunteţi de neînlocuit, chiar dacă aţi fi douăzeci de mii în loc de doi. Nu sunteţi o formă de viaţă, dintr-o constelaţie străină, pe care s-o cercetăm ştiinţific. Vă respectăm ca pe strămoşi, dar vă iubim fiindcă aţi ajuns vii până la noi. Sunteţi noi înşine.

Bărbatul blond, care spusese că e istoric, zise voios:

— Voi sunteţi istorie vie şi înţelegem trecutul prin voi mai bine decât prin toate arhivele noastre automate!

Bucur se posomori brusc.

— Deci vă stârnim interesul ştiinţific, zise el puţin nemulţumit.

— Sunteţi istoria noastră vie, care ne ajută să ne cunoaştem trecutul mai bine decât prin memoria calculatorilor, zise bărbatul focos şi se apropie de ei. Dar, bineînţeles, mult mai mult decât istoria vie… Încep să înţeleg ce întrebaţi. Dacă aţi fi fost cadavre, am fi făcut un muzeu, dar sunteţi vii şi veniţi din lumea care a început s-o pregătească pe a noastră. Sunt în gândirea voastră unele noţiuni pe care nu le înţelegem, fiindcă ceea ce exprimau ele a dispărut demult. Dar venirea voastră neaşteptată în lumea noastră ne deschide posibilitatea unei confruntări de care avem nevoie. Voi ştiaţi înaintea noastră că ideile se nasc din confruntări. Nu ştim dacă v-aţi dat seama că de la aterizarea voastră faceţi parte din Consiliul academic al Pământului.

Wolfram vru să mulţumească, surprins, încântat fără veste, însă nu găsi în limba planetei cuvântul care-i trebuia. Îi spuse atunci lui Bucur, în aceeaşi limbă:

— Cred că trebuie să ne apucăm de lucru, Bucur, nu ştiu bine de ce anume, dar ceva trebuie făcut.

— Care este dorinţa voastră acum? întrebă alt membru al Consiliului academic.

— În locuinţa noastră ne vom consulta cu cineva din

voi, zise Bucur. Nu ştim încă ce vrem, dar vrem să vă fim utili.

— Să plecăm? îl întrebă Wolfram, acum ascultător ca un copil şi căutând parcă anume şi cu voluptate tutela prietenului său, dar în acelaşi timp regretând plecarea, fiindcă descoperise în Consiliul academic două femei, una aproape aeriană, cu tenul mat, şi mai ales alta cu un păr de sclipiri, ca şi înstelatul cer negru cu sori arzând şi planete cu lumină calmă, aşa cum se vede el din orice astronavă şi cum – socoti Wolfram – trebuie să fi arătat cu adevărat *Urania*, fantastica zeiţă a astronomiei.

Bucur nu băgă de seamă cumpăna în care se găsea Wolfram, dar *Urania* observă şi veni lângă Wolfram.

Urania nu-i spuse nimic, dar când fu privită (sau pesemne întrebată în tăcere acustică) de bărbatul focos, dânsa zâmbi cald, şi zâmbi atunci şi bărbatul focos, iar Wolfram se simţi ceva mai bine.

Şi intrând apoi într-o aeronavă împreună cu câţiva dintre ceilalţi, Bucur nu-i observă sau nu le dădu importanţă, fiindcă spuse în limba veche în care vorbeau ei doi cel mai des:

— Îmi era foarte ruşine, Wolfram, mai mult decât în faţa unui tribunal, când mă uitam la luminile maşinii universale. Auzi tu, au avut nevoie de creiere electronice ca să afle că ne-am certat şi tot n-au înţeles nimic, îţi dai seama, Wolfram, n-au înţeles! Când am văzut că nici ruşinea nu există, fiindcă nu este fapta urâtă care s-o genereze, aş fi preferat să nu mai exist. Pricepi, Wolfram, începuse să-mi fie scârbă de mine.

— Dacă nici nu se poate mulţumi în limba asta, totuşi aşa de bogată! zise Wolfram. Aş vrea acum să număr cuvintele care lipsesc, pe care noi le aveam din belşug şi cred că n-am să pot. Aproape că nu înţeleg de ce nu se poate măcar mulţumi…

— Nu m-am mirat de lipsa celorlalte, aici însă pare a fi… (şi Bucur le explică celor care-i însoţeau la ce se gândiseră ei doi şi numai perifrazele largi izbutiră să-i facă să bănuiască ce însemnase în trecut verbul a mulţumi). Noi, zise Bucur, nu eram obligaţi să facem în vremea noastră nimic pentru cel care nu ne interesa. Dacă făceam ceva pentru el, omul totdeauna îşi exprima faţă de noi o anumită stare afectivă!

— Nu pot spune că am înţeles, zise bărbatul focos, constructorul oraşelor fotonice, deşi îmi explici. Mi se pare bizar. Când facem ceva, suntem bucuroşi că am izbutit să facem. Trebuie mai mult?

— De ce, de pildă, îl întrebă atunci Bucur, la voi nimeni nu-şi propune o întrecere cu altul?

— Întrecere între oameni? zise mirat omul lumii noi.

— Da, spuse Wolfram, fiindcă în lumea noastră fiecare căuta să întreacă pe altul, fie la alergarea cu picioarele sau cu un vehicul, fie la forţa musculară, la numărul de obiecte pe oare le avea, sau la altele…

— Chiar la realizările folositoare tuturor oamenilor, adăugă Bucur.

— De ce să se întreacă? întrebă *Clio*, femeia cu părul roşu. Nu voia fiecare om să facă bine lucrul pe care-l făcea şi atât cât putea să-l facă?

— Voia şi nu voia, zise Bucur. Dacă l-a întrecut pe cel de lângă el, se odihnea.

— Chiar dacă mai putea să facă? întrebă tot *Clio*.

— Chiar şi atunci.

— E inexplicabil, zise bărbatul focos. Noi cunoaştem limitele creierului omenesc de azi, de aceea ce nu poate face unul singur fac mai mulţi şi fac toţi. Avem aparatele care ne ajută. Însă ştim că sunt şi limite peste care azi nu se poate trece: viitorul e foarte lung! şi el zâmbi amuzat.

— Şi asta nu vă dă neîncredere în voi? zise Bucur.

— Neîncredere? zise atunci *Urania*, femeia la care

Wolfram se uita acum într-una. Nu. Ai folosit incorect cuvântul; el se întrebuinţează numai în raporturile omului cu fenomenele.

— Am vrut să spun… începu Bucur.

— Înţeleg ce vrei să spui, zise *Urania*. Nu ne dă neîncredere, dimpotrivă: neîncrederea s-ar naşte din prea multă încredere.

Aeronava se opri pe unul din platourile alpine şi intrară cu toţii nu în una din locuinţele celor doi astronauţi, ci într-o bibliotecă cibernetică. Unul dintre membrii Consiliului academic le spuse că vor aştepta puţin până la reglarea unor aparate de informaţie, şi astronauţii se aşezară puţin dislocaţi din ei înşişi.

Bucur spuse, revenind la limba şi înţelesurile străvechi:

— Ai înţeles miracolul lor, Wolfram?

— Dacă vorbeşti metaforic, da.

— Cum? îl mai întrebă. Chiar structural?

— Ştiu ce vrei să spui. E normal, dar pare miraculos! zise Wolfram.

— Cred că nu m-ai înţeles, zise Bucur. Că au dispărut noţiunile noastre insalubre, otrăvitoare şi evident negative, asta aştepta lumea de pe vremea faraonilor, dacă nu mai de demult. Dar îţi dai seama, Wolfram, că a dispărut ca negativ şi ceea ce socoteam mai angelic, folositor, sublim!

— Vrei să zici că a dispărut până şi ironia? zise Wolfram. Nu mă mai mir. Nimeni nu suspectează pe nimeni, nimeni nu mai urmăreşte să se ridice sau măcar să strălucească în dauna altuia. Sau că ei nu mai sunt sensibili la glorie şi laudă şi că n-au nici cuvintele astea? Tu nu vezi că nici prostia nu se mai naşte de când au învăţat să dirijeze până şi formarea embrionului? Ce să mi se mai pară miraculos?

— Nu astea, Wolfram, exclamă Bucur supus de-a întregul încântării. Dar nu vezi că nici *morala* nu mai

există măcar ca noţiune?

— Cum nu există morală? zise Wolfram.

— De vreme ce nu mai există de mult constrângere şi faptele rele s-au redus numai la erorile ştiinţifice sau de calcul! Gândeşte-te, zise Bucur. Adu-ţi aminte: cutare nu fura şi era om moral, fie că nu fura de teamă, fie că înţelegea că nu are dreptul la lucru străin, nu însă pentru că nu avea nevoie de acel lucru. Morala era un ciclu de reflexe condiţionate, nu o calitate structurală a organizării superioare a materiei în om. Noţiunea de morală nu mai există, fiindcă nu mai există obiectul ei; înţelegi, Wolfram?

— Înţeleg, însă mă cutremură, zise Wolfram. Deci valorile noastre absolute şi eterne nu mai iau nici măcar cuvinte care să le exprime. Da, parcă încep să mă simt umplut de ridicul.

Intră cineva şi spuse:

— Aparatele m-au informat. Prima activitate ce poate folosi mult cunoştinţelor noastre, prima activitate pe care v-o cerem este o contribuţie unde nimeni nu vă poate înlocui. (Astronauţii îl priviră miraţi. Ştiau bine că lumea aceasta nouă nu cunoaşte nici falsele amabilităţi, nici flatarea.) Se lucrează de mult, preciză el, la completarea programării unor calculatori pentru stabilirea exactă a treptelor de evoluţie a sistemelor neuronale vii. Programarea se face numai pe baza arhivelor pentru trecutul îndepărtat. Dar sunt multe lacune în arhive sau contradicţii uneori insolubile. Veţi fi consultaţi de constructorii calculatorilor.

— Suntem bucuroşi, zise Wolfram. Dar e într-adevăr atât de util?

— Da, zise însoţitorul. Vom putea preciza mai bine detaliile legilor evoluţiei şi vom şti mai exact ce este de făcut pentru grăbirea ei de acum înainte.

— Şi în timpul nostru lumea se preocupa de

cunoaşterea practică a evoluţiei, zise Bucur, ridicându-se ca să se plimbe, după un vechi obicei. Mă gândeam încă în racheta cu care am decolat spre Epsilon Eridani că evoluţia nu este nimic altceva decât o uzină automată imensă, care fabrică mereu piese tot mai perfecţionate, iar modelele greşite şi inutile, chiar dacă a cheltuit pentru ele materie primă şi energie, le aruncă în canalele de evacuare, unde ele mai circulă până se dezagregă. Dar mă mai gândeam atunci la ceva: *ea* (de fapt, vedeţi, preciză el, eu o personific ca să mă exprim mai uşor, deşi ştiu bine că legile evoluţiei nu sunt conştiente) a încercat pe Pământ marile animale pe care le-a părăsit, după unele ipoteze din vremea noastră veche, a încercat furnicile şi le-a părăsit, apoi pasărea, în sfârşit omul…

Wolfram îl întrerupse:

— Deducţiile sunt acum foarte vechi. Eu însă m-am întrebat de unde putem şti că evoluţia asta, care manevrează orbeşte dar logic, nu va abandona la un moment dat şi omul, ca să încerce poate altă formă, superioară, mai economică, mai…

— Nu va mai încerca alta! zise Bucur râzând. L-a dus pe om prea departe ca să-l mai părăsească, materia s-a organizat în conştiinţa de sine.

Bărbatul cel focos începuse să zâmbească. Se uită la cele două femei care surâdeau vag, şi veni să se aşeze lângă imensa fereastră în dreptul căreia se oprise Bucur, în picioare. Apoi zise, fără să mai zâmbească:

— Atunci când v-am văzut prima dată şi am aflat din ce epocă veniţi, toţi credeam că sunteţi prea primitivi ca să ne puteţi înţelege. Mă bucur mult că ne-am înşelat. Omul nu mai poate fi părăsit. El nu mai e numai un element din biosferă, de vreme ce a învăţat să se desprindă de ea şi să creeze pe alte planete altă biosferă.

— Încă nu sunt convins, zise Wolfram. Pe vremea

noastră erau păreri care afirmau că creierul omenesc nu e un mecanism simplu, ci un sistem inflexibil şi greoi.

— În condiţiile sistemului nostru solar, zise Bucur.

— Şi atunci, dacă evoluţia, lucrând simultan pe întreaga uzină a Cosmosului, ar renunţa, zise Wolfram, la om cu planetă cu tot, după acest insucces?

— Care insucces? întrebă *Clio*, neînţelegând, apoi înţelese: N-a fost niciun insucces.

XIII

— O să ne putem obişnui vreodată aici? îl întrebă Wolfram pe Bucur, ieşind într-o zi amândoi dintr-un vast parc subteran.

Bucur nu vru să răspundă. Wolfram zise:

— De ce nu vrei să răspunzi? Eşti poate supărat, ţi-ai adus aminte de…

— Nu pot să-mi răspund mie însumi, zise Bucur. Nu m-am supărat niciodată pe nimeni.

— Vezi, te-ai închis în tine şi nu vrei să recunoşti că noi doi suntem o lume, şi că ei sunt alta… Ştiu ce ai să-mi spui! protestă Wolfram când i se păru că Bucur vrea să-i răspundă. Nu mai răspunde. Unde ne ducem? Azi ei nu lucrează cu noi. Aş vrea să văd un *Hamlet* vechi. Sau… nu ştiu ce vreau.

— Vrei să mergem cu astronava într-o staţie orbitală? zise Bucur.

— Deocamdată sunt sătul de astronave. Vreau să mă plimb pe jos, la suprafaţă, într-o pădure adevărată.

Bucur nu zise nimic.

O mică rachetă automată îi duse la marginea unei păduri de pe suprafaţa Pământului. Foştii astronauţi intrară în pădure.

— Singuri! zise Wolfram. Ele refuză să vină aici.

Un răstimp merseră agale, uitându-se la frunziş. Soarele real se scutura printre crengi, ca în tinereţea lor de dincolo de milenii. Apoi se aşezară pe o tulpină îndoită.

— Ai ajuns să doreşti lipsa de confort! zise Bucur cu întârziere. De ce spui că refuză pădurea? Ai chemat-o şi n-a venit?

Wolfram zâmbi, apoi suspină acrit:

— Ce să mai vorbim, Bucur! Ştiu că n-ar veni. M-a întrebat numai de ce îmi plac aşa de mult pădurile. I-am spus. S-a mirat.

— Asta-i tot? zise Bucur. Eşti un om sucit, nu te înţeleg prea bine.

— Lasă, zise Wolfram. Poate că ar veni, dar simt că numai ca să-mi facă plăcere. N-are haz. Ţi-aş spune mai curând despre Margareta…

— Pe care o iubea Faust? se miră Bucur, încercând să pară amuzat.

— Nu, pe care o iubeam eu. Era proastă, dar ne despărţeau câţiva ani. Eu eram mai mare cu patru sau cu cinci ani, nu eram mai mic cu cinci sau şase milenii. Bărbatului din vremea noastră îi plăcea să rămână enigmatic şi să-şi domine femeia…

— Nu generaliza. Unii preferau să fie egală…

— Şi eu sunt egal cu enciclopedia asta ambulantă? zise Wolfram. Dacă aş avea briceag, aş tăia pe copacul ăsta în loc de inimă un poliedru cu ecuaţia relativităţii restrânse în loc de săgeată!

— Atunci e de preferat o elipsă! zise Bucur.

— Râzi… Râzi! Poate că e util.

— Şi chiar n-ai alt sentiment mai al tău?

— Care sentiment? Senzaţia că am luat un medicament viu care mi-a dat nişte voluptăţi?

— Degeaba vrei să pari cinic, zise Bucur. Nu te mai cred. Îţi închipui că aş crede că vrei lacrimi, sinucidere, vitriol, ca în romanele generaţiei bunicilor mei? Am citit

asta de mult în nişte cărţi. A, ţi s-a făcut dor iarăşi de Werther! şi Bucur izbucni în râs. Poftim, provoacă-mă pe mine la duel… dar n-ai sabie.

— Lasă zeflemeaua! spuse mâhnit Wolfram. Chiar tu te bucurai că lumea asta nu cunoaşte nici măcar ironia. Vrei să spui că tu eşti fericit cu diavoliţa ta roşcovană?

Bucur se încruntă. Zise rece:

— N-aş vrea să vorbesc de *Clio*… Mie aşa îmi place să-i spun: *Clio*.

— Mă rog, dacă le-am dat nume greceşti, asta nu înlătură efectul paradoxului lui Einstein. Pentru mine, dragostea cu *Urania* asta e mai mult un binom.

— Minţi, Wolfram! strigă Bucur. De ce minţi? Spune, ce face *Urania* ta?

— Proiectează oraşe orbitale, zise Wolfram. Parcă asta are vreo importanţă! Margareta mea de acum cinci mii de ani îmi urmărea sistemul nervos în timpul antrenamentelor din centrifugă… Hai, spune-mi despre *Clio*, Herodot absurd ce eşti!

— N-are rost să fii maliţios. Poate că o să dureze.

— Cum, tu poţi iubi o femeie cu cinci milenii mai bătrână ca tine? întrebă deodată Wolfram.

— Dacă aş porni de la asemenea prejudecăţi, bineînţeles că nu. Dar nu pornesc! zise Bucur. Nu ştiu, e parcă ceva ascuns care mă apropie de ea.

— Este… începu Wolfram, însă Bucur îl întrerupse, ca şi când s-ar fi temut să nu audă ceea ce era sigur că va auzi:

— Nu este. Dar sunt alte două lucruri care mă tem că până la urmă n-am să le mai pot birui sau măcar îndura.

— Vezi că sunt! zise Wolfram.

— Nu ştiu dacă te gândeşti chiar la cele două lucruri, zise Bucur. Poate că primul nici nu-i atât de important. Mă gândesc la eforturile pe care le fac tot timpul să nu

aduc cu mine purtări uitate şi noţiuni moarte.

— Asta nu se poate ocoli. Mai ales în dragoste!

— De ce mai ales în dragoste? zise Bucur cu un oarecare zâmbet pe faţă.

— Ei, zise Wolfram, aşa. Trebuie să fim spontani, vezi! Aş spune chiar că asta le şi atrage.

— Nu ştiu, zise Bucur, eu m-am ferit. Al doilea lucru însă mă pune într-o inferioritate cumplită.

— Eşti mult prea susceptibil, trebuie să te dezbari! îl sfătui Wolfram cu glas uşor nervos, simţind că de acest sfat are nevoie mai mult el însuşi.

— N-ai ghicit, zise Bucur. Încerc să mă adaptez acestei lumi şi îmi dau seama că sunt totuşi un primitiv ajuns aici din greşeală. Sunt sigur că am să izbutesc într-o zi să nu mai fiu primitiv. Dar la altceva mă gândesc.

— Ştiu, zise Wolfram: că suntem numai nişte cobai…

— Nu, asta nu, de loc!

Bucur se aşeză pe iarbă, lângă un copac. Wolfram făcu la fel.

— Ce bine e totuşi în pădure, zise Wolfram.

— Nu, n-ai dreptate… Eu simt afecţiunea lor omenească în fiecare minut, zise Bucur. Ne-au şi spus-o!

— Şi nu socoţi că civilizaţia asta măreaţă i-a dezumanizat?

— Nu, zise Bucur. Şi să fii mulţumit că ei nu cunosc amănuntele umanismului epocii tale, cu închisori, hoţii, spirit birocratic, crime, cu… Am văzut în copilărie doisprezece oameni care săpau o singură groapă pentru un singur copac. Şi se certau. Cred că acest *umanism* lipseşte acuma, nu?

Wolfram acuma tăcea, ronţăind neliniştit un fir de iarbă.

— Atunci de ce ne-au studiat ca pe nişte reptile? zise Wolfram.

— N-ai simţit? zise Bucur. Păcat că n-ai simţit! Eu am simţit.
— Minţi. Te-ntristaseşi atunci şi tu.
— Tristeţea mea e altceva. Eu vin de acolo unde n-am să mă pot întoarce niciodată. Dar simţeam că ei ne-au studiat ca să ne înţeleagă şi să ne poată iubi mai mult.
Wolfram îl privi lung.
— Tu ascunzi ceva! zise el după aceea. Simt eu că ascunzi ceva, şi cred că nu de mine, cred că de tine ascunzi.
Bucur zgâria coaja copacului cu unghia.
— Spune, Bucur! îl mai îndemnă Wolfram o dată.
— Să-ţi spun? zise Bucur. Dacă îţi spun, îmi spun în primul rând mie… Bine, spun! Am un, adică am avut un fiu…
— Tu ai fost însurat? exclamă Wolfram.
— Am fost însurat… ea a murit născând.
— Şi ai plecat în Cosmos lăsându-ţi…
— Taci, Wolfram, ştiam că mă întorc!
Bucur îşi rupse unghia în scoarţa copacului.
— Ce faci? zise Wolfram. Ai sânge pe deget. Spune-mi, ce s-a întâmplat?
— Ştii şi tu ce s-a întâmplat… La urma urmei, poate că e mai bine aşa. Dacă mă întorceam la timp, oricum, acceleraţia şi-ar fi luat vama. Aş fi umblat pe stradă cu un fiu mai bătrân decât mine, tatăl lui…
Wolfram clătină din cap.
— Nu ţi se pare niciodată că eşti egoist când gândeşti asta? zise Wolfram.
— Nu. (Bucur se uită la coaja copacului.) Nu ştiu. Îmi înşel dorul de el cu conştiinţa faptelor ireversibile şi reale. Cine se mai poate întoarce acolo, peste timp?
Wolfram se sculă din iarbă şi zise moale:
— Hai să plecăm de aici. Pădurea asta mă cheamă şi pe mine în trecut. Haide la rostul nostru absurd.

— Nu e absurd zise Bucur, sculându-se. Unele mari pasiuni ştiinţifice mi le-am potolit abia aici.

— Da, ştiu, paleoastronautica: terasa din Baalbek, capetele de piatră din America de Sud, terenul sau cosmodromul din Anzi, ceramica japoneză yomon şi celelalte… Acum ştii tot, ai aflat totul din arhivele lor, însă ai devenit între timp un paleoastronaut şi tu… Cred că eşti mulţumit.

— N-ai înţeles, Wolfram, nu ştii. Am aflat, dar am aflat singur. Eu voiam să aflu pentru contemporanii mei. Şi nici n-am aflat mare lucru, nu ştiu încă mai nimic şi aici poate că am să aflu…

— Ce? îl întrerupse Wolfram.

Porniseră printre copaci spre capătul pădurii. Mergeau încet.

— Nimic, zise Bucur. Ştii, mă interesează treapta spre care tinde fiinţa raţională. Ai, să te miri, dar cândva, în era cealaltă, căutam răspuns până şi în miezul miturilor, laboratoarele şi raţionamentul mi se păreau insuficiente. Asta însă între altele. Principalul a rămas nerezolvat şi treptele îndepărtate din viitor ale evoluţiei, poate nemurirea după care umbla Enkidu, dar şi vitezele supraluminice…

Wolfram fu atât de izbit de mărturisire, încât se opri şi se împiedică în iarbă, gata să cadă.

— Bucur, tu eşti nu numai astronautul strălucit şi admirabilul inginer pe care îl ştiam, eşti şi filozof! Cum să-mi explic asta?

Bucur începu să râdă şi porniră din nou.

— Ştii ce mi-a dat curaj, Wolfram? zise el. Ieri, *Clio* mi-a spus aşa, când îi spuneam că sunt încă atât de primitiv: Nu eşti primitiv, de vreme ce ai idei pe care nici noi nu le-am rezolvat practic. Şi mi-a mai spus: Ai toată cibernetica noastră la îndemână şi ne ai pe noi înşine, aşa că ai sa poţi face tot.

Wolfram nu mai spuse nimic. Era îngândurat, dar

senin.

Trecură în tăcere printre arbori. În tăcere intrară şi în racheta uşoară care-i aştepta. Bucur formă tăcut, pe claviatura comenzii, programul de zbor şi racheta decolă. Niciunul din ei nu vorbi nimic în răstimpul scurtului zbor. Dar fiecare se gândea la acelaşi lucru şi simţea că şi celălalt se gândeşte la acelaşi lucru. Nici uşurinţa cu care se puteau folosi de uneltele lumii noi a viitorului, nici independenţa lor nu le dădea totuşi sentimentul întreg că ar aparţine acestei lumi. Nici chiar lui Bucur, care izbutise să regăsească în ea, înfăptuit, visul dialectic al tinereţii sale. Unul se simţea mai deprins cu ea pentru că îi fusese într-un fel sau altul povestită şi pentru că intrase în ea cu viforul setei de cunoaştere. Celălalt făcea însă eforturi uriaşe de adaptare, şi uneori se speria de propriul efort. Dar asta nu era totul pentru ei. Singurul sentiment absolut pe care îşi dădeau seama că îl câştigaseră era prietenia lor structurală, pe care n-o mai putea dărâma nimic. Simţeau clar că şi chiar certându-se erau mai legaţi unul de altul şi mai intimi decât puteau fi faţă de această lume paradisiacă ce îi primise în ea aproape fără nicio rezervă.

Racheta îi ducea spre zăpezile artificiale de pe Mont Blanc.

XIV

— Putem să vă spunem, zise femeia cu părul roşu, dar tot Consiliul academic socoteşte că aşa va fi mai plăcut.

Zburau într-o aeronavă argintie mai înceată şi nu-şi cunoşteau destinaţia. Niciunul din ei nu era îngrijorat.

— Îmi aduc aminte de aniversările zilei mele de naştere, când mi se făceau surprize! zise Bucur. Dar

eram copil, nu un Matusalem ca acum.

Bucur începu totuşi să fie bântuit de gânduri. „Ce mai poate fi aici surprinzător, dacă maşinile se reproduc singure când ajung aproape de uzură, dacă oamenii fac singuri pentru hrană sinteza organică pe care o făceau pentru ei plantele şi animalele, dacă munca manuală cea mai simplă a dispărut şi trei sferturi din activitatea omului e gândire şi dacă materia planetei organizându-se superior şi desăvârşindu-şi biosfera izbuteşte să elibereze părţile cele mai bune din ea în Cosmos prin astronautică?“ se gândea Bucur. Îi comunică lui Wolfram toate acestea.

— Lucrul cel mai surprinzător e totuşi eliberarea gândirii, zise Wolfram. Îţi aduci aminte cum era…

— Gândeam şi atunci, zise Bucur. Da, zise însă tot el, dar îmi amintesc atâtea lucruri stranii, chiar atunci mi se păreau stranii… Acum *ei* nu le-ar mai pricepe. Dacă un om în biroul său ar fi stat o oră să gândească, ar fi venit şeful lui şi i-ar fi spus: „De ce stai degeaba”, sau ar fi venit colegul lui şi l-ar fi întrebat: „Mergi la o bere, că tot nu faci nimic?“… Ce surpriză ne mai pot arăta *ei?*

Jenat că vorbeau iar neînţeles pentru prietenii şi prietenele lor din lumea cea nouă, Wolfram îi răspunse în limba planetară:

— Mă aştept la orice, chiar la ceea ce nu mă aştept. Cine ştie, poate că o să vedem încă o treaptă de evoluţie biologică, de după om!

Bucur începu să râdă amuzat.

— Nu, zise *Clio*, femeia cu părul roşu, asta nu veţi putea să vedeţi.

— De ce? întrebă Wolfram.

— Pentru că evoluţia biologică a omului, zise ea, e probabil ultima treaptă din evoluţia organizării materiei.

— Se poate cunoaşte azi până la capătul nevăzut

efectul legii evoluţiei? zise Bucur.

— Se poate prevedea, zise *Clio*. Să ne închipuim materia ca pe o cantitate de nisip fin. Înţelegeţi că asemănarea nu este chiar bună, dar o aleg după exemplul simbolurilor naive pe care le foloseaţi voi în poezie şi chiar în ştiinţă…

— Nu sunt încântat, zise Bucur. Deci metafora tot n-a mai murit…

— Numai acolo unde intuiţiile noastre sar peste posibilităţile noastre actuale de exprimare, zise *Clio*.

— Înţeleg, zise Bucur. Şi nouă ni se întâmpla aşa. Aveam de pildă o revelaţie intuitivă ce se înfăţişa întreagă numai într-o fracţiune de secundă, iar ca s-o expun în limbaj ştiinţific îmi trebuia poate o oră de fraze. Ne-am abătut însă…

— Din această cantitate de nisip fin, zise *Clio*, s-a cernut cu timpul o cantitate mai mică de nisip mai fin: flora şi fauna pe care voi o cunoaşteţi bine. Cernut, nisipul se aşază în anumite forme; cernut din nou, formele se strică şi se recompun…

— Sunt compoziţii chimice care se fac şi se desfac, zise Bucur. Cunoaştem bine acelaşi fenomen în structura atomilor. Ştim că într-un laborator experimentatorul compune şi descompune, recompunând de atâtea ori cât e necesar până îşi desăvârşeşte preparatul.

— Văd tot mai des, după felul gândirii voastre, că veniţi dintr-o omenire mult mai inteligentă decât am crezut! spuse atunci, cu voce foarte caldă, bărbatul focos din Consiliul academic. (Bucur se gândi la un fotbalist pe care îl cunoscuse în adolescenţă, când acela era acoperit de glorie, şi zâmbi lăuntric.) Vi s-a dat un simbol foarte primitiv.

— Din cinci milenii, zise Wolfram, nu era greu de confundat un secol!

— Deşi rămâne ca un corp bizar şi desfăcut această

omenire a timpului vostru, zise blondul istoric. Chiar voi aţi spus că în acelaşi timp unii oameni gândeau şi alţii hrăneau corpul peste limite mai mult decât animalele din rezervaţiile noastre zoologice.

— Şi nu-i lăsau pe ceilalţi să gândească! zise Wolfram.

— Totuşi, voi v-aţi făcut multe organe tehnice auxiliare pentru ceea ce lipsea din organizarea naturală a materiei vii! zise cu admiraţie acelaşi istoric şi sublinie: N-aş fi crezut că am să vă simt prieteni.

— Era numai începutul, zise Bucur. Voi aţi făcut un salt imens… Dar ne puteţi socoti într-adevăr prieteni? Sau nu înţeleg eu bine cuvântul!

Bărbatul focos, constructorul de „oraşe fotonice“, zise râzând:

— Nu m-am ocupat prea mult de istorie, dar am început să înţeleg lumea din care veniţi. La voi, cum am aflat din calculatorii statistici pentru antichitate, prietenia era o apărare a unor oameni faţă de alţi oameni. La noi e numai similitudine de aspiraţii ştiinţifice şi afective. Sau, dacă vreţi mai clar, şi apărare împotriva piedicilor naturale în drumul cunoaşterii. Într-un fel, suntem prieteni cu toţii, în alt fel, avem preferinţe.

Urania zâmbi. Ea până atunci tăcuse. Acum zise, uitându-se mai mult la Wolfram:

— Faţă de întregul evoluţiei, nu ne-am depărtat de voi decât cu o clipă.

— Da, zise bărbatul focos, dar grăbind clipa, scurtăm întregul. Saltul *imens* despre care vorbeşti tu, Bucur. Nu e imens.

— E o evoluţie grăbită în organizarea totală a speţei, zise femeia, în eliberarea unei părţi importante din gândire de dominaţia aparatelor anexe ale corpului omenesc; însă adevăratul salt biologic abia se pregăteşte. Da, noi nu mai facem atâtea lucruri

absurde cum se făceau în trecut. În timpul vostru, omul dormea o treime din viaţă, introducea în corp enorme cantităţi de materie pe care le numea greşit alimente, fiindcă numai o foarte mică parte din ele îl hrăneau, introducea în corp şi mari cantităţi de lichide nocive care-l reduceau la diferite stări animalice, avea preocupări inexplicabile care-i luau timpul de gândire. Într-un muzeu am văzut o cutiuţă cu treizeci şi două de dreptunghiuri subţiri, unele cu figuri omeneşti duble, îmbrăcate bizar, altele numai cu patru feluri de semne corespunzând probabil unei serii matematice pe care n-o cunoaştem. N-am înţeles ce făceau oamenii cu ele când stăteau câte patru şi le mutau de la unul la altul. Ştiu din arhivă numai că stăteau aşa multe ore.

— Ah! zise Wolfram, însă altceva nu mai spuse nimic.

— Unde se îndreaptă omul, spre ce formulă biologică? întrebă atunci Bucur.

— Fiecare generaţie de oameni moare – aţi observat? – din ce în ce mai târziu, zise *Urania*; adică materia superioară se descompune şi se recompune mereu, perfecţionându-se. Nu putem şti unde va ajunge omul peste un miliard de ani, fiindcă nu avem organizarea cerebrală pe care o va avea el, însă intuim vag că pentru el hrana, somnul, preocupările auxiliare, care nu sunt gândire şi cunoaştere, nu vor mai exista. Toate aceste poveri grele şi deocamdată necesare se vor reduce treptat până nu vor mai fi.

— Nu pot înţelege! zise Wolfram.

— Nici noi, zise *Urania*. Ipoteza poate să se confirme sau nu, fiindcă noi privim de jos în sus.

— Vorbeşti de înlăturarea poverilor evoluţiei, zise Bucur. Dar activitatea sexuală necesară înmulţirii?

— Ne e greu şi nouă să acceptăm, zise femeia, dar firesc aşa ar trebui să fie. Nu uitaţi despre ce viitor îndepărtat vorbim.

— Şi atunci cum se va înmulţi omul acela? întrebă Wolfram, aproape îngrijorat.

— Poate că nu se va înmulţi! zise *Urania*.

— Cum să înţeleg asta? întrebă repede Bucur, simţindu-se aproape halucinat. Că tot schimbul de generaţii pentru perfecţionare va avea o limită sau un scop?… Dar asta înseamnă eternitate!

— Infinitul Cosmosului l-aţi înţeles şi în epoca voastră, zise bărbatul focos. Aşa am dedus.

— O fiinţă care e aproape numai gândire, care nu se mai înmulţeşte, doar se perfecţionează… un miliard sau câteva miliarde de ani… singurul stăpân al Cosmosului?… murmură Bucur.

— Asta înseamnă Dumnezeu! exclamă Wolfram, folosind cuvântul străvechi.

— Nu înţeleg cuvântul vostru, zise *Urania*.

Bucur i-l explică. Femeia râse:

— Asta e o noţiune absurdă. Nu poate fi singurul stăpân al unui Cosmos infinit, în care materia se organizează în diferite stadii de un timp infinit. Şi fiinţele organizate superior sunt infinite!

Wolfram se uită ruşinat la Bucur.

— Mi se pare şi mie că aşa e normal, zise Bucur. Dar dacă nu e aşa?

— Noi nu ştim, zise *Clio*, numai deducem.

— Lucruri asemănătoare se deduceau şi în vremea noastră, zise Bucur. Şi ipotezele voastre pot greşi.

— Pot şi uneori greşesc, zise bărbatul focos. Dar aici partea de eroare poate fi mai mică. S-a şi calculat.

— Pentru că au trecut cinci milenii? zise Bucur.

— Nu. Pentru că noi am cunoscut stadii superioare nouă! zise femeia. El le-a văzut! şi arătă cu ochii spre bărbatul focos.

— N-am văzut stadiile foarte îndepărtate! zise acela. Cu unele comunicăm prin semnale matematice. Am văzut numai stadii intermediare, deşi mai evoluate ca

noi, dar de structură biologică totuşi asemănătoare. Pe celelalte nu le-am văzut. Sau poate că le-am văzut fără să ştim că le-am văzut.

— Cum aşa? întrebă Wolfram surprins.

— Poate că structura lor biologică e atât de diferită de tot ce ştim noi în biosfera planetei noastre, încât acele fiinţe nu se pot observa nici cu simţurile omeneşti, nici cu aparatele noastre auxiliare, zise bărbatul focos. Spune tu, Wolfram, dacă ai vedea undeva sau ai fi văzut pe planeta unde te-a găsit Bucur o membrană mică plutind prin aer sau o bilă care se rostogoleşte, ai fi crezut că vezi o fiinţă raţională şi încă superior organizată ca gândire faţă de tine? (Wolfram surâse intrigat.) Şi dacă totuşi era?

— Gândiţi-vă, zise *Clio*, că o cantitate de gaz în atmosferă în plus sau în minus, chiar aparent nesemnificativă, poate determina cu totul alte forme în evoluţia organică.

— Unele fiinţe din galaxia noastră ne-au vizitat planeta de mai multe ori, zise *Urania*. Au lăsat multe urme pe oare le ştiţi şi voi. Acelea erau din familia noastră biologică. Dar nouă ni se pare că planeta a fost vizitată chiar în epoca voastră. Formele de viaţă care ni se pare că au fost în călătoria pe Pământ erau însă cu totul altele.

— De unde ştiţi voi când nici chiar noi n-am ştiut? întrebă Bucur.

— Ştiaţi, zise exploratorul cosmic. Oamenii din vremea voastră au semnalat în scris unele fenomene pe care ei le socoteau bizare. Dar cercetându-le cauza, ei s-au gândit la orice lucru absurd, numai la posibilitatea unei vizite extraterestre nu.

— Da, zise Bucur. Asemenea presupuneri erau mereu respinse şi lăsate numai în seama scriitorilor de cărţi fantastice, cu care oamenii numiţi serioşi doar se amuzau.

— N-am înţeles niciodată această respingere! zise Wolfram.

— Era normală, zise Bucur. Vai, câtă vreme a persistat în om teama surdă de necunoscut, care întâi a devenit mitologie, apoi s-a transformat în negaţie ştiinţifică acolo unde nu exista posibilitatea decât a raţiunii, nu şi a experimentului evident. Inventând câteva unelte şi mai ales oglinda, omul s-a uitat la ea şi a zis: „Ce frumos şi ce inteligent sunt, alţii ca mine nu pot fi!“ fără să se gândească niciodată că, poate, dacă furnica ar fi avut plămâni, ar fi fost…

— Lasă! zise Wolfram cutremurându-se. Nu-mi convine.

Bucur tăcu şi toţi ceilalţi zâmbiră. Wolfram îi privi, apoi zise încet:

— Da, chiar eu am dat o definiţie.

— Mai era o cauză a opacităţii, zise istoricul blond. Oamenii se temeau că alte fiinţe vor năvăli peste ei şi îi vor distruge. Ca să se apere, negau. Era mai uşor decât să înţeleagă că o fiinţă raţională, care a evoluat atâta cât să se desprindă de biosferă, nu se mai poate gândi la distrugerea altor fiinţe.

— Tu cunoşti mult din ce s-a scris în vremea noastră, aşa mi se pare! zise Bucur. Cunoşti cumva cărţile lui H. G. Wells?

— Da, zise istoricul.

— Aş mai spune un nume, din simplă curiozitate: cunoşti pe unul mai vechi, Shakespeare… sau încă unul, Dante? zise tot Bucur.

— Da! spuse *Clio*. Omenirea îi cunoaşte bine pe amândoi.

— Epoca voastră şi cea precedentă au fost pline de oameni care au gândit profund. Ştim mulţi! zise istoricul blond.

Vrând să se amuze, Wolfram mai întrebă:

— Ştiţi cumva şi de un om numit Pele?

— Nu! zise istoricul. A scris şi el cărţi?

— Nu! zise Bucur, stăpânindu-se să nu râdă. Dar i s-a făcut muzeu.

— Probabil a fost om de ştiinţă! zise *Urania*.

— Nu! zise Bucur.

— Dar ce făcea? întrebă *Clio*.

— Nu pot să vă explic în limba voastră, zise Bucur.

— Lovea cu piciorul o sferă elastică umplută cu aer! zise Wolfram.

— De ce cu piciorul? întrebă *Urania* intrigată. Ştiu din arhive că fizicienii voştri îşi făceau experienţele în laboratoare automate.

Dar cei doi astronauţi nu mai putură continua conversaţia care începuse să-i amuze, fiindcă aeronava lor acum cobora. Erau încă sus şi, în depărtare, spre sud, se zărea panglica sclipitoare a unui fluviu. Spre vest şi spre nord se zăreau nişte munţi. Lui Bucur peisajul i se păru ciudat, sau starea lui i se păru ciudată când se uită la acest peisaj.

— Unde suntem? întrebă el cu voce tremurătoare, mirându-i pe ceilalţi.

Dar aeronava se aşeză lin pe o vastă platformă de metal inoxidabilă şi pasagerii ieşiră afară. Bucur întâi nu observă nimic deosebit, dar Wolfram îl apucă deodată de braţ şi-i strigă uimit:

— Uite!

Bucur se întoarse şi atunci văzu în mijlocul platformei macheta enormă a unei vechi astronave metalice albe, aşezată înclinat, pe vârful căreia, acolo unde trebuiau să fie motoarele de frânare, se înălţa o uriaşă statuie de marmură neagră.

Bucur părea că nu înţelege. Îi privi pe ceilalţi, apoi se uită din nou la statuie. Acolo sus era însă el. Un Bucur mult mai mare, tăiat din marmură neagră.

— Cine a făcut asta? zise Bucur.

— Oamenii tăi, care te-au aşteptat să te întorci la ei

din Cosmos, zise *Clio*.

— Sunt tulburat, dar n-aş fi avut niciodată asemenea dorinţă! zise Bucur.

— N-a fost dorinţa ta, zise femeia. Aici te-ai născut tu.

Atunci Bucur se mai uită o dată, spre orizont la cele două râuri care se uneau şi le recunoscu, după aceea se uită la Wolfram cu oarecare tristeţe şi aşa ca Wolfram să nu observe că e privit cu tristeţe, dar, după o clipă de meditaţie, *Urania* zise, uitându-se la Wolfram:

— Când vrei să mergem acolo unde izvorăşte fluviul pe care îl vezi?

— De ce? întrebă Wolfram nesigur.

— Pentru acelaşi lucru, zise *Urania*, surâzând enigmatic.

— Nu cred: mie n-avea cine să-mi facă statui! zise Wolfram.

— Ba da, zise *Urania*.

— Cine? zise Wolfram, uitându-se la munţi. Generaţia mea…

Dar *Urania* dispăruse şi Wolfram se sfii s-o caute.

Ceilalţi stăteau liniştiţi, Bucur porni cel dintâi spre aeronavă. Nu îndrăznea să se mai uite la el însuşi, acolo sus.

— Ce alegeţi acum? întrebă atunci bărbatul focos, intrând cu ei în aeronavă.

— Azi, zise Bucur, odihna.

Şi aeronava îi purtă spre apus. Lui Bucur i se păru cam ciudată purtarea *Uraniei*, care zâmbea din senin, sau părea agitată, sau manevra claviatura unui aparat de emisie a impulsurilor gândirii conectat la o cască pe care şi-o pusese pe tâmple.

Numai la sfârşitul călătoriei Bucur înţelese ce se petrecea.

Se dădură jos, la aterizare, şi Wolfram rămase vrăjit

în faţa unei statui similare, înfăţişându-l pe el însă. Vasăzică nu-l uitaseră nici pe el contemporanii lui… *Urania* era foarte bucuroasă, dar ceilalţi trei schimbau priviri. În timp ce Wolfram îşi contempla statuia, gata să plângă de emoţie, *Urania* se apropie de Bucur şi îl chemă deoparte. Bucur o privi întrebător.

— Noi nu ştiam câtă plăcere poate procura asta! zise ea. Noi, ai văzut, facem rar monumente şi numai pentru cei morţi. Am cerut centrului de sculptură să se recompună automat în dimensiunile necesare statueta pe care ia făcut-o lui Wolfram sculptorul din Alpi.

— Aşa repede? se miră Bucur.

— De ce repede? zise *Urania*. A durat aproape o oră şi încă două ore transportul şi instalarea. Dar asta nu e nimic. Altceva este: sunt prima fiinţă din era noastră care încalcă adevărul! Nu ştiu dacă am făcut bine, deşi ceva îmi spune că am făcut bine.

Şi Bucur o privi mişcat.

Wolfram se urni cu greu din faţa statuii sale, căreia nu-i bănuia obârşia. De aici plecară într-un orăşel alpin, pe care nu-l cunoşteau. Numai cu greu Bucur recunoscu Ceahlăul, cu toate că vântul mileniilor schimbase înfăţişarea stâncilor dimprejur.

Făcuseră multe călătorii într-o zi, dar călătoriile în anul acela nu mai puteau fi obositoare, cum nu era obositoare viaţa însăşi. Totuşi Bucur şi chiar şi Wolfram se simţeau osteniţi, ca după un drum pedestru pe o planetă pe care trupul lor ar fi cântărit de două ori mai mult. Erau acum numai cu *Clio* şi cu *Urania*. Fusese pentru ei un fel de sărbătoare. Dar se gândeau amândoi acum nu la statui, nu la împrejurări sau la călătorie, sau la cele două femei, ci iarăşi la timpul a cărui umbră se întorcea încă o dată asupra lor.

— Timpul pe care l-am părăsit nu ne lasă! zise Bucur. Ne caută.

— Nu l-am părăsit noi, zise Wolfram. El ne-a părăsit.

Al nostru a rămas cu noi.

— Cum vrei s-o iei, Wolfram! zise Bucur. Dar al nostru a mers mai încet şi celălalt ne-a întrecut, deşi niciunul nici altul nu şi-a schimbat mersul.

— Aţi vrea să-l regăsiţi pe cel pierdut? întrebă *Urania*.

— Pentru totdeauna? zise Bucur.

— Pentru un răstimp limitat, zise ea.

— Cum? zise Bucur.

Şedeau cu toţii în parcul cu magnolii din orăşelul alpin. *Urania* spuse:

— Procedeul e simplu, dar condiţionat: nu se poate întoarce nimeni decât în propriul trecut. Ajuns acolo, ai senzaţia întreagă a retrăirii şi poţi retrăi ani în şir, pierzând din viaţa ta actuală mai puţin de o secundă. Întoarcerea se realizează prin efectul chimic al unei medicaţii nevătămătoare, în funcţie de doză şi de durata retrăirii dorite. Nu e o *maşină a timpului*, numai o influenţare vremelnică a memoriei întregului sistem nervos.

— Voi deci n-aţi putea veni vreodată în timpul pe care l-am părăsit noi? întrebă Wolfram.

— Nu, zise *Clio*, nici voi în timpul anterior vouă. Limitele sunt durata vieţii conştiente pe care aţi trăit-o cu adevărat, indiferent când. Vreţi? mai zise *Clio*. Noi găsim în aceste călătorii inverse o plăcere curentă.

— Pentru că nu e definitivă, preciză *Urania*. Trupul rămâne în acea fracţiune de secundă într-o stare aproape letargică, iar retrăirea o reconstituie cu toate detaliile numai neuronii.

— Dominaţi şi timpul! zise Bucur cu o admiraţie pe care numai Wolfram o pricepu.

— În foarte mică măsură! zise *Clio*.

— Totuşi, un om trăieşte în lumea voastră aproape două secole, zise Wolfram.

— Un secol şi jumătate, zise *Clio*. Sunt şi curiozităţi

naturale pe care le explicăm în mare parte, însă nu le putem încă determina. Uneori sunt oameni care ajung până la două secole şi jumătate, totuşi rar.

— E un câştig de timp! zise Bucur.

— Câştigul de timp îl realizăm altfel, zise *Urania*, Nu e nimic deosebit: este ceea ce aţi făcut şi voi.

— Folosiţi rachetele rapide anume? zise Bucur.

— Rar. Oamenilor le place să trăiască în ritmul timpului lor! zise *Urania*. Singura părăsire curentă e aceea de care v-am spus: poţi câştiga un deceniu, pierzând mai puţin de o secundă. Acum vorbeau de altceva. Se foloseşte în cazul zburătorilor galactici. Iată unul care e cu câteva secole mai în vârstă decât ceilalţi din Consiliul academic al Pământului! şi *Urania* îl numi pe bărbatul focos. Dar sistemul de lungire a vieţii prin zboruri rapide e folosit şi în alte împrejurări. De pildă, un om de ştiinţă lucrează la o cercetare foarte importantă. N-a găsit soluţia pe care o caută şi viaţa lui s-a apropiat de sfârşit. În ritmul terestru normal el n-ar mai sfârşi lucrarea, iar ideea este într-un stadiu când nici alţi oameni de ştiinţă, nici maşinile neuronale n-ar putea s-o reia fără să pricinuiască mari întârzieri. Atunci, acel om de ştiinţă cu asistenţii lui şi cu toată aparatura, cu tot materialul necesar se ridică într-un ascensor orbital până la o mare rachetă fotonică. Ele, probabil ştiţi, nu se pot nici asambla, nici păstra pe Pământ din cauza mărimii lor. Ele se află în spaţiu, pe diferite orbite satelitice, în aşteptare. Echipajul ştiinţific se instalează în racheta fotonică şi ea zboară în univers tot timpul necesar cercetării ştiinţifice.

— Dar atunci echipajul nu-şi mai regăseşte generaţia! zise Bucur.

— Depinde cât zboară, zise *Urania*, şi adăugă: Omul de care v-am spus pleacă în curând spre centrul galaxiei noastre. Vreţi să zburaţi cu el?

— Nu, zise Bucur.
— Nu, răspunse şi Wolfram. Cu toate că…
— Ce? zise Bucur.
— Nimic! zise Wolfram.
— Nu ştiu, poate că eu aş vrea puţină mişcare, zise Bucur.
— Aventură? zise Wolfram. Eu nu. Mă simt bine, cât pot. Ascult discursuri, rostesc discursuri…
— Nu aventură, mişcare! zise Bucur.
Tăcură amândoi.
— Nu, zise după un timp Bucur.
— Nu, răspunse şi Wolfram.
— Dar o călătorie inversă vă poate face plăcere, zise *Clio*.
Bucur se sculă şi mângâie uşor o floare cărnoasă de magnolie. Se simţea ispitit. Se uită la Wolfram. Dar Wolfram spuse uşor iritat:
— N-am unde să mă întorc. N-am avut trecut.
Cele două femei îl priviră fără să arate că ar fi înţeles. Wolfram adăugă:
— Rămân aici unde sunt. Trecutul meu e ucigaş.
— Nici tu nu vrei, Bucur? întrebă *Clio*.
Bucur zâmbi îndelung.
— Nu, zise el, nici eu. Trecutul meu mă cheamă într-una, dar dacă aş putea rămâne *acolo*, *Clio*… Şi bineînţeles, cu tine. Aşa, trecutul acela s-ar trezi în mine, însă eu cel de acum n-aş exista în el. Atunci de ce să încerc?
— Te întorci în mai puţin de o secundă! zise *Urania*.
— Dar cum? zise Bucur.
— Nu înţeleg, zise *Urania*.
— Dacă l-aş retrăi, zise Bucur nu fără multă nostalgie, mi-e teamă că n-aş şti să mă mai întorc la voi. Aş dărâma tot ce am construit în mine şi n-aş mai fi nici acolo, nici aici.
Şi floarea de magnolie se rupse.

XV

Nu ştia nici el bine de ce făcuse asta. Muntele rămăsese îndărăt şi mai sus. Dedesubt căzuse spre răsărit într-un plan înclinat o culoare deschisă, incertă, uşor vălurită. Apoi culoarea se aşeza orizontal şi devenea vânătă. Când coborâse spre ea, netezimea ei se făcuse verde. Plutise deasupra un timp coborând şi mai mult până când suprafaţa verde începuse să alerge înapoi, fugind de el. Dar el vru s-o prindă. Nu ştia nici acum de ce făcuse aşa. Încerca să-şi aducă aminte şi, bineînţeles, izbutea şi totuşi susţinea că lipseşte din memoria lui şi din relatările obiective tocmai faptul principal, care nu era în afară, ci în el.

Revedea totul clar. Când ajunsese să vadă pădurile fugind de sub el, întinsese mâna să recâştige înălţime. Făcuse liniştit acest lucru, gestul era simplu într-un zbor aerian de plăcere prin locuri cunoscute pentru un astronaut care se descurcase cu vitezele fantastice ale Cosmosului şi cu teritorii planetare cu totul străine. Mâna însă alunecase alături şi apăsase pe alt buton de comandă. Şi tocmai gestul acesta nu-l putea restabili, neştiind dacă-l făcuse din greşeală sau într-adins. Îşi aducea aminte numai că la un moment dat auzise pădurea vuind într-un fel straniu sub el. Următoarea amintire sărea peste un hiat. Zbura iarăşi sus, tot singur, şi cum constatase numaidecât, în altă direcţie.

— Cum de ţi-ai pierdut capul tocmai tu, care ai trecut în spaţiu prin ploi de meteoriţi şi ai stat atâta timp singur pe o planetă necunoscută?

Wolfram se uită la Bucur şi îi răspunse nu atât jenat, cât ros de îndoieli:

— Încerc să aflu, dar nu găsesc pe nimeni altul decât pe mine care să mă informeze, şi eu nu ştiu.

— Restul se cunoaşte, numai asta nu, zise Bucur.

— Adică cum *restul?* întrebă Wolfram.

— Că ai greşit comanda şi ai vrut să aterizezi într-un loc primejdios.

— De ce primejdios? zise Wolfram.

— Tu eşti obosit, Wolfram. Pui întrebări de copil… Era pădure sub tine!

— Da, zise Wolfram. Şi care e *restul?*

— Cum *care?* zise Bucur. Îl ştii. Comenzile te-au ascultat, dar robotul de control a fost mai lucid ca tine şi a redresat zborul. Numai tu, când ai văzut pădurea sub tine, ai leşinat.

— Am auzit-o vuind… în copilărie am trecut într-o noapte cu bunicul prin pădurea mea natală şi am auzit-o vuind aproape tot aşa. M-am speriat probabil… Dar cum m-am trezit din leşin?

Bucur râse:

— Aici nu te lasă automatele să faci nimic de capul tău! S-a împrăştiat în cabină o anumită substanţă volatilă care te-a trezit… Dar apune-mi măcar mie ce ai vrut să faci?

— Nu ştiu, zise Wolfram.

— Să te sinucizi?

— Nu ştiu! repetă el. Nu cred…

Bucur îi puse o mână pe umăr şi tăcu, şi deodată Wolfram se simţi aşa de bine cum nu se mai simţise decât în copilărie, când bunicul său sau unii profesori îi puneau mâna pe umăr. Aici, în această lume, gestul era necunoscut. Wolfram se gândi că gestul e inutil şi că, raţional, nu câştiga din el nimic. Şi toţi oamenii acestei lumi noi ar fi gândit la fel dacă l-ar fi înţeles. Totuşi, simţea că gestul lui Bucur era pentru el acum totul. Wolfram spuse:

— N-am vrut. Să mă sinucid, dar mi-e greu. Sunt poate o pasăre străină care nu se poate întoarce în cuibul pe care nu-l mai are şi nu poate trăi nici în alt cuib.

— Dar lumea asta e aproape a noastră, e

pământeană, noi am visat-o! zise Bucur.

— Aproape!… Spune-mi, zise Wolfram, cine mi-a schimbat direcţia zborului după leşin? Sau zborurile noastre sunt supravegheate de jos…

— Nu ştiu, zise Bucur. Cred că da… Wolfram, tu te mai simţi *curiozitate de muzeu?* Spune-mi drept!

— Nu, cred că nu… Dar tu?

— Am vrut să caut pricina haosului din tine. Eu… nu! zise Bucur. Cred că încep să mă simt folositor.

— Spune-mi, Bucur, zise Wolfram nesigur şi posomorât, noi amândoi am fost totdeauna nişte oameni cu destulă inteligenţă, cu destulă îndrăzneală, aproape de aceeaşi vârstă, cu aceeaşi pregătire ştiinţifică şi cu acelaşi antrenament astronautic. Amândoi am văzut câte n-a văzut nimeni pe pământ din generaţia noastră. Oamenii aceştia la care am venit ştiu poate aproape totul, pe a noastră n-au pipăit-o, însă o ştiu cum îşi ştiu lumea lor. Şi lumea lor nimeni din lumea noastră nici măcar n-a bănuit-o…

— Unii au bănuit-o! zise Bucur zâmbind. Între Ariel şi Caliban e furtuna marilor întrebări.

— Bine, înţeleg! spuse Wolfram. Totuşi erau simple visuri… hai să zicem ipoteze. De aceea nu pricep cum, dintre noi doi, tu reuşeşti să intri mereu în lumea asta nouă cu o clipă înaintea mea!

Bucur spuse liniştit:

— Poate pentru ca eu am fost pregătit pentru ea nu numai tehnic. Viteza vieţii şi zborurilor noastre a fost totdeauna egală, sufletul tău a plecat însă mai târziu.

— Şi tu n-ai vrea să te mai întorci în lumea ta? zise Wolfram.

— De ce mă întrebi asta?

Şi Bucur îl privi deodată trist. Dar Wolfram mai spuse:

— Eu, unul, n-aş mai vrea să mă întorc în a mea… poate în a ta, nu ştiu. Sau aici: e o lume foarte

interesantă… şi noi suntem exploratori de lumi! Nu găsesc aici nimic contrar vieţii, gândirii, liniştii sau creaţiei. Mă simt aproape absorbit şi în orice caz acceptat cu dragoste de ei toţi. Nici nu sunt singur, eşti şi tu, am prieten din lumea de unde… de pe pământul, nu… din era de unde vin... Nu ştiu, Bucur, mă încurc în argumente.

— Lasă-le, zise Bucur. Ce voiai să spui?

Erau tot într-un oraş alpin, mare, calm, forfotind de lume tăcută şi senină, erau pe o stradă transparentă, în care soarele intra în voie, cel puţin lumina lui utilă, zâmbetele însemnau saluturi. Wolfram le privea, uneori surâdea şi el. Apoi zise:

— Îmi aduc aminte de un distih din Petrarca: *Tacer non posso e temo non adopre contrario effetto la mia lingua al core.*[8] Sunt zbateri. Ei ştiu numai zbaterile cunoaşterii. Dar ei n-au nevoie de corespondenţa între inimă şi limbă.

— Crezi? zise Bucur, dar îşi aduse aminte: Ai uitat ce voiai să-mi spui.

— Nu, zise Wolfram: *asta!*… Tu te simţi adaptat cu totul lumii acesteia?

— În mare măsură, da! zise Bucur. E drept totuşi că ceva lipseşte sau ceva e prea mult. Pentru mine. Când eram student la astronautică obişnuiam să parafrazez în glumă pe Richard III, aşa: un regat pentru o maşină a timpului. Maşina am obţinut-o, deşi capabilă de un singur salt. Însă în loc de regat am dat mult mai mult: toată era mea.

Wolfram păru că se luminează puţin.

— Acum ştiu de ce nu m-am prăbuşit! zise el. Tu ai mai multă tărie decât îţi trebuie şi ai avut de unde să-mi dai. Ca individ egoist, îţi sunt bineînţeles recunoscător. Dar mi-e şi ciudă pe tine.

---

[8] Distih dintr-o canzonă, care s-ar traduce cam aşa: *Nu pot să tac, dar teamă mi-e ca limba / să nu vorbească inimii-împotrivă*. (n.a.)

— Nu ştiu de ce ţi-ar mai putea fi ciudă!

— Nu crezi, întrebă atunci Wolfram, că ne găsim similitudini şi voluptăţi în această lume nouă, admirabilă şi străină, fiindcă am înţeles că nu ne mai putem întoarce niciodată în a noastră?

Bucur se uită la el mult timp, tăcând. Apoi spuse:

— Şi chiar dacă ar fi aşa, ce importanţă mai are?

Redactor responsabil: HERTA SPUHN
Tehnoredactor: MARIANA PUŞCAŞU
Dat la cules 11.01.1966. Bun de tipar 01.03.1966. Apărut 1966.
Comanda nr. 6840. Tiraj 24.140. Hârtie tipar de 50 g/m^2
540X840/16. Coli editoriale 7,32. Coli de tipar 9. A.T. 11.520.
C.Z. Pentru bibliotecile mici 8 R – 31.
Tiparul executat sub comanda nr. 60.032 la Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”, Piaţa Scânteii nr. 1, – Bucureşti. Republica Socialistă România